LETO VI. ŠT. 34 (275) / TRST, GORICA
ČETRTEK, 13. SEPTEMBRA 2001

NOVI GLAS

SETTIMANALE
SPEDIZ. IN A.P. - 45% - ART. 2 COMMA 20/b
LEGGE 662/96 - FILIALE DI GORIZIA
ISSN 1124 - 6596

CENA 1500 LIR 0,77 €

NOVI GLAS JE NASTAL Z ZDRUŽITVIJO TEDNIKOV KATOLIŠKI GLAS IN NOVI LIST 11. JANUARJA 1996

DVE GORICI PRAZNUJETA

"Kakor Ivan Gradnik in njegovi / z ognjem v srcu vdrli smo v Gorico, / da v en glas izterjamo pravico / tisoči pod grajskimi zidovi."
(Ljubka Šorli, 20. maj 1984 v Gorici)

V teh dneh se v dveh mestih spominjamo velikih zgodovinskih jubilejev. Gre za tisočletnico Gorice in Solkana, ki sta omenjena v že znani listini cesarja Otona III. iz leta 1001. Veliko smo sicer že pisali o vsem tem, zlasti še ob koncu meseca aprila, ko smo obhajali dan tisočletnice.

Sedaj pa gre za proslave, ki imajo državni značaj. To v Gorici pa tudi v Novi Gorici oz. Solkanu. Na drugi strani meje so prav v teh dneh uradno in slovesno praznovali ta jubilej. V Novi Gorici je bil prisoten predsednik republike Slovenije Milan Kučan. V Gorico pa pride v nedeljo, 16. septembra, predsednik italijanske republike Carlo Azeglio Ciampi. Oba obiska državnih poglavarjev Slovenije in Italije imata zato svoj veliki simbolični pomen.

Veliko je bilo napisanega o odnosih med Gorico in Novo Gorico, in to še posebno letos ob spominskih obletnicah davne ustanovitve. Na drugi strani pa se v sedanjem času ob skorajšnji vključitvi Slovenije v Evropsko unijo veliko razpravlja o Gorici in enem samem mestu, ki naj bi tako nastalo po vstopu Ljubljane v Evropo.

Delno so praznovanja že bila, druga – bolj uradna – pa so v teku, ob že omenjenih obiskih obeh državnih poglavarjev na tem obmejnem področju Italije in Slovenije. Nekateri so celo upali na njih srečanje, a iz tega verjetno ne bo nič. Kar zadeva evropsko stvarnost in nove perspektive Slovenije v tem smislu, so stvari še negotove. Vsekakor pa ne bo prišlo do enostavne unifikacije obeh mest. Gorica in Nova Gorica skupaj še nista Berlin. V slednjem primeru je vendar šlo za združitev velikega mesta, nekdanje in spet sedanje prestolnice Nemčije, in torej za prebivalstvo istega naroda. V našem primeru pa je to popolnoma različno, saj bi šlo za neko umetno zmes večnarodnega sestava, tudi če je slovenska prisotnost tako v Gorici (čeprav manjšinska) kot v Novi Gorici, kjer pa ni italijanske skupnosti. Nevarno pa bi bilo, ko bi prav eno izmed dveh mest (in to gotovo Nova Gorica) v času nekje podleglo večjemu sosedu, in to prav na škodo, če ne na izgubo, svoje nacionalne identitete.

Mnogo let že obstajajo prijateljski odnosi med obema Goricama. In to še mnogo prej, kot so se uredili širši odnosi med državama. Tako Rim kot Ljubljana sta to obmejno politiko vedno podpirala. To je res bil, že od šestdesetih let dalje, prvi premik "berlinskega" zidu, še ko je res šlo sicer za mejo z bodečo žico...

Sredi devetdesetih let pa so se pri nas stvari zelo spremenile, sicer to velja tudi za drugo stran, ko je prišlo do ustanovitve suverene slovenske države. In če je prav tu šlo res na bolje, pa je pri nas v Gorici prišlo do desničarsko nacionalistično obarvane občinske uprave, ki je v veliki meri spremenila nekdanjo stvarnost. Odnos do slovenske manjšine se je korenito poslabšal. Kaj naj sicer lahko rečemo, če še danes goriška občina odločno diskriminira našo narodno skupnost in hoče – v okviru zaščitne zakonodaje – pahniti Slovence le na področje Štandreža?! Ali ni vse to nekaj pošastnega? STRAN 2

ANDREJ BRATUŽ

NAPAD NA SREDIŠČE GOSPODARSKE IN VOJAŠKE MOČI ZDA

NIKOLI NE BO VEČ TAKO, KOT JE BILO DOSLEJ!

Na te pomenljive besede je gotovo marsikdo pomislil, ko je v torek, 11. t.m., popoldne na televizijskih zaslonih gledal niz srhljivih in strahotnih prizorov. Napad na samo središče gospodarske in vojaške moči edine velesile na svetu lahko tolmačimo na različne načine, vendar: eno je gotovo! S tem napadom je konec velike utvare, da so namreč ZDA doma neranljive. Marsikdo je torkov napad na New York in Washington primerjal z napadom na Pearl Harbor leta 1941, ki je pomenil vstop ZDA v drugo svetovno vojno, vendar je tedaj šlo za dogodek na osamljenem pacifiškem otoku, daleč od ZDA, medtem ko je torkov napad prizadel samo ameriško ozemlje, kar se je v zgodovini zgodilo prvič.

Doslej še neznani atentatorji so se najprej polastili štirih velikih potniških letal, od katerih sta dve zadeli World Trade Center, in sicer oba ogromna nebotičnika, eno letalo je zadelo vrhovno poveljstvo ameriške vojske, sloviti Pentagon, medtem ko je četrto letalo strmoglavilo blizu Pittsburga v Pensilvaniji. Zdi se, da je bilo namenjeno v Camp David, letno rezidenco ameriškega predsednika.

STRAN 2

POČASTITEV BAZOVIŠKIH JUNAKOV OB 71-LETNICI USTRELITVE

SMO OSTALI ZVESTI ČISTI MISLI PADLIH?

IVAN ŽERJAL

FOTO KROMA

Smo Slovenci v Italiji ostali zvesti čisti misli padlih na bazovski gmajni? Po mnenju pisatelja Borisa Pahorja ne, saj se na narodnostno vprašanje še vedno gleda skozi ideološka očala. To in še marsikaj drugega je Pahor dejal na osrednji spominski svečanosti ob 71-letnici ustrelitve Bidovca, Marušiča, Miloša in Valenčiča v nedeljo, 9. t.m., pred spomenikom na bazovski gmajni. Ob Pahorju, čigar govor objavljamo v celoti na 3. strani, je spregovoril tudi predsednik goriške pokrajine Giorgio Brandolin, ki je s svoje strani poudaril pomen vrednot, kot so svoboda, solidarnost, sodelovanje in socialna pravičnost. Slednje so aktualne posebno danes, ko današnja družba teži k popolnoma drugačnim ciljem.

Sicer je niz svečanosti tudi letos priredil Odbor za proslavo bazoviških žrtev pri Narodni in študijski knjižnici v Trstu. Prvi dogodek je bil že v četrtek, 6. septembra, na samo obletnico ustrelitve, ko je potekalo polaganje vencev k spomeniku na tržaškem pokopališču pri Sv. Ani z govorom Igorja Gabrovca.

STRAN 3

WWW.NOVIGLAS.IT

NA SPLETU!

Končno smo tudi mi na spletnih straneh svetovnega omrežja, ki ga poznamo pod imenom internet! Tako bi lahko dejali po zadnjem dejanju, ko je minuli teden mladi študent računalništva na videmski univerzi Peter Gus opravil še zadnje popravke in je bil naš tednik že na spletnih straneh. Odslej lahko naše delo spremljate tudi prek interneta, in sicer na naslovu **www.noviglas.it**. Spletna stran je nazorna, očem prijetna in na neki način domača, saj se oblikovno navdihuje po slogu našega tednika, kakršen izhaja na papirju. Slučajni in redni obiskovalci sicer ne bodo našli na računalniku našega tednika v celoti, ker smo pri Novem glasu še vedno prepričani v moč in nujnost tiskane besede in bomo zato ostali tudi v prihodnje zvesti našim naročnikom in vsem, ki naš tednik kupujejo v prodajalnah časopisov ali v cerkvah na Tržaškem, Goriškem in v Sloveniji.

Zahteve, potrebe in izzivi časa so nas prisilili v to, da smo tudi mi odslej prisotni na internetu in tako dejansko dosegljivi povsod po svetu, saj je prav v tem čar svetovnega spleta. Naša spletna stran je tudi priložnost, da se z našim tednikom seznanjajo predvsem tisti mladi ljudje in bralci, ki nas še ne poznajo; to je tudi za nas svojevrsten izziv. Novi glas gre torej v korak s časom in tudi zato bomo odslej na svetovni mreži stalno prisotni. Menimo, da je to samo še korak naprej, pa čeprav smo prepričani, da je prihodnost časopisa še vedno v rednem izhajanju v časopisni obliki. O tem nas prepričujejo tudi velike časopisne hiše, ki imajo več možnosti in sredstev za zahtevnejše oblikovanje spletnih strani; nekateri časopisi imajo celo posebna uredništva za spletne strani, a tudi oni vztrajajo pri tiskani besedi. Internet torej kot nadgraditev tiskane besede.

STRAN 3

DOBRODOŠLI PREDSEDNIK CIAMPI!

Po mestnih zidovih razobešeni trojezični lepaki, ki so jih pripravili SSO, SKGZ in Furlansko filološko društvo, bodo prihodnjo nedeljo opozorili italijanskega predsednika, da v Gorici živimo tudi Slovenci in Furlani.

VSEBINA

02 Alojz Tul — ZADREGE NOVEGA TRŽAŠKEGA ŽUPANA
03 Boris Pahor v Bazovici — ZA NAŠO POKONČNO DRŽO!
05 Matjaž Rustja — POT MARIJE JE POT LJUBEZNI
06 Lojzka Bratuž — EHRLICHOV SIMPOZIJ V RIMU
07 Oskar Simčič — GMD, NJENA DEJAVNOST IN NAGIBI...
10 Danijel Devetak — ŽUPNIJSKO SREDIŠČE ZA ŽIVO SKUPNOST
12 Erika Jazbar — ŠOLSKO LETO SE ZAČENJA V DRŽAVNI ŠOLI
14 Mara Petaros — EVROKOTIČEK
16 Jurij Paljk / pogovor — PETER GUS
16 Davorin Devetak — NAGRADA ZA FILMSKI PRVENEC SLOVENCU

SVET OKROG NAS

ZAPLETENO POLITIČNO VZDUŠJE

ZADREGE NOVEGA TRŽAŠKEGA ŽUPANA

ALOJZ TUL

Vsem je na očeh, da se nova občinska uprava v Trstu, ki jo vodi desnosredinski Dom svoboščin, vede zelo samozavestno in ne zamudi nobene priložnosti za raznovrstne očitke prejšnji upravi Oljke pod županom Illyjem. Nobeno javno delo ali načrt zanj, ki ga je izdelala prejšnja uprava, ji ni pogodu in v več primerih se je odločila, da ga kratkomalo spremeni. Tako je, recimo, sklenila spremeniti lokacijo nove tržaške ribarnice ob pomorskem kanalu v žaveljskem zalivu Gaslini, temeljito spremeniti načrt cestnega prometa ob morju ter opustiti vedno sodobne tramvajske proge *stream* po ul. Mazzini in Battisti. Po drugi strani pa je neučakano poskrbela za izobešenje portreta mestnega župana Pagninija, ki ga je bila imenovala nacistična okupacijska oblast in je zlasti pri judovski tržaški skupnosti ostal črno zapisan zaradi sodelovanja v posebni komisiji, ki je imela nalogo "očistiti" poklicno odvetniško zbornico članov židovskega porekla. Ista uprava je načelno že pristala na predlog odbornika za kulturo poslanca Nacionalnega zavezništva Menie, da se Oberdankov spomenik namesti sredi istoimenskega trga in odstrani sedanja bronasta skulptura umetnika Mascherinija.

Proti tako prenagljenim ukrepom politične narave so se oglasili številni trezni glasovi od demokratičnih bojevniških združenj do tukajšnje židovske skupnosti. Slednja se je pred kratkim oglasila ob praznovanju evropskega dneva židovske kulture 3. t.m., ko je njen predsednik Nathan Wiesenfel na predstavitvi ocenil za nesprejemljivo dejstvo, da občinskemu odboru za Rižarno načeljuje že omenjeni odbornik Menia, pripadnik stranke, ki je idejno nasledila režimu Salojske republike. Prisotni župan Dipiazza se je ob tem očitno znašel v veliki politični zadregi in dejal, da ne namerava oživljati polemike s tem v zvezi. Odbornik Menia tudi ni mogel odgovoriti, ker se je takrat mudil na potovanju v Avstraliji.

Drugo dejstvo, ki je istega tržaškega župana spravilo v politični precep, je dogovor med tržaškim in koprskim pristaniščem o dograditvi 6 km dolge povezave med njima. Omenjeni sporazum sta konec avgusta podpisala predsednik tržaške pristaniške oblasti dr. Maresca in predsednik Luke Koper Korelič in bi ga morala sopodpisati tudi tržaški in koprski župan. Tržaški župan Dipiazza na slovesnost podpisa ni prišel, češ da se morata o dogovoru prej izreči občinski odbor in svet, čeravno se osebno z načrtom samim strinja. V Trstu so se tako odprle stare polemike o odpiranju mesta svojemu zaledju in nekateri so celo potegnili na dan strašilo, da bi se z uresničenjem omenjenega dogovora prek slovenskih železnic uvedla toliko odklanjana dvojezičnost! Ob tem primeru se vidi, koliko dejansko veljajo besede o odpiranju mesta novim možnostim razvoja, ki so jih v volilni kampanji ponavljali tudi predstavniki Doma svoboščin. Glavni politični sili, ki podpirata novo tržaško občinsko upravo, se pravi Nacionalno zavezništvo in Naprej Italija, sta očitno zaustavili župana, da ni šel podpisat dogovora o železniški povezavi s Koprom.

Končno naj omenimo še dogodek, ki govori o politični prenagljenosti novih mestnih upraviteljev, ki niti malo ne odstopajo od svoje oblasti in bi želeli dajati videz hitrega in učinkovitega delovanja. V tem smislu je župan konec julija dal sklicati v zelo tesnem časovnem razmahu vseh pet krajevnih sosvetov, da izvolijo predsednike. Tako se je zgodilo, da je za predsednika v osebi Silvia Pahorja od Liste za Trst šentjakobskega sosveta glasoval tudi svetovalec, ki je bil prejšnji dan izvoljen za predsednika nekega drugega mestnega sosveta. Po pravilniku je to nezakonito, ker ista oseba ne more biti član dveh krajevnih sosvetov. Na formalno pritožbo predstavnika SSk Slame, je generalno občinsko tajništvo razveljavilo omenjeno glasovanje in pozvalo župana Dipiazzo, naj določi novo sklicanje šentjakobskega sosveta za izvolitev predsednika.

Prikazali smo nekaj dejstev in dejanj, ki vsako po svoje dokazuje, da v politiki ni dovolj zmagati na volitvah, temveč je treba potem razsodno upravljati javne zadeve, ne pa zasledovati prvenstveno politične učinke. Tudi prenagljenost ni lastnost dobrih politikov, še manj pa se pustiti pogojevati. Vozli tržaške politike bodo prišli na dan oziroma že prihajajo.

URADNI OBISK

MINISTER RUGGIERO V LJUBLJANI

Italijanski zunanji minister Renato Ruggiero je bil v torek, 11. t.m., na uradnem obisku v Ljubljani. Spremljala sta ga podtajnik Roberto Antonione in predsednik deželne vlade F-Jk Renzo Tondo. Ruggiero se je v Ljubljani sestal s slovenskim zunanjim ministrom Ruplom, pa tudi s predsednikom RS Kučanom in premierom Drnovškom.

Na tiskovni konferenci je izjavil, da italijanska vlada in vse politične sile, ki jo podpirajo, odločno podpirajo vstop Slovenije v Evropsko zvezo in Nato. Kar zadeva imovino istrskih beguncev, je italijanski zunanji minister poudaril, da je to vprašanje bilo rešeno s pogodbami, ki jih Italija spoštuje.

S 1. STRANI

NIKOLI NE BO

V obeh nebotičnikih je ob času napada bilo kakih 25 tisoč ljudi, po večini uslužbencev, od katerih jih je mnogo umrlo pod ruševinami, saj sta se oba nebotičnika kmalu po napadu zrušila.

Grozljivi dogodek je odločno obsodil ves omikani svet. Postavlja pa se vprašanje, kako je mogoče, da je dejansko čez noč povsem odpovedala ameriška varnostna služba (pravzaprav jih je več). Res je namreč, da je gotovo manjša skupina ljudi ugnala ves varnostni aparat edine velesile na svetu. Tudi še ni jasno, kdo so bili napadalci, ki pa so bili odlično izvežbani, saj si drugače ne moremo predstavljati tako usklajenega napada na različne, a predvsem najpomembnejše civilne in vojaške cilje.

Ves omikani svet pričakuje, da bodo pristojne oblasti čimprej odkrile zločince in zlasti organizatorje ter pokrovitelje tega zločinskega dejanja, ki mu ni primere v sodobnem svetu. O številu žrtev do tega trenutka še ni natančnih podatkov, ve pa se, da jih je zelo veliko.

ZDOMSKI ČASNIKARJI PRI NAS

KORISTNO SOOČENJE

V petek, 7. t.m., se je na Tržaškem mudilo 24 slovenskih časnikarjev iz izseljeništva, ki so prejšnji teden obiskali šestdnevni seminar v Ljubljani v organizaciji Urada vlade za informiranje in Urada RS za Slovence v zamejstvu in po svetu. Največ časnikarjev je prihajalo iz Avstralije in Argentine, poleg tega pa še iz ZDA, Kanade, Nemčije, Švice, Švedske, Hrvaške ter Bosne in Hercegovine. Večinoma se s časnikarstvom ukvarjajo prostovoljno, in to zlasti v okviru lokalnih radijskih in televizijskih oddaj v slovenščini, dobro je bil zastopan tudi slovenski izseljeniški tisk. Na seminarju so se zdomski časnikarji seznanili s položajem javnih občil v Sloveniji ter s slovenskim približevanjem EZ in zvezi Nato. V tem okviru so obiskali Urad vlade za informiranje, sedež Slovenske tiskovne agencije, sedeže nekaterih pomembnejših slovenskih tiskanih in elektronskih medijev ter nekatera slovenska ministrstva.

V zadnjih dnevih so obiskali tudi časopisne, radijske in televizijske hiše na slovenski obali ter se seznanili z javnimi občili naše manjšine. V Trstu so se srečali s predstavniki krovnih organizacij SSO in SKGZ, z generalno konzulko RS Jadranko Šturm Kocjan ter obiskali sedež Primorskega dnevnika in slovenski oddelek deželnega sedeža italijanske radiotelevizije RAI, poleg tega so se seznanili tudi z zamejskim periodičnim tiskom, saj so jim predstavniki tednikov Novi glas in Novi Matajur ter revije Mladika predstavili delovanje svojih občil. Prisotnost zdomskih časnikarjev, ki so obiskali tudi Repentabor in repensko Kraško hišo, je bila tudi priložnost za koristno medsebojno spoznavanje in izmenjavo izkušenj med kolegi, ki delujejo v podobnih, a obenem tudi različnih razmerah.

BO SREČANJE ARAFAT-PERES?

NASILJE NI USTAVILO DIPLOMACIJE

BREDA SUSIČ

Nasilje na Bližnjem vzhodu tudi tokrat ni zaustavilo diplomacije. Po "krvavi nedelji", ko so trije atentati palestinskih skrajnežev povzročili osem mrtvih in okrog osemdeset ranjenih, nihče - niti Sharon sam - ni preklical vrhovnega srečanja med voditeljem Palestincev Arafatom in izraelskim zunanjim ministrom Peresom. Nasprotno: tako evropska kot ameriška, izraelska in arabska diplomacija so napele vse moči, da bi do dogovora o srečanju le prišlo.

Palestinski napadalci so v nedeljo zjutraj najprej v bližini Jeriha na Zahodnem bregu napadli kombi, v katerem so bile izraelske učiteljice, in pri tem ubili eno izmed njih in voznika. Nato je atentator na železniški postaji v kraju Naharija na severu Izraela v samomorilskem napadu ubil še tri Izraelce, 46 pa je ranil. Kmalu zatem je v bližini kraja Netanja v osrednjem Izraelu eksplodiral še avtomobil bomba, pri čemer je en Palestinec umrl, več ljudi je bilo ranjenih. Atentati so naredili močan vtis na izraelsko javnost, saj so se zgodili v različnih krajih države - kot bi Palestinci želeli dokazati, da Izraelci niso nikjer več na varnem. Obenem je bil eden izmed atentatorjev izraelski Arabec, to je izraelski državljan. Tudi to dejstvo je v mnogih povzročilo grozo, saj so zaradi tega tudi vsi izraelski arabci postali (teh je 20% prebivalstva) potencialni sovražniki.

Opazovalci in poznavalci bližnjevzhodnih razmer so komentirali, da je najverjetneje do atentatov prišlo ravno zato, ker so prejšnje dni napovedovali omenjeno vrhunsko srečanje. Vsakič, ko je obnovitev mirovnega procesa za korak bliže, se nevarnost atentatov poveča. To je postal že neke vrste avtomatizem, saj se palestinske skupine in gibanja, ki nasprotujejo miru in kompromisom krepijo in postajajo vedno bolj vplivne. To kaže po eni strani na globok obup in frustracijo palestinskega naroda, ki ni več pripravljen potrpeti in se prilagajati izraelski okupaciji, po drugi pa na začaran krog, v katerega je pripeljala politika trde roke, ki jo zagovarja in vodi izraelski ministrski predsednik Ariel Sharon.

Izraelski povračilni ukrepi so bili neizogibni: vojska z bojnimi helikopterji napadla palestinske cilje v Ramali in Jerihu. V napadih izraelskih helikopterjev je bilo ranjenih več Palestincev, nastala pa je tudi velika gmotna škoda.

Kljub vsemu pa bo do težko pričakovanega srečanja med Arafatom in Peresom menda le prišlo. Zaenkrat še ni znano, kje in kdaj, vendar bo to najverjetneje ta teden, in sicer na Bližnjem vzhodu. Največja neznanka ostaja torej vprašanje, ali bosta nobelova nagrajenca zmogla toliko poguma, da bosta s konkretnimi dogovori premaknila situacijo z mrtve točke.

POVEJMO NA GLAS JANEZ POVŠE

DOSLEDNO PROTI RASIZMU

Pustimo ob strani dejstvo, da je 3. svetovni kongres OZN o rasizmu v Durbanu verjetno hotel preveč. Želel je obsoditi suženjstvo kot zločin proti človeštvu, imel je namero podobno ovrednotiti indijske kaste, ki delijo ljudi po razredih, istočasno je hotel proglasiti Izrael za rasistišno državo. Vse to pa ne more spremeniti dejstva, da je bila pobuda več kot pomembno dejanje za počlovečenje naše preteklosti, sedanjosti in tudi prihodnosti. In kot se žal ob takšnih pobudah marsikdaj zgodi, so nekateri, se pravi Združene države Amerike in Izrael, iz protesta predčasno zapustili kongres.

Rasizem je nemara najhujša oblika nasilja človeka nad človekom. Izvorno gre za prepričanje, da obstajajo "družbenoduševne" razlike pripadnikov različnih ras. V jeziku rasizma to pomeni, da so nekatere rase razvitejše od drugih, od tu pa ni več daleč do izbruha občutka večvrednosti s strani "najvišje" rase v odnosu na "nižje". Iz tega prepričanja se potem lahko sproži nasilje vseh vrst do iztrebljanja manjvrednih, kar je tako kruto dokazal nacizem. Rasizem je torej tako groba in v vseh smislih nečloveška miselnost, da tega skoraj ni mogoče verjeti. Toda zahrbtnost nasilja je v njegovi sposobnosti, da se prične raztezati preko izvornih okvirov. V tem smislu je nacizem izvajal iztrebljevalno politiko tudi in predvsem v odnosu na Slovane, ki so končno iste rase, ter v odnosu do Judov. Rasizem je na ta način prešel tudi na sovraštvo enega naroda proti drugemu, ene vere proti drugi. Tovrstnemu sovraštvu je s prvotnim rasizmom skupen predvsem gnev in večvrednostni občutek do drugega naroda ali pripadnikov druge vere, gnev do tiste mere, da se je treba osovraženega soseda rešiti dobesedno s pobijanjem in brisanjem z zemeljske površine. Tu pa smo že pri nedavnem odnosu Srbov do Albancev in upati je, da ne tudi pri odnosu Judov do Palestincev. Sovraštvo v takšnih primerih preseže vse razumne mere, človek dobesedno ne more prenašati sočloveka, znajdemo se sredi peklenskega nasprotja ljubezni do bližnjega, ki je edino rešilno vodilo človeštva.

Ob nobenem pojavu skrajnega sovraštva seveda ne moremo ostati ravnodušni in zato je več kot hvalevredno, da se je 3. svetovni kongres OZN o rasizmu sploh odvil. Pri tem pa se je pokazalo, kako težko se je na planetarni ravni pogovarjati o bistvenih stvareh in kako ima vsakdo prav in kako je menda nesporno upravičen, da vztraja na svojem stališču, pa čeprav se slednje poslužuje nasilja ali pa to nasilje podpira. In ravno zaradi tega velja v smeri osvetljevanj vsega tistega, kar človeštvo ogroža, neutrudno nadaljevati. Človek namreč prepogosto želi s svojim bližnjim najprej poravnati svoje račune, šele potem se bo poslužil govorice miru in sožitja. V resnici se mora najprej poslužiti govorice miru in sožitja, sicer ne bo nasilnih obračunavanj nikoli konca.

NOVI GLAS

UREDNIŠTVO IN UPRAVA
34170 GORICA, RIVA PIAZZUTTA 18
TEL. 0481 533 177
FAX 0481 536 978
E-MAIL gorica@noviglas.it
uprava@noviglas.it
34133 TRST, ULICA DONIZETTI 3
TEL. 040 365 473
FAX 040 775 419
E-MAIL trst@noviglas.it

GLAVNI UREDNIK ANDREJ BRATUŽ
ODGOVORNI UREDNIK DRAGO LEGIŠA
IZDAJATELJ ZADRUGA GORIŠKA MOHORJEVA; PREDSEDNIK DR. DAMJAN PAULIN
REGISTRIRAN NA SODIŠČU V GORICI 28.1.1949 POD ZAPOREDNO ŠTEVILKO 5
TISK TISKARNA BUDIN / GORICA
NOVI GLAS JE ČLAN ZDRUŽENJA PERIODIČNEGA TISKA V ITALIJI - USPI
IN ZVEZE KATOLIŠKIH TEDNIKOV V ITALIJI - FISC
LETNA NAROČNINA ITALIJA IN SLOVENIJA 80.000 LIR,
INOZEMSTVO 120.000 LIR, ZRAČNA POŠTA 150.000 LIR
POŠTNI TEKOČI RAČUN 10647493
CENA OGLASOV PO DOGOVORU

OB OBISKU PREDSEDNIKA V NOVI GORICI

PAHOR IN PAVŠIČ PRI KUČANU

FOTO BUMBACA

Milan Kučan je prejšnjo soboto sprejel tudi predsednika krovnih organizacij slovenske narodnostne skupnosti v Italiji: Sveta slovenskih organizacij Sergija Pahorja in Slovenke kulturno-gospodarske zveze Rudija Pavšiča. Kot sta pozneje pojasnila časnikarjem, so se s predsednikm Slovenije pogovarjali o celotni problematiki, ki se nanaša na izvajanje zaščitnega zakona o slovenski narodnostni skupnosti v Italiji. Sergij Pahor je dejal, "da je bil Milan Kučan pozoren poslušalec, da je seznanjen s stanjem glede izvajanja zaščitnega zakona in da je bil stvaren v svojih stališčih".

Predsednika krovnih organizacij Slovencev sta Milana Kučana seznanila z zastoji pri uresničevanju globalnega zaščitnega zakona in z zapleti pri imenovanju paritetnega odbora na deželni ravni, ki bo imel odločilno vlogo pri izvajanju zakonskih določil. Zaskrbljuje tudi težko finančno stanje slovenskih ustanov, organizacij in društev v Italiji. Predsednika matične država sta zaprosila, naj bi posredoval za rešitev problemov, ki zadevajo Slovence v Italiji. Priložnost za to je bila tudi v torek, med obiskom italijanskega zunanjega ministra Renata Ruggiera v Sloveniji. Sicer pa je Milan Kučan Sergiju Pahorju in Rudiju Pavšiču izrazil začudenje, "da se je v italijanskih političnih okoljih v zadnjih mesecih ustavilo tako slabo vzdušje do slovenske narodnostne skupnosti".

Predsednika republike Slovenije je med obiskom v Novi Gorici spremljala slovenska generalna konzulka v Trstu, Jadranka Šturm Kocjan.

M

S 1. STRANI

DVE GORICI

Ali bo spet potreben punt? In vse to prav v letu, ko se praznuje tisočletnica mesta, ki je nastalo s slovenskim imenom. In še v letu, ko je bil dokončno odobren zaščitni zakon! Ali ne zveni vse to kot kruto izigravanje slovenske manjšine?

Seveda je lahko o vsem tem še veliko govora. Zlasti oz. tudi o krivdah ene in druge strani. Mi seveda vztrajamo na spravi, ki pa mora biti obojestranska. Podobne misli je iznesel prejšnje dni v svojem govoru v Solkanu predsednik Slovenije Milan Kučan. Upamo, da tudi med sedanjim obiskom italijanskega zunanjega ministra Ruggera ne bo šlo tiho mimo tega.

Gorica naj postane danes pravi mejnik in spomenik sožitja in prijateljstva med narodi, in to v pravem evropskem duhu. Naj ta kratki zapis zaključijo verzi goriške pesnice:

"Tukaj smo! Tu hočemo ostati! / Vera v stvar pravično v nas je živa, / zavest, da smo, neuničljiva. / Nočemo nikogar več se bati." In še: "Travnik, priča naše zgodovine, / ... / danes nam, Slovencem, svet je kraj."

S 1. STRANI

SMO ZVESTI?

Isti dan je bila zvečer v bazovski župnijski cerkvi maša zadušnica v organizaciji tamkajšnje župnije, po kateri je priložnostno spregovoril prof. Jože Pirjevec. Dan kasneje, v petek, 7. t.m., je svečanost potekala pri spomeniku ustreljenim v Prešernovem gaju v Kranju, kjer je bila govornica devinsko-nabrežinska podžupanja prof. Mariza Škerk Kosmina. V soboto, 8. t.m., so zamejski skavti in taborniki v večernih urah pri spomeniku na bazovski gmajni prižgali taborni ogenj, na istem kraju pa je sledil literarni večer v priredbi Društva književnikov Primorske. V nedeljo, 9. t.m., je že v dopoldanskih urah stekel tradicionalni spominski pohod v priredbi Športnega združenja Sloga, popoldne je bila kot že rečeno osrednja svečanost, niz slovesnosti pa se bo končal prihodnji konec tedna, 15. in 16. avgusta, ko bo tradicionalni mednarodni odbojkarski turnir za Pokal bazoviških junakov, ki ga tudi prireja Športno združenje Sloga.

S 1. STRANI

NA SPLETU!

Tako bo tudi z nami, saj bo vsak uporabnik interneta lahko odprl našo spletno stran. Na njej bo med drugim našel nekaj osnovnih informacij o nastanku našega tednika in o njegovih temeljnih smernicah, o izdajatelju in njegovih prizadevanjih. Imel bo tudi priložnost nam neposredno sporočati, kar želi, in to na nove naslove elektronske pošte, ki so: **gorica@noviglas.it**, **trst@noviglas.it** in **uprava@noviglas.it**; to, upamo, nas bo še bolj zbližalo z našimi bralci in prijatelji. Vsak teden bodo uporabniki interneta lahko tudi prebrali nekaj izbranih zapisov iz nove številke, intervju, komentarje in važnejše članke o dogajanju v naši sredi. Naša spletna stran je lahko koristna tudi zato, ker nudi obiskovalcu elektronske povezave z drugimi zanimivimi spletnimi stranmi in takojšen dostop do nekaterih naslovov elektronske pošte.

Ob koncu tega zapisa samo še prisrčno vabilo vsem vam, dragi bralci in spremljevalci našega dela, da obiščete naše spletne strani, da se nam pridružite tudi na internetu, da nam pišete, skratka: da ste tudi v prihodnje z nami!

NA MANIFESTACIJI V BAZOVICI

ZA NAŠO POKONČNO DRŽO!

BORIS PAHOR

V celoti objavljamo besedilo govora, ki ga je pisatelj in Prešernov nagrajenec prof. Boris Pahor imel v nedeljo, 9. septembra, pred spomenikom na bazovski gmajni na osrednji spominski svečanosti ob 71-letnici ustrelitve bazoviških junakov. Besedilo nam je prof. Pahor ljubeznivo dal na razpolago s privoljenjem za objavo, za kar se mu prisrčno zahvaljujemo.

FOTO KROMA

Spoštovana narodna skupnost, dragi prijatelji,

Ob smrti Vekoslava Špangerja - decembra bo trideseta obletnica - je glasbenik Ubald Vrabec napisal: "Izgubili smo moža, ki je skupno z v Bazovici ustreljenimi borci priboril našemu narodu tragično prvenstvo, da je prvi v Evropi, za ceno lastne krvi, napovedal fašizmu brezkompromisni boj". (Zaliv 1972). To oceno je iz Frankfurta, kjer je predaval, potem ko ga je oblast vrgla z ljubljanske univerze, potrdil znanstvenik prof. Anton Slodnjak, ko je prejel drugo izdajo Špangerjevega dela Bazoviški spomenik.

Ta knjiga je namreč izreden dokument, v katerem avtor, obsojen na 30 let, natanko poroča o vnemi in organizacijski sposobnosti tistih prvih upornikov, združenih v "Tajni organizaciji Borba". Vendar, in to bi rad poudaril, ker je v nji Španger potrjeval, da je šlo za avtonomno združenje mladih v boju za svobodo slovenske identitete, ni dobil podpore od levičarskega foruma in je zato skromna knjiga 1965. leta izšla v samozaložbi. To sramoto je s častno akcijo, kar se tiče izdaje formalno ugledne knjige, oprala nekdanja "Posojilnica in hranilnica na Opčinah" v sodelovanju z Zalivovo knjižnico (1986. leta). Odgovorni levičarji so torej tudi v tem primeru odklonili avtonomijo nacionalno zavednih, čeprav so namreč že med osvobodilnim bojem pripadnike TIGR sprejemali kot koristne bojevnike, so jih obenem odklanjali kot nacionaliste. In to se dogaja tudi danes, ko smo tisti, ki sledimo pristnemu duhu Bazovice, zagovorniki etničnega geta, etnocentristi, sovražniki multikulturnosti in deležni še drugih takih politično kalkuliranih oznak.

Prav dobro se zavedam, da bo kdo imel vtis, kako sem "navezan na včerajšnje temne dogodke" (Ace Mermolja) ali da gledam skozi filter spominov zaradi svojih let. Kar bo do neke mere tudi držalo, vendar s pripombo, da sem zgrešenost obravnave vprašanja narodne identitete z ideološkimi kriteriji obsodil že 1953. leta v reviji s simbolnim naslovom *Sidro*, ki smo jo spomladi 1953. leta uredili Pavle Merkù, Alojz Rebula in podpisani in pri tem stališču z drugimi vztrajal v revijalni in predavalni obliki ves čas in vse do danes. Zato si, mislim, upravičeno jemljem pravico, da tukaj tudi ugotavljam, kako je bilo, žal, vse takšno naše in moje dolgoletno prizadevanje zaman in kako zato nismo bili v resnici zvesti čisti misli padlih, ki se jim danes obredno klanjamo, namesto da bi jim skupno potrjevali svojo zvestobo.

To uporno zvestobo smo sicer čudovito izkazali kot nadaljevalci tigrovcev v množičnem uresničevanju tržaškega in splošno primorskega osvobodilnega boja, a smo potem postali ujetniki revolucionarnega duha, ki je tukaj s slovenskim elementom skušal nadaljevati svoj nazorski prodor v italijansko-slovenskem amalgamu, torej z razbitjem občestvenih sil, kar nas očitno vedno handikapira. Nikakršnega dvoma namreč ni, da je italijanska levica zmeraj zagovarjala interese svoje države, ki pa niso nujno tudi interesi etnične ali narodne manjšinske skupnosti. Tako imamo čisto pri roki novejši primer, ko je ob pripravi zakona za zaščito slovenskega prebivalstva deželni tajnik Levih demokratov v sodelovanju s slovenskim predstavnikom predlagal, da naj se vprašanja manjšine ne rešujejo na etnični podlagi, ozemlje, ki prihaja v poštev, pa da naj bo samo "un territorio con particolarita' storiche e linguistiche". Kar pomeni, dragi prijatelji, da smo danes na kraju, ki mu bodo, in upamo, da mu bodo, komplicirani postopki od paritetnega odbora dalje šele priznali pravico javne rabe slovenščine. Kar daje poseben prizvok današnji slovesnosti ob imenih na tem spomeniku in na vseh drugih povojnih sredi prebivalstva, ki tukaj avtohtono prebiva dobro tisočletje.

Ne, tak "zaščitni" zakon ni v čast ne italijanski državi ne italijanski levici; kar se tiče slovenskih levičarjev v italijanskih strankah, pa lahko mirne duše ugotovim, da se niso držali in se ne držijo Cankarjevega načela, da se "stranka rodi iz naroda za narod", in da, ko gre za življenje naroda, tedaj je "vrsta ena, je prapor en sam". (*Očiščenje in pomlajenje*, Trst, 20. aprila 1918).

Naš položaj pa je kritičen tudi zaradi precejšnje brezbrižnosti matice do naše usode; kar je zapisal Branko Jazbec v reviji 2000, štev. 114, namreč drži, v skrbi za povezavo z Brusljem, Ljubljana manjšino "preskakuje". Prav tako direktor Slovenskega deželnega gospodarskega združenja Vojko Kocjančič izjavlja, da "Slovenija zamejstvo v glavnem ignorira... nima nobene strategije za zamejstvo..." Ne samo, bi si jaz upal pripomniti, ampak tudi takrat, ko bi lahko in celo morala seznaniti evropsko javnost z Bazovico, z openskim streliščem, z gospodarskim uničevanjem Primorske, s požganimi vasmi in s taborišči, molči, čeprav je bila večkrat opomnjena, da s takim ravnanjem zatajuje svoje mrtve, politično pa je takšno vdanostno početje pogubno. No, kot v nepričakovan odmev na te ugotovitve je 2. avgusta italijanski tednik *L'Espresso* objavil zgodovinsko gloso o *Omari sramote*, *L'Armadio della vergogna*, to je shrambo tisočev dokumentov o fašističnih zločincih, ki jih ni nihče ne sodil ne obsodil. Podobno poročilo je 25. avgusta objavila *Frankfurter Allgemeine Zeitung*. Trpko pa je pri tem razmišljanje, kako se kot zmagovalka v drugi svetovni vojski od 1991. leta naprej vede slovenska država.

Seveda drži, da samo s tako, tako trpko diagnozo ne moremo oditi s teh simbolnih tal; kljub sedanjemu položaju smo se na tem delu slovenstva zmeraj znali spoprijeti z nevarnostjo. In tudi enotnost smo dvakrat v odločilnih fazah znali doseči. Neki premik zdaj, na primer, obljublja sporazum dveh krovnih organizacij, čeprav je v marsičem pri tem veljaven tudi stari pregovor, da zvoniti po toči nič ne pomaga. Politično bi nas perspektivno reševala socialdemokratska slovenska stranka, ki bi jo sestavili volivci sedanjih treh italijanskih strank. Nekoč je za Slovensko levico dal pobudo Vekoslav Španger, a nam je tržaška filialka UDBE odvzela ljudi, mogoče bi bilo zdaj drugače, in slovenska leva stranka bi le živela iz naroda za narod. No, a ne glede na to imamo še zmeraj na razpolago dober kader duhovnih moči, ekonomsko-trgovsko smo prav tako nedvomno sposobni, razpolagamo pa ne samo s svojo, ampak tudi s kulturo someščana in soseda; to se pravi, da kot narodna skupnost v polni meri lahko nastopamo tako za uveljavitev svoje identitete kot za uspešno sožitje razlik.

Zgodovinsko priložnost nam v tem smislu nudi iniciativa o našem načrtu čezmejne ustvarjalnosti tako v povezavi s kraškim svetom kot s koprskim območjem, ki bi s tamkajšnjo uveljavitvijo nove univerze žlahtno poživil kulturno rast in medsebojno izmenjavo. Seveda je pri tem upoštevanja vredno tudi sodelovanje pristanišč, če bo slovenska stran znala ostati zvesta svoji suverenosti; vendar gre pri izoblikovanju novega načrta za razločno potrditev istovetnosti področja, za paritetno razmerje do soseda-mejaka, s tem pa tudi, ob jutrišnji odpravi mej, za zajezitev prodora in prevlade od zunaj. To tudi v smislu graditve nove Evrope, ki se lahko rodi res nova z meddržavnim kulturnim oplojevanjem, saj bi namreč z nadvlado močnejših nastala samo nova oblika notranjega evropskega kolonializma. Vendar razvoj k sreči kaže, da se narodi, tudi majhni, ne bodo pustili fagocitirati, in Umberto Eco je nekoč zapisal, da bodo Slovenci v svojem jeziku spregovorili Evropi drugače kot v tujem prevodu. Seveda je za to potrebna samozavest, ki je danes nimata ne slovenska politika ne slovenska modernistična kultura.

Mislim, da bi s takšno aktivizacijo mediteranskega dela slovenskega sveta in z novo vlogo Trsta nekoliko poravnali dolg, ki nam ga nalaga zaveza z mladimi uporniki. Potrditev skupnosti kot osebka pa nam utegne pripomoči tudi pri zahtevi o spremembi uradnega odklonilnega razmerja do četverice zavzetih za svobodo. Zanje pričakujemo takšno priznanje, kakršnega izrekamo italijanskemu Risorgimentu.

Ker pa sem začel ta poseg z omembo upornega prvenstva, bi rad poudaril, da se je v naši sredi oglasil tudi prvi pesniški videc, ki je umetniško nakazal, kam peljejo nesvobode in pogromi in požigi na naših tleh. Veliki, zdaj evropski lirik Srečko Kosovel nas je zapustil dvajsetleten. Tako kot Ferdo Bidovec. In morda ni odveč omemba, da se je "Tajna organizacija Borba" rodila 1927. leta, to je v letu izida Kosovelovih pesmi, knjige, ki je prišla k nam ilegalno čez mejo kot tihotapsko blago. To se pravi, da smo že tri leta po izidu Kosovelove zbirke doživeli prve žrtve, ki jih je pesnik v *Ekstazi smrti* napovedal za vso Evropo:

in rešitve ni in ni,
dokler ne padeva jaz in ti
dokler ne pademo jaz in vsi,
dokler ne umremo pod težo
krvi.

Nedvomno, bila je prerokba hudega, a obenem je bil ta mladi velikan s svojo umetnostjo tudi porok obstoja naše biti, naše besede in našega jezika, bil je potrditev našega duha in naše kulturne ravni. In ta Kosovelov uporni in humanistični duh je potem oplajal še naslednjo generacijo in še naslednjo ter vse ljudi peresa, ki jih je dala in daje domovina *Lepe Vide*. Iz totalne negacije je kot ptič Feniks iz pepela zrasel rod ustvarjalcev, ki je na podlagi zvestobe intimni narodovi biti, na podlagi njenega značaja in njene zgodovine znal ustvariti občečloveška pričevanja in jih ponesti tudi v svet. Trpljenje ponižanih, zavzemanje za svobodo, zvestoba lepoti rodnega jezika - vse to so namreč zmeraj bili in bodo poleg vseh drugih iskanj smisla sveta in transcendence tudi bistveni elementi vsake visoke kulture, še posebno književnosti. In zato je to naše stvariteljsko bogastvo danes naše bistveno zagotovilo samim sebi tudi za prihodnost. Ta kraj pa, kjer smo kot narodno občestvo zbrani ob svojih poveličanih bratih, ni samo domača gmajna, ni samo dežela zvestih daljnih rodov, ampak tudi ena izmed pomembnih postojank zgodovine mučeniškega dvajsetega stoletja.

SVETOPISEMSKA RAZMIŠLJANJA
OB BOGOSLUŽNIH BERILIH
V LITURGIČNEM LETU C

ŽLAHTEN IZBOR BOŽJE BESEDE, NEDELJO ZA NEDELJO

VILJEM ŽERJAL

24. NAVADNA NEDELJA, BARAGOV DAN (16.9.), POVIŠANJE SV. KRIŽA (14.9.) ŽALOSTNA MATI BOŽJA (15.9.)

"Mojzes pa je tolažil obličje Gospoda, svojega Boga." (2 Mz 32, 11)
"Usmili se me, Bog, po svoji milosrčnosti." (Ps 51, 3)
"Usmilil se me je." (1 Tim 1, 16)
"Ta moj sin je bil namreč mrtev in je oživel; bil je izgubljen in je najden." (Lk 15, 24)

Današnja berila so zelo zahtevna. Saj terjajo ljubezen ne le do Boga, marveč tudi do grešnega človeka. Ljubiti Boga, ki ga ne vidimo, je pač razmeroma lahko (1 Jn 4, 20), težavno pa je sprejeti grešnika, četudi se je spreobrnil ali vrnil nazaj k Očetu, sprejeti ga kot brata, ki je vse zapravil.

Središčna poteza Jezusovega oznanjevanja je namreč ustvarjanje skupnosti, edinosti in bratstva med ljudmi. Le tako smemo v Božjo bližino. Ker Bog gori za človeka, ki se je izgubil. Išče nas kakor izgubljeno ovco ali kakor izgubljeno drahmo. On je tisti, ki nas prvi išče in ljubi (1 Jn 4, 19). Veseli se nas grešnikov, ki smo se spreobrnili, in nam pripravi pojedino, svatbo. A pričakuje, da tudi mi sprejmemo bližnjega, vsakega človeka, kot brata.

V prvem berilu naletimo na jezo Boga in Mojzesa nad Izraelom, ki je zabredel na stranpota. A Mojzes "je tolažil obličje Gospoda, svojega Boga" (2 Mz 32, 11).

Čeprav pravičnost zahteva že sama po sebi kazen za nevero, še posebej za malikovanje. To malikovanje je navezanost na bogove tega sveta, kot so zlato lakomnosti in veseljačenja ter trdovratno vztrajanje v tem (2 Mz 32, 7-9).

Toda ponižna in nesebična prošnja voditelja ljudstva, Mojzesa, gane samega Boga, da prizanese ljudstvu. Mojzes je namreč prepričan, da ne more biti Božji prijatelj, če ne sprejme in ne reši vseh rojakov. Boga celo spominja na prisego, ki jo je dal prednikom (2 Mz 32, 11-14). Psalm 51 nas opominja, da niso grešniki le drugi, marveč vsak izmed nas.

"Vsak človek je lažnik" trdi Psalm 116 (v. 11). In: "Naj se rajši pokaže, da je Bog resničen, vsak človek pa lažniv" (Rim 3, 4) - Psalm 36 pa toži: "Ni pravičnega, niti enega, ni razumnega..." (v. 2; 3-11nss). Apostol Pavel prikazuje vso tragiko človeškega srca zaradi greha, ki v nas prebiva (Rim 7, 13-23). Toda končno nismo izročeni na milost in nemilost greha, saj nas rešuje vera v Jezusa Kristusa ali: Jezus sam, njegova moč, njegova ljubezen (Rim 7, 25).

Rešenje vseh ljudi je le po Jezusu Kristusu. Zaradi tega izkazujemo obenem vso svojo hvaležnost do njega, ki daje človeku moč, da služi ljudem z usmiljenjem in potrpežljivostjo (1 Tim 12-17) ter tako lahko molimo in prosimo usmiljenja zase in za druge (Ps 51). Starejši brat v današnjem evangeliju tega ne razume in ne sprejme, vsaj tako izgleda (Lk 15, 28 nss). Toda oče vztraja pri usmiljenju, ker ljubi življenje: "Ta moj sin je bil namreč mrtev in je oživel; bil je izgubljen in je najden" (Lk 15, 24. 32).

Zgled misijonarja Barage nas sili k razmišljanju o ljubezni tega velikana do Indijancev. Lahko ga primerjamo Jeremiju **(na sliki)**, ko govori: "Zares, Gospodova beseda mi je ves dan v sramotenje in zasmeh. Če rečem: 'Ne bom več omenjal ne več govoril v njegovem imenu', je v mojem srcu kakor goreč ogenj, zaprt v mojih kosteh" (Jer 20, 8-9).

Pravzaprav so si vsi oznanjevalci evangelija podobni v boju proti nevednosti, revščini, hudobiji vseh vrst, a z ognjem evangelija za rešitev človeka. Ne samo vidnejši, kakor apostoli ali Frančišek Ksaver, mati Terezija, pač pa tudi Terezija Deteta Jezusa, ki ni bila nikoli v misijonih po svetu, a je vendar zavetnica misijonov; a so obenem brezštevilni drugi misijonarji, ki so ustvarjali in še ustvarjajo bratstvo, edinost med ljudmi, tudi s pisanjem knjig in slovarjev, s kulturnim dvigom revnih množic, ki so pogreznjene tudi v hude pregrehe. Že Pavel poveličuje božje usmiljenje in zaupanje vanj, ko izjavlja: "Čeprav sem bil prej bogokletnik, preganjalec in nasilnež" (1 Tim 1, 13).

Ogenj Svetega Duha je torej gnal Barago po mrazu in ledu, v žeji in lakoti. Duše zanemarjenih, tudi dijvih Indijancev, so mu bile več vredne kot lastno življenje. Pavel piše: "Imejte v ponižnosti drug drugega za boljšega od sebe. Naj nobeden ne gleda samo nase, temveč tudi na druge" (Flp 2, 3-4).

Težko je tudi sprejeti ravnanje očeta, ki odpušča izgubljenemu sinu, ki je vse v razuzdanosti zapravil, a se je vrnil. Oče ga ne le sprejme, marveč se ga celo veseli. Kar nam govori, da le tako postanemo bratje med seboj, po Očetu, ki je ljubezen (1 Jn 4, 8).

Molitev mora biti zato močna in vztrajna, saj je Bog tisti, ki celo obuja mrtve, ne samo izgubljene sinove, pač pa tudi duhovno mrtve starejše brate. Ker smo vsi pomiloščeni sinovi enega Očeta.

Potrkajmo na srce, prebodeno na križu. Molimo z Žalostno Materjo: "Prosi za nas grešnike".

JANEZ PAVEL II. PRED OBISKOM ARMENIJE IN KAZAKSTANA

UPANJE V NOVO EVANGELIZACIJO

Papež je v nedeljo, 9. t.m., izkoristil priložnost molitve angelskega češčenja in že običajnega nagovora v Castel Gandolfu, da je vse prisotne vernike in druge ljudi pozval, naj molijo za številne obveznosti, ki jih bo v kratkem skušal kar najbolje opraviti. Kot je znano, se sveti oče Janez Pavel II. odpravlja na pastoralni obisk v Kazakstan in v Armenijo, še prej pa bo naslednjo nedeljo, 16. t.m., odšel "na kratek, a intenziven obisk", kot ga je sam označil, v škofijo Frosinone - Veroli - Ferentino.

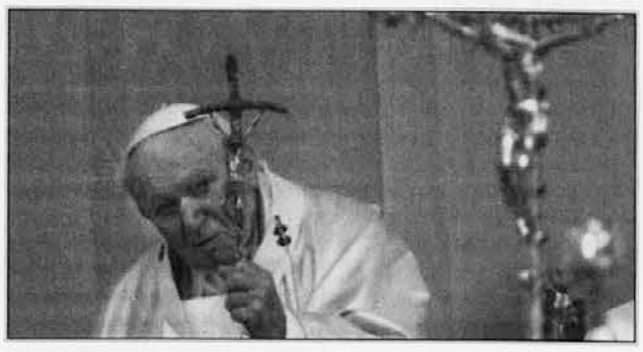

"V soboto, 22. septembra, bom pa odšel na apostolsko potovanje, ki me bo privedlo v Armenijo in v Kazakstan, dve nekdanji sovjetski republiki, ki sta postali samostojni državi pred desetimi leti. Kazakstan je po obsegu ena največjih držav na svetu in se nahaja na meji med evropskim in azijskim kontinentom. Prebivalstvo, ki živi v Kazakstanu, je sestavljeno iz več kot stotih različnih narodnosti in kultur. Armenija pa je domovina enega najstarejših narodov na Bližnjem vzhodu, naroda, ki je objel in sprejel krščanstvo že pred sedemnajstimi stoletji in ima izjemno bogato versko in kulturno dediščino. Iz vsega srca si želim, da bi moja obiska v teh deželah plodno prispevala pri novi evangelizaciji in pri ekumenskem dialogu!" je dejal v nedeljo papež Janez Pavel II. in tako sam najlepše povedal, zakaj se odpravlja na pot v Armenijo in Kazakstan. Gre mu za to, da bi vsi ljudje na svetu od njega slišali veselo novico in predvsem pa za zedinjenje med kristjani, za ekumenski dialog, ki bi moral kristjane med seboj tesno povezati v enem Bogu in isti veri v Boga, ki se lahko izraža na različne načine in se seveda naslanja na različna verska izročila ter navade.

Papež pa je v nedeljo tudi napovedal, da bo v Vatikanu od 30. septembra do 27. oktobra letos deseti občni zbor škofovske sinode in to zato, da bi na njem "razmislili škofovsko skrivnost v današnjem trenutku Cerkve in sveta." "Škof - služabnik evangelija Jezusa Kristusa za upanje v svetu, to je naslov letošnjega shoda škofovske sinode. Zbor škofovske sinode je velikega pomena za vso Cerkev in udeležili se ga bodo škofje z vsega sveta in z vseh celin," je povedal papež Janez Pavel II. zbranim vernikom v letni vatikanski rezidenci v Laciju in tako posredno pozval ves svet, naj prisluhne škofovskemu zboru, ki bo zasedal v večnem mestu.

SV. OČE POUDARIL POMEN OSNOVNE DRUŽBENE CELICE

"DRUŽINA JE NEZAMENLJIVA!"

Sveti oče je minuli teden, v četrtek, 6. t.m., sprejel urugvajske škofe v posebni avdienci, ki jo poznamo pod imenom "ad limina", in je srečanje z njimi izkoristil, da je ponovno podčrtal pomen družine za krščanstvo in vse človeštvo, za vso našo družbo. Dejal je, da ni v duhu evangelija noben tak zakon, ki oškoduje družino, ki sloni na sklenjenem zakonu. Istočasno ko je sveti oče ponovno poudaril pomen zakonske zveze za družino, pa je tudi povedal, da mora Cerkev "izkazovati posebno pozornost vsem družinam", tako tradicionalnim kot tudi "alternativnim oblikam družinske zveze".

V svojem nagovoru se je Janez Pavel II. navezal na listino, ki jo je bil lastnoročno napisal in izročil predstavnikom raznih vlad, politikom in poslancem z vsega sveta, ki jih je bil sprejel 4. novembra lansko leto, ko je tudi z njimi obhajal jubilejno leto, sveto leto 2000. Takrat je sveti oče napisal: "Noben zakon ni narejen po božjem načrtu, če oškoduje družino in ogroža njeno edinost in neločljivost zakonske zveze ali celo dopušča zakonsko veljavnost zveze med osebami, ki so istega spola in zahtevajo ter si domišljajo, da bodo zamenjali z enakimi pravicami družino, ki sloni na zakonski zvezi, poroki med moškim in žensko."

"V današnjem svetu smo priče splošnemu poslabšanju tako naravnega kot verskega čuta in smisla za zakonsko zvezo in to ima zaskrbljujoče posledice tako na osebni ravni kot tudi na ravni današnje družbe," je dejal sveti oče Janez Pavel II. in nadaljeval: "Prav zato je potrebno s pozornostjo slediti vsem družinam, ne samo tistim, ki opravijo svoje poslanstvo v službi življenja od samega spočetja do naravne smrti, vedno v okviru zakonske in družinske ljubezni, ampak je potrebno razsodno pastoralno ukrepati tudi takrat, ko gre za alternativne, drugačne oblike zveze med moškim in žensko, ki danes rušijo temelje družine, še posebej tiste zveze, ki jemljejo za družine že preprosto skupno življenje neporočenih parov, ki ne poznajo resničnega bistva zakonske ljubezni."

ODHOD OB 75. LETU

KARD. MARTINI ZAPUŠČA MILAN

Znani italijanski kardinal, od leta 1980 tudi nadškof v Milanu, sicer pa jezuit in velik krščanski mislec, eden najprodornejših in najbolj uglednih duhov italijanske in vesoljne Cerkve, msgr. Carlo Maria Martini, bo februarja 2002 dopolnil 75 let starosti, kar je po kanonskem cerkvenem pravu dovolj, da se upokoji in ponudi sv. očetu svoj odstop.

Kardinal Martini, ki je "duša in vest Milana", a predvsem pa izjemno poslušan cerkveni dostojanstvenik, je cerkvena navodila vzel za res in je že v soboto, 8. t.m., objavil pastirsko pismo, ki dejansko pomeni njegovo slovo od milanske nadškofije in Milana, enega najpomembnejših italijanskih mest.

V svojem pismu, ki je pastirske narave in v njem kardinal Martini začenja z odlomkom evangelista Luke, istim odlomkom iz evangelija, ki ga je prebral, ko je leta 1980 nastopil svojo službo (Lk, 5,1-11), pisec takoj pove, da ne gre za nobeno nostalgično in melanholično noto ali pa za kak v preteklost zazrt pogled, saj "nas čakajo v prihodnosti velike odgovornosti in vesela dogodivščina, ko bomo ponovno morali metati mreže za lov". Msgr. Martini je namreč navedel v svojem poslovilnem pismu Lukovo evangeljsko priliko o ribolovu, kjer Simon reče Jezusu: "Na tvoje besede bom vrgel mreže."

Tudi to pove msgr. Martini v pastirskem pismu, da je še vedno trdno prepričan v "velikansko moč božje besede", na kateri bo potrebno graditi tudi v prihodnje. V pismu pa msgr. Martini tudi piše, da je ob svojem prihodu na čelo Cerkve v Milanu imel podobna občutja, kot jih je imel sv. Peter, ko je Jezusu govoril, naj gre stran od njega, ker ga sam ni vreden, na kar mu je Jezus dejal: "Ne boj se, od sedaj naprej boš ribič ljudi."

Kardinal Martini je v svojem pismu izrazil tudi obžalovanje in kes za vsemi "tistimi stvarmi, ki bi jih lahko naredil, a jih nisem", a vseeno zatrdi, da tudi danes ponavlja s sv. Petrom: "Na tvojo besedo bom vrgel mreže. To je moja izpoved vere. Pri Besedi se je vse začelo in od Besede bi rad nadaljeval!"

Nato se kardinal Martini v svojem pastoralnem pismu, ki mu je dal naslov *Na tvojo besedo*, zaustavi tudi pri Jezusovem navodilu, ko Kristus pravi Petru: "Odrini na globoko!" Zapiše, da so pred nami nova obzorja in: "Vedno je čas upanja, zaupanja in ljubezni, kajti za vernika ni nikdar čas za nostalgijo in še manj za objokovanje. Vse namreč mine, le ljubezen ostane. O tej ljubezni nam je govoril Jezus Kristus. Prav njemu in njegovi besedi zaupam samega sebe in vas."

Msgr. Carlo Maria Martini je izrazil željo, da bi svojo upokojitev preživel v študiju in v molitvi ter premišljevanju v Jeruzalemu.

V zadnjih pogovorih, ki jih je imel za vidnejše italijanske dnevnike, je msgr. Martini povedal, da mu je najbolj žal, ker mu ni uspelo preprečiti velike korupcije, ki je pred nekaj leti dobesedno zdesetkala vrste političnega in gospodarskega sveta. Operacija Čiste roke, ki jo je vodil takratni preiskovalni sodnik Di Pietro, je pomenila tudi za vso Cerkev velik udarec, saj je po mnenju msgr. Martinija pomenila, da vsi vpleteni v korupcijo niso poslušali besed evangelija, ki govorijo o poštenem življenju.

"Kot posrednik med Bogom in ljudmi bi najbrž veliko bolj moral skrbeti za preprečitev vseh grehov in za grešnike, za preprečevanje grehov, ki so prav v Milanu prišli na dan, a so bili odraz vseh napak in pregreh celotne države! Govorim o korupciji, o drogi, o prostituciji, o organiziranem kriminalu, o grehih proti življenju, o vseh stranpoteh na področju spolnosti, govorim o hedonističnem uživaštvu kot slogu življenja, o zapiranju v ozke kroge..." je povedal msgr. Carlo Maria Martini in tako pokazal na bistvene probleme naše družbe, ki se je zaradi padca osnovne lestvice vrednot znašla v mrtvem kotu, iz katerega ni izhoda.

In zato je še kako prav, ko msgr. Martini poziva vernike, da se je potrebno vrniti k Besedi, k izviru veselega oznanjenja, kar je evangelij, kateremu se želi tudi na zadnja leta posvetiti.

53. MARIJANSKI SHOD NA OPČINAH

POT MARIJE JE POT LJUBEZNI

MATJAŽ RUSTJA

FOTO KROMA

V sončnatem septembrskem popoldnevu, ki pa je že kazal vetrovne in hladne odtenke jeseni, se je prejšnjo nedeljo odvijal na Občinah že tradicionalni, letos 53. Marijanski shod. Vodil ga je tržaški škof Evgen Ravignani, ob njem se je zbralo še veliko domačih duhovnikov, sester, skavtinj in skavtov, narodnih noš, slovesnost pa je ubrano podčrtal združeni zbor ZCPZ pod vodstvom Edija Raceta.

Ob 16.30 so se verniki zbrali ob Marijinem kipu v cerkvi in se v molitvi pripravljali na procesijo, ki je ob petih ponesla čaščenje Odrešenikove matere po openskih ulicah. Pot v molitvi in petju naj bi združila vse, ki prebivajo v župniji, pa tudi vse vernike naše škofije, saj je prošnja, naj nas Marija vodi po pravi poti, v upanje, vero in uteho, prav v vsakomer. Msgr. Ravignani se je v pridigi s temi uvodnimi besedami zaustavil ob božji prerokbi, ki je bila pred dvatisoč leti težko doumljiva. Da bo Gospodovo rojstvo našlo mesto v zakotnem in nepomembnem Betlehemu, je tedanjemu človeku globoko preizkusilo vero in zaupanje v Najvišjega, saj je miselnost zahtevala okvir velikih dogodkov v velikih mestih. A Bog izbira to, kar je v človekovih očeh nepomembno, da bi bolje začutili svečanost in prelomno moč dogodka.

Ob spoznanju, da je zaročenka noseča, sta se Jožefa polastila dvom in bolečina. Pa čeprav mu je angel razkril učlovečenje najvišjih božjih načrtov, se je Jožef spraševal, zakaj je Gospod izbral prav izvoljenko Marijo. V tolažbo mu je bila sama Marija, ki je v hvalospevu razkrila vsemogočnost Boga, da je v malem izbral pot do velikih reči.

Vsi smo poklicani, da postanemo božji otroci, je v homiliji nadaljeval škof Ravignani, saj smo vsi poklicani k svetosti, če hodimo po poti, ki nam jo je Bog začrtal. Le ta pot nas naredi krepke in svete. Za božjimi navodili je prva hodila Marija skupno s Sinom in vabi nas, da sprejmemo njen zgled vdanosti in zaupanja, ki pelje do svetosti.

Ko je Marija pod srcem nosila Jezusa, se je odločila, da ponudi noseči Elizabeti oporo mladostne prisotnosti in pomoči. Nesebično se je podala na pot ljubezni do drugega. Njen zgled nas uči, da moramo pohiteti brez obotavljanja, kdor namreč ljubi, ne hodi, ampak teče.

S čudežem na svatbi v Kani Galilejski nas Marija uči, da veselje ni popolno, če ga ne delimo z drugimi. Na poroki je bila njena navzočnost v zadoščenje in veselje novoporočencev in svatov. In prav ona je opazila, da v vrčih primanjkuje vina, da je Jezus tako storil prvi čudež. Tudi mi smo poklicani, da s svojo prisotnostjo dodamo kakršnemukoli trenutku nekaj sreče in dobrega počutja.

In še Kalvarija. Tudi na zadnji Jezusovi poti je Marija sledila božjim načrtom, pa čeprav se ji je srce trgalo v bolečinah, ko je življenje zapuščalo Sina. Pot soudeleženosti pri trpljenju ni lahka, moramo pa jo prehoditi in se približati tistemu, ki trpi. Kdor trpi, čuti, da smo ob njem in se mu nesebično dajemo, da bi mu bili v olajšanje in pomoč, pa čeprav nam je na tej poti težko. Trpljenje je namreč vedno bridko, razen, ko hodimo po poti ljubezni.

Pot Marije je pot ljubezni, daje nam moč, da se tudi mi podamo po njej.

PO SLEDOVIH APOSTOLOV

DRUŠTVO RUPA-PEČ NA ROMANJU V RIM

FOTO SELVA

V ponedeljek, 27. avgusta, je poln avtobus romarjev karseda točno zgodaj zjutraj odpeljal iz Rupe proti Rimu.

Večina udeležencev je bila iz župnije Rupa-Peč. Toda po stari tradiciji društva se pridružijo tudi prijatelji od drugod. Privlačen cilj in podroben program romanja je letos kaj kmalu napolnil vsa razpoložljiva mesta. Načrtovali smo namreč romanje v Rim ter obisk Assisija. V svetem letu je pač bil Rim dejansko prenasičen z romarji in turisti, kar ni zagotavljalo mirnega in sproščenega doživetja večnega mesta in njegovih svetih krajev. Zato smo letos nadaljevali s svetim letom našega odrešenja. Obenem smo želeli poživiti pripravo na ljudski misijon, ki bo v oktobru.

Udobni avtobus je pod veščo roko Alessija požiral kilometre avtoceste. Varovala ga je tudi molitev nas vseh, ki smo prosili za blagoslov. S seboj je vozilo peljalo v duhu vse najdražje, ki so se priporočili v molitveni spomin na grobovih apostolov, zlasti Petra in Pavla ter brezštevilnih mučencev.

Na avtocesti pri Padovi se nam je pridružila nadvse priljubljena vodička, ga. Patrizia. Obe sta nam, vsaka na svojski način, pričarali Rim in njegove umetnine, duhovne in kulturne.

Na poti v Rim smo prvi dan obiskali Assisi. Najprej so nam nudili v duhovno hrano cerkev s. Marije Angelske, ki nam je s cerkvico Porciunkule dala vpogled v zametke dela svetniškega velikana Frančiška, ki je s svojo ponižnostjo in uboštvom zrevolucioniral svet in človeka.

Povzpeli smo se do cerkve sv. Klare in nato še sv. Frančiška. Mesto, prebivalci in ogromno število romarjev in turistov kaj kmalu potopijo človeka v Frančiškov duh. Saj smo opazili veliko mladih, kako so zatopljeni v pogovoru z Bogom in Frančiškom klečali po cerkvah.

Rim smo pozdravili preko Avrelije. Vse dni do petka nas je gostil hotel Summit. Od tam smo se podajali z avtobusom na ogled cerkva, mesta in muzejev ter na okrepitev v hladen Frascati, saj je bila rimska vročina kar zaznavna.

Bazilika sv. Petra je vse, tudi tiste, ki so že bili v Vatikanu, navdala z globokim veseljem. Nekateri smo poljubili nogo bronastega kipa prvaka apostolov. Pomolili smo v stranski ladji, ker bi sicer ne mogli žebrati na Petrovem grobu zaradi množice vernikov z vsega sveta. Občudovali pa smo zdaj to, zdaj ono, še posebej grob prvega papeža. Nekatere je ganil obisk groba papeža Janeza XXIII., "dobrega", pa tudi grobovi papežev v kripti.

Obisk papeževe kapele Odrešenikove Matere je bil nemogoč. Dovolili so ga samo v svetem letu ter ob spremstvu p. M. Rupnika, ki je kapelo umetniško, mozaično okrasil.

Za obisk olimpijskega stadiona in kakega manjšega spomenika je pa zmanjkalo časa. Toda zaradi nabitega programa smo se vseeno naužili vseh glavnih lepot Rima. Poleg sv. Petra smo obiskali vse glavne bazilike, četudi smo morali tu pa tam vrstni red v programu malo spremeniti. Vsekakor smo v petih dneh dobro prečesali Rim. Napasli smo dušo in oko na največjih umetninah Vatikanskih muzejev. Občudovali smo Rim od trga Navona do Fontana di Trevi in Španskega trga. Vstopili smo v Pantheon, pešačili mimo senata, poslanske zbornice ter predsedstva vlade.

Poiskali smo staro Apijsko cesto. Podali smo se v katakombe sv. Domitille, ker so bile Kalistove zaprte. Pomolili smo pri Ardeatinskih jamah.

S posebno ljubeznijo smo stopili v cerkev sv. Klementa, ki hrani v podzemni baziliki grob sv. Cirila, ki je še posebej drag vsem Slovanom. Od l. 1988 je tam tudi spominska plošča, ki je priča spoštovanja in ljubezni slovenskega naroda. Ploščo, umetniški križ ter svečnika so darovali v imenu vseh slovenskih rojakov Openci po rokah cerkvenega pevskega zbora sv. Jerneja. Blagoslovil jo je tedanji ljubljanski nadškof in metropolit dr. A. Šuštar.

Nato smo se pomudili pri Koloseju, slavolokih - zlasti Konstantinovem in Titovem. Prehodili smo sveto cesto in ves rimski forum. Povzpeli smo se na Kapitol. Občudovali smo vrvež in utrip cesarskih forumov ter beneškega trga.

Vodstvo je skupaj s šoferjem preskrbelo potrebna dovoljenja za ogled mesta tako podnevi kot ponoči, ker je sicer vožnja za privatne avtobuse prepovedana.

Višek romanja smo doživeli pri srečanju s sv. očetom. Da nas je papež pozdravil v slovenščini, gre zasluga dr. Simčiču, p. Janezu Sraki DJ ter msgr. Jezerniku. P. Sraka je kot vodja slovenske oddaje Radia Vatikan posredoval pri pristojnem uradu. Zadnji dan romanja pa je pater prišel snemat pogovor s predsednikom, organistko - pevovodjo Damijano, predsednikom krvodajalcev Brankom in župnikom za Radio Vatikan. Srečanje je bilo v Sloveniku, kjer smo zaključili romanje s sv. mašo. Med tednom pa smo maševali v hotelu, ob polni sejni dvorani *Dunaj*, z lepim sodelovanjem, molitvijo, petjem, sv. obhajilom. Damijana je vadila tudi skupen pozdrav pri splošni avdienci na trgu sv. Petra v sredo, 29. avgusta. Glavna vaja je potekala kar v avtobusu, in sicer v vzklikom *Živijo, sv. oče!* in *pesmijo Lepa si*. Zato smo ob pozdravu sv. očeta naše skupine vstali, ga gromko pozdravili ter zapeli. On nam je pomahal v pozdrav.

Romanje je vse udeležence kar prevzelo. Nekateri bi ga radi še podaljšali, toda dnevi romanja so se iztekli.

Globoko smo hvaležni vsem, ki smo jih zgoraj imenovali, a ne smemo zamolčati Martine postrežbe naših dam, ki so nam stregle s tolikimi dobrotami ves čas romanja. Posebna zahvala velja predsedniku društva in zbora, duši romanja, gospodu Iviču Kovicu. A dolžni smo pohvaliti tudi vse romarje za lep zgled krščanskega romanja.

ŽPK

SVETNIK TEDNA

12. SEPTEMBRA

SILVESTER ČUK

MARIJINO IME

Poseben praznik v čast Marijinemu imenu so najprej (leta 1513) uvedli v Španiji. V zahvalo za zmago krščanske vojske pod poveljstvom poljskega kralja Jana Sobieskega nad Turki, ki so ogrožali evropsko celino, v bitki pred Dunajem 12. septembra 1683 je tedanji papež Inocenc XI. zapovedal praznik za vso Cerkev. Dolgo so ga obhajali na nedeljo po malem šmarnu - prazniku Marijinega rojstva (8. septembra), papež Pij X. pa ga je prestavil na 12. september.

"Ime je kakor podoba," piše France Ušeničnik. "Podobo Matere božje krasimo s cvetjem in prižigamo lučko pred Njo, ki nam jo podoba predstavlja. Prav zato pa častimo tudi ime Marijino: izgovarjamo ga s spoštovanjem, kličemo ga z zaupanjem, slavimo ga v pesmih, ker nas to ime, kakor podoba, spominja na našo Mater in Kraljico. In nobena podoba nam o naši nebeški Materi ne more toliko lepega povedati, kakor nam pove pomenljivo ime Marija."

Marija je grška in latinska oblika za hebrejsko Mirjam; to ime je bilo pri Judih v stari zavezi zelo pogosto: priljubilo se jim je, ker ga je nosila sestra Mojzesa, modrega narodnega voditelja in rešitelja iz egiptovske sužnosti. Ime Marija je najbolj razširjeno žensko ime po vseh deželah sveta s krščanskim izročilom in sicer po zaslugi največje in najlepše med ženami - Jezusove in naše Matere Marije. (Tudi na Slovenskem je to ime na prvem mestu: leta 1980 je bilo, kot pove Janez Keber v svoji knjigi Leksikon imen, pri nas 146.184 oseb s tem imenom.)

V prvih krščanskih časih so verniki iz spoštovanja do Jezusove Matere deklicam le redko dajali ime Marija, v srednjem veku je veljalo skoraj za greh dajati to ime, v novejši dobi pa se je ime Marija silno razširilo. Obstajajo neštete oblike.

O Mariji govori posebna veja bogoslovne znanosti, ki se ji pravi mariologija (t.j. nauk o Mariji), tisti, ki se z njo ukvarjajo, pa so mariologi. Le-ti navajajo tudi razne etimološke razlage o pomenu imena Marija. Mnogi strokovnjaki za stare vzhodne jezike trdijo, da Marija oziroma Mirjam prihaja od "meri", kar v egiptovskem jeziku pomeni "ljubljen(a)", in od "iam", kar je isto kot Jahve - Mirjam je torej "od Jahveja ljubljena" oziroma "božja ljubljenka" in v tem pomenu ime zelo ustreza Jezusovi materi. Francoski svetopisemski strokovnjak Lagrange opozarja, da je v iskanju pomena nekega imena treba paziti ne toliko na znanstveno etimologijo (nauk o izvoru in pomenu besede) kakor na smisel, ki so ga starši in sorodniki pripisovali kakšni besedi, ko so otroku dajali ime.

V tem pogledu moramo glede pomena imena Marija razlikovati staro in novejšo dobo. V stari dobi so Hebrejci ime Mirjam spravljali v zvezo s hebrejskim izrazom "videti, gledati" in Mojzesovo sestro, prerokinjo Mirjam, so označevali s tem imenom kot "tisto, ki stori, da vidimo", "razsvetljevalko". Božja Mati Marija je dejansko "tista, ki stori, da vidimo", "razsvetljevalka" naših duš, obenem voditeljica našega življenja in v tem smislu "morska zvezda", kar naj bi ime Mirjam tudi pomenilo. V novejši dobi (ob Jezusovem času) so Judje govorili aramejsko, zato so iskali pomen imena Mirjam v aramejskem jeziku. Ime Mirjam so izgovarjali kot Mariam, kar je bilo lahko spravljati v zvezo z deblom, ki pomeni "gospa" (Francozi Mariji pravijo Notre Dame - Naša Gospa). Tretji pomen pa navajajo razlagalci kumranskih rokopisov: ime Mirjam po tej razlagi pomeni "vzvišena".

Profesor Anton Strle, slovenski mariolog, pregled o pomenu imena Marija končuje takole: "Skupno imamo nekako šestdeset poskusov, kako razložiti ime Marija. S tem je na neki način nakazana nedosegljiva in neizčrpna veličina Odrešenikove matere in družice."

CERKEV OBSODILA TERORISTE V ZDA

ZA ČLOVEŠTVO JE BIL TO MRAČEN DAN

Cerkev se je takoj odzvala na tragičen napad še neznane teroristične organizacije na simbolne ustanove in poslopja v ZDA. Papež Janez Pavel II. je takoj po prejeti novici o množičnem nasilju že isti dan, v torek, poslal pismo ameriškemu predsedniku Georgeu Bushu ml., v katerem je obsodil protičloveško vandalsko dejanje in sočustvoval s tisočimi ameriškimi žrtvami nasilja. V sredo zjutraj pa je sveti oče na avdienci ponovil izrečene misli in povedal, da čuti globoko žalost za krvavo dejanje, do katerega je prišlo dan prej v New Yorku; izrazil je občuteno sožalje ameriškemu predsedniku in vsem ameriških ljudem, ki so nemočno gledali v televizijske ekrane, ob tem pa je povedal, da je bilo torkovo jutro temačen dan v zgodovini človeštva. Teroristični napad je namreč prizadel samo dostojanstvo človeštva. Ob tem pa je papež tudi izrazil željo, da bi ameriška družba in država ne nasedli logiki vračanja nasilja.

Tudi v naši deželi so se verniki zbrali in se bodo še zbrali na molitvenih srečanjih, na katerih se bodo spominjali ameriških žrtev. V Gorici je nadškof Dino De Antoni vodil molitev v stolnici v sredo zvečer, v Trstu pa se s škofom Ravignanijem pripravljajo na molitveno srečanje v nedeljo, 16. t.m., ob 19. uri v tržaški stolnici sv. Justa. Obe škofiji sta ostro obsodili dejanje teroristov, v molitvah se bodo verniki iz naše dežele spomnili na žrtve iz New Yorka, ob tem pa prosili, da se v prihodnosti ne bi ponovila taka dejanja.

POMEMBNO ZGODOVINSKO SREČANJE

EHRLICHOV SIMPOZIJ V RIMU

LOJZKA BRATUŽ

"Pozdravljam udeležence znanstvenega simpozija, ki ga organizira Slovenska teološka akademija o apostolskem duhovniku Lambertu Ehrlihu, vzgojitelju univerzitetnih akademikov, zavednem narodnjaku, misijonskem gorečniku in žrtvi komunizma. - Vsem podeljujem svoj apostolski blagoslov!"

Tako je papež Janez Pavel II. na avdienci v sredo, 5. septembra, pozdravil udeležence Ehrlichovega simpozija, ki je potekal v Sloveniku, papeškem zavodu v Rimu od 4. do 6. t.m. To je bil v vrsti vsakoletnih simpozijev že osemnajsti. Kakor je znano, se na teh znanstvenih srečanjih obravnavajo pomembne osebnosti, ki so vplivale na cerkveno in versko življenje ter na družbeni in kulturni razvoj našega naroda.

Letošnji simpozij so uvedli prispevki koroških poznavalcev Ehrlichovega življenja in dela: A. Malle *(Ehrlichov rod in koroška leta)*, T. Domej *(Bogoljub in krščanskosocialna misel na Koroškem)* in W. Lukan *(Ehrlich in krščanskosocialna zveza na Koroškem)*, medtem ko je M. Vrečar prikazala gradivo iz Ehrlichove zapuščine in akademskega kluba Straže. O Ehrlichu in pariški pogodbi, o Ehrlichu kot profesorju na Teološki fakulteti, o njegovih ekleziooloških in družbenih spisih so govorili J. Perovške, M. Benedik, C. Sorč in E. Dolenc. Ehrlichove misiološke spise in Ehrlicha kot duhovnega vodjo stražarjev sta obravnavali I. Tadina in A. Vidovič-Miklavčič, njegovo karitativno dejavnost in veroslovske spise pa J. Štupnikar in B. Dolenc. Odnos stražarjev do drugih organizacij in odnos mladcev do stražarjev sta osvetlila A. Vovko in M. Kranner, delovanje stražarjev med drugo svetovno vojno in Ehrlicha v zvezi z zasnovo slovenske države pa B. Mlakar in B. Godeša. V zadnje obdobje Ehrlichovega življenja sta posegli V. Deželak-Barič (Ehrlich in stražarji v luči osvobodilne fronte) in T. Griesser-Pečar (Ehrlichova usmrtitev). Simpozij sta sklenila S. Granda (Ehrlich v povojnem zgodovinopisju) in F. Oražem (Ehrlichova duhovna podoba).

Bronasta vrata papeškega kolegija Slovenika

Gradivo bo objavljeno v zborniku, ki bo izšel prihodnje leto. Letos so predstavili zbornik s predavanji z lanskega Rožmanovega simpozija. V vodstvu simpozija so bili poleg msgr. Maksimilijana Jezernika, pobudnika teh pomembnih rimskih srečanj, še Metod Benedik, France Oražem in Edo Škulj. Slednji je dolgoletni urednik rimskih zbornikov. Tudi o letošnjem simpoziju lahko zapišemo, da je s strokovno oblikovanimi in tehtnimi predavanji prispeval k vsestranski osvetlitvi in k boljšemu razumevanju zanimive in premalo poznane osebnosti iz naše polpretekle zgodovine.

V času simpozija so na vidnem mestu ob vhodu na vrt Slovenika, blizu mogočnega Slomškovega kipa odkrili "tisočletni rimski slovenski spomenik". Na straneh štirioglatega podstavka so napisi: Slovenska teološka akademija, Papeški slovenski zavod, Društvo A. M. Slomšek, Slovenska župnija Anton Martin. Na treh straneh samega obeliska s kovanim železnim križem na vrhu so vklesane pomenljive letnice iz slovenske kulturne zgodovine ter začetnice pomembnih osebnosti iz naše preteklosti in slovenskih svetniških kandidatov. Gre za pomnik slovenke kulture in za znamenje slovenske prisotnosti v večnem mestu.

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE

Z RAZGALJENIM SRCEM V NOVO SEZONO

FOTO KROMA

Brezsramno odprti, nepopustljivo odkritosrčni: to je geslo nove sezone Slovenskega stalnega gledališča iz Trsta 2001/2002, v katero naš teater stopa, po besedah ravnatelja Marka Sosiča, "z razgaljenim srcem". Pri tem gre predvsem za razmišljanje o podobah vsakdana naše družbe, "v katero, z vse večjo silo, prodirajo lažne vrednote in ob katerih postaja posameznik vse pogostejša tarča brezsramnih manipulacij ter izgublja temelje lastnega dostojanstva". Zato bo ravno obrazu tega človeka, tega posameznika, in njegovemu intimnemu, notranjemu svetu, posvečena vsa pozornost. Naloga gledališča je namreč po prepričanju Marka Sosiča tudi ta, da "z vso avtentičnostjo spregovori o mnogoterih lažeh naše "napredne" družbe, ker bo le tako ostal v sozvočju s časom, v katerem je poklican, da živi, opravlja svoje delo in ga osmišlja." Poleg tega ima slovensko tržaško gledališče še druge naloge: širiti svojo odprtost, ne da bi pri tem izgubilo svoj obraz, vsakodnevno obnavljanje in postavitev temeljev za dolgoročnejše delovanje v pričakovanju časa, ko bodo meje padle in ko se bo moralo soočati z novimi izzivi in svojo specifiko še bolj intenzivno iskati v svojem umetniškem jeziku in estetski izpovedi.

SSG bo to svojo nalogo skušalo izpeljati predvsem z nudenjem sedmih abonmajskih predstav. Za začetek se v oktobru ponuja krstna izvedba soap opere *Supermarket*, katere avtorica je mlada, a že uveljavljena beograjska dramaturginja Biljana Srbljanović, ki je s svojimi deli zaslovela po vsej Evropi. Njeno najnovejše delo, soap opera *Supermarket*, ki jo bo ansambel SSG podal v režiji Jaše Jamnika, se loteva vprašanja lažnih meščanskih vrednot v sodobni evropski družbi, pri tem pa izrablja ravno nekatere vidne simbole te družbe, kot so npr. televizijska soap opera in druge komercialne televizijske zvrsti. V decembru bo predstava za goriške abonente v Primorskem dramskem gledališču v Novi Gorici: na sporedu bo ena najljubših komedij našega občinstva, in sicer Goldonijeve *Primorske zdrahe*, katerih režijo je tokrat podpisal Vito Taufer, eden najbolj uspešnih in trenutno prav gotovo najbolj izviren slovenski gledališki ustvarjalec. Vedno v decembru bo v Trstu gostovalo PDG iz Nove Gorice s svojo uspešnico, delom Cirila Kosmača in Srečka Fišerja *Tistega lepega dne* v režiji Borisa Kobala. SSG si prizadeva tudi za stike z ostalimi manjšinskimi gledališči in tako bo januar v znamenju gostovanja svetovno znanega gledališča Romov, ki bo podal svojo najnovejšo predstavo *Theater Pralipe*. V marcu bo premiera dela Antona Pavloviča Čehova *Ivanov* v režiji Janusza Kice, kateri bo sledila predstava dela Uga Bettija *Zločin na kozjem otoku* v režiji Jerneja Lorencija. V aprilu pa bo premiera dela Itala Sveva *Marijina avantura* v režiji Paola Magellija. To bo predzadnja predstava, saj bo zadnja predstava izbrana med sledečimi deli, ki bodo predvajana izven abonmaja: kabaretni večeri Borisa Kobala in Sergeja Verča (s 50-odstotnim popustom za abonente), *Žabe ali prilika o ubogem in bogatem Lazarju* Gregorja Strniše, *Okus po moškem* Slavenke Drakulić v režiji Marka Sosiča in dvojezična predstava *Monologi vagine* avtorice Eve Ensler v režiji Damira Zlatara *Freya* (izven abonmaja bo tudi predstava *Norčevi zapiski* avtorja Lu Xuna). Poleg tega bodo v sodelovanju z gledališčem Miela/Bonawentura in z Mediterraneo Folk Clubom stekli koncerti etnoglasbe s popusti za abonente in literarni večeri. Na mali sceni bodo koncerti Iztoka Mlakarja in gostovanje Stalnega gledališča iz Turina z delom Marie Pie Daniele *Portasudeuropa*, na velikem odru pa bodo gostovala naslednja gledališča: Atelje 212 iz Beograda, Gavella iz Zagreba, Hrvaško Narodno gledališče iz Zagreba, gledališče Ivan Zajc in italijansko gledališče Dramma italiano z Reke, Mestno gledališče iz Ljubljane in Slovensko narodno gledališče iz Maribora. Iz prejšnje sezone bodo ponovili dela *Krvava svatba*, *Ta veseli dan* ali *Matiček se bo oženil*, *Devetsto*, *Ti in jaz mali medo* ter *Ellis Island - Otok solza*.

Za abonma red A bo v novi sezoni treba odšteti 200.000 lir oz. 103,29 evra. Glede ostalih abonmajev pa so cene naslednje: red B, C in F 130.000 lir (67,14 evra), red D in E 65.000 lir (33,57 evra), labilni pa 120.000 lir (61,97 evra). V Gorici bo redni abonma stal 130.000 lir (67,14 evra), mladinski pa 65.000 lir (33,57 evra). SSG razpisuje tudi družinski abonma za skupni obisk družine z osnovnim abonmajem, kateremu vsak nadaljnji član doplača 100.000 lir (51,65 evra) v Trstu, 80.000 lir (41,32 evra) pa v Gorici. Na premieri bo za sedež v parterju v Trstu treba odšteti 45.000 lir (23,24 evra), na balkonu pa 30.000 lir (15,49 evra). Pri tem bodo mladi do 26. leta starosti in upokojenci nad 65. letom plačali 40.000 lir (20,66 evra) oz. 28.000 lir (14,46). Na ponovitvah bo treba odšteti 35.000 lir oz. 18,08 evra za sedež v parterju in 25.000 lir oz. 12,91 za sedež na balkonu. Mladi pod 26. letom in upokojenci nad 65. letom starosti pa bodo odšteli 30.000 lir (15,49 evra) oz. 20.000 lir (10,33 evra). V Gorici bodo redne vstopnice znašale 25.000 lir (12,91 evra), mladinske pa 15.000 lir (7,75 evra). Sicer je pojasnila mogoče dobiti v blagajni SSG v Kulturnem domu v Trstu, ul. Petronio 4, tel. 040 362542, fax 040 368547, in v upravi Kulturnega doma v Gorici, ul. Brass 20, tel. 0481 33288, fax 0481 536014. Za informacije se je mogoče obrniti tudi na naslov elektronske pošte teatrostabilesloveno@libero.it.

IŽ

20. POLETNA ŠOLA SLOVENSKEGA JEZIKA

S SLOVENŠČINO NIMAM TEŽAV-?! (2)

MARKO KREČIČ

"ZA UMRET'!"

Močno me je zadelo, ko sem ob zaključku šole v slavnostnem govoru dvakrat slišal, koliko ima Slovenija "za pokazati". Pa sem ob pregledu gradiva ugotovil, da se zdi jezikoslovcem ta oblika s predlogom za in nedoločnikom povsem prava in dobra, saj v peti in šesti enoti gradiva razločno stoji običajno carinikovo vprašanje: "Ali imate kaj za prijaviti?" Res smo kot otroci pogosto spraševali: "Mama, a imaš kaj za jest'?", a poučeni smo bili in za to tudi našli dosti zgledov, da tako ni prav. Prav je, da iščemo in izbiramo boljše možnosti.

Prav tako so tudi že mnogi prej na splošno opozorili na rabo predlogov "iz" in "s" oz. "z" pri odgovorih na vprašanje od kod? Pravilo je, mislim, če gremo "v", prihajamo "iz", če gremo "na", prihajamo "z" oz. "s". Vendar nas uvodna enota gradiva pouči, da to pravilo ne velja, če gre za Japonsko, Madžarsko ali Hrvaško. Pravzaprav te možnosti s "s" ali "z" sploh ne omenja.

MOREM, MOREŠ, MORE... NE ZMOREJO!

Posebno pozornost namenjam rabi naklonskih glagolov *moči, morati, smeti, hoteti, želeti*. Gradivo imenuje skupino "modalni" glagoli in jasno sporoča, da glagol "moči" v trdilni obliki v slovenščini ne obstaja več! V tabeli 6. enote in v tabeli, ki so jo nekateri učenci dobili na dodatnem listu, je jasno: namesto glagola *moči* v trdilni obliki uporabljajte vedno in povsod vsestransko obliko z "lahko". Si predstavljate, da bi Angleži izbrisali iz svojega jezika svoj "can", Nemci svoj "können", Francozi svoj "pouvoir" ali Srbi in Hrvati svoj "moči"? Prav zares ne vem, kdo in kdaj se je za ta izgon odločil in kateri zlodej ga je na to napeljal. Vem in ugotavljam, da so oblike v časopisnem in pogovornem jeziku z "lahko" prevladujoče, zavedam se, da mnogim ni enostavno ločiti osebnih oblik glagolov moči in morati v sedanjiku (moremo proti moramo), na lastna ušesa slišim, da rečejo otroci (pa najbrž tudi mnogi odrasli) "sem mogu", sem mogla namesto pravilnega sem moral ali sem morala, pa vendar me nobeden od teh pojavov ne more prepričati, da bi bil razlog za izbris glagola iz slovenskega jezika. Na to, zame zelo čudno, rabo prislova lahko sem mislil že prej opozoriti, ko nisem še vedel, da za sodobne slovenske jezikoslovce glagola *moči* v trdilni obliki ni več.

Če smo strogi in natančni, bi smeli rabo z lahko rabiti le tedaj, ko označujemo neko dejanje za lahko v nasprotju s težkim. V takih primerih moremo povsem gladko prislov *lahko* nadomestiti s sopomenko zlahka. Jasno je, da dejanje, ki ga opravimo lahko, hkrati tudi (z)moremo, vendar ga moremo in zmoremo tudi, kadar ga opravimo težko. V tej točki je najbrž vir te zmote, da je "lahko" enako "moči". Logika (matematična) tu pove, da "lahko" pove (obsega) manj kot "moči".

Drugi primer napačne rabe je v pomenu "smeti". Res smo kot otroci moledovali: "Mama, a grem lahko ven?", a mladostni spomini negodnikov niso jezikovna mera, posebej, če je napačna. Glagol smeti pa ni za smeti, četudi je danes skrajno nesodoben in ga mnogi otroci in mladi ne poznajo več, še najmanj v nikalni obliki, ko je dandanes vendar vse dovoljeno! Zanimivo je, da imajo podobne jezikovne zadrege tudi angleški otroci, ko za dovoljenje sprašujejo z glagolom "can" (moči) namesto z "may" (smeti), kakor mi je pravil neki angleški srednješolski profesor. A tudi pristavil, da otroke na to napako stalno opozarjajo.

Tretji primer slabe rabe prislova "lahko" je, ko je prislov enostavno jezikovno mašilo in ga moremo lahko in povsem brez škode opustiti. Raba nekoliko namiguje na neko nedoslednost pojava, ki ga opisujemo, pogosto ga najdemo (kaj bi novega povedal, če bi napisal "pogosto ga *lahko* najdemo"?) ravno v takih zvezah, kakršno sem pravkar opisal.

Raba prislova "lahko" je torej v kričečem nasprotju z jezikovno gospodarnostjo in potrebo po čim natančnejšem izražanju. Zato menim, da je povsem nedopustna v zakonodajnih in podobnih besedilih (razen v izvirni rabi za poudarjanje lahkosti), kjer navadno ne dopuščamo poljubnosti, marveč nekaj ukazujemo, določamo, nalagamo, prepovedujemo in izjemoma dopuščamo. Sodeloval sem nekoč pri pripravi takšnega besedila in se zavzel, da bi vse ohlapne "lahko" nadomestili z jasno obliko ustreznega naklonskega glagola. Nisem imel možnosti dokončno odločiti in tako nisem uspel pri lektorjih.

Se razumemo?

Nisem šel prav natančno razčlenjevat vseh jezikovnih podrobnosti v gradivu, nisem se na primer posebej ukvarjal z določno ali nedoločno obliko pridevnikov ter z vprašanji, ki bi mogla biti tudi stvar okusa ali sloga. Prav tako nisem omenil, s kakšnimi težavami so se srečevali učenci, ko je naloga od njih zahtevala obliko, ki je nikjer v gradivu ne morete najti. A skušam zakričati vsaj zato, ker se mi zdi, da smo na vrhu babilonskega stolpa, in se nekateri postavljajo v božjo vlogo, da bi nam zmešali jezike.

KONEC

OB 150. OBLETNICI MOHORJEVE DRUŽBE

GORIŠKA MOHORJEVA DRUŽBA: NJENA DEJAVNOST IN NAGIBI, KI JO NAVDIHUJEJO

OSKAR SIMČIČ

Bliža se osrednja proslava ob 150-letnici Mohorjeve družbe, ki bo v Celovcu 28. septembra. Zato objavljamo tehtno in prodorno razmišljanje o Goriški Mohorjevi družbi in njenem poslanstvu izpod peresa njenega predsednika, msgr. dr. Oskarja Simčiča.

1851 MOHORJEVA 2001

Že kakšnih 150 let obstaja svojska knjižna ustanova slovenskega naroda, ki ji je ime MD in so bili njeni začetniki na koroških tleh bl. Anton Martin Slomšek, celovški kaplan Andrej Einspieler in slavist prof. Anton Janežič. Zibelka ji je torej stekla, kakor pri mnogih slovenskih zgodovinsko-kulturnih zadevah, na Koroškem. Če bi na kratko povzel začetno motivacijo, bi lahko upravičeno dejal: velika ljubezen do slovenskega ljudstva, skrb za njegovo versko-kulturno promocijo, oz. skrb, da bi omika, v najširšem in najglobljem antropološkem pomenu, ne ostala domena le nekaterih izbrancev, ki so jim bila na voljo sredstva za lasten izobraževalni podvig. Zgodovinsko-kulturno težo tega rojstva lahko bolje dojamemo, če malo pomislimo na posplošene življenjske razmere naših tedanjih ljudi, ki so večinoma živeli na podeželju v revščini v času, ko še ni bilo razširjenega ali obveznega osnovnega šolstva v času, ko se je do t.i. latinskih šol le malokdo iz ljudstva mogel povzpeti. Zato lahko mirno trdimo, da je MD na široko naučila Slovence pisati in brati, ko pri sosedih na to še mislili niso (npr. pri Italijanih). S tem je tudi revnejše sloje "osvobajala" duhovne revščine, nevednosti, v duhu tolikokrat navedene, a še vedno pomenljive Slomškove sintagme: "Vera vam bodi luč, materina beseda pa ključ do zveličavne (danes bi rekli "osvobodilne") omike, ne le na ožji versko-moralni ravni, marveč na vseh ravneh in razsežnostih bivanjskega udejstvovanja. Ni šlo le za izdajo molitvenikov in katekizmov, marveč za vsestranko plemenito vzgojo širših ljudskih plasti. Dr. Anton Prijatelj, specialist za medicino dela, je npr. bral Slomškove spise pod vidikom zdravstvene higiensko-preventivne vzgoje in napisal knjigo, ki jo je leta 1999 izdalo koprsko *Ognjišče* pod naslovom: *Bog daj zdravje*, v podnaslovu: *Slomšek, zdravstveni vzgojitelj*.

Takšna knjižna ustanova, utelešena zlasti v božičnem Mohorjevem daru, ki so ga v glavnem sestavjali *Koledar* (=almanah), Večerniška pripoved in poljudno praktična izobraževalna knjiga o zdravstvu, kmetijstvu ipd. je prek svojskih knjižnih agencij, to je župnij, dosegala, zlasti na podeželju, vsako slovensko družino ter jo, ko še ni bilo ne radia ne televizije, bivanjsko nagovarjala.

Takšna zasnova je ostala v glavnem nespremenjena do prve svetovne vojne. Posledice tiste vojne so usodno vplivale na slovenski narod in, logično, tudi na MD, s tem narodom usodno povezano. Naš narod do tedaj, tako ali tako, strnjen pod streho iste države, z izjemo Benečanov, se je z novimi povojnimi razmejitvami razcepil in razdelil med novonastalo Jugoslavijo (srednji del), med novo Avstrijo (koroški in deloma štajerski del) in Italijo (zahodni primorski del s svojimi skoraj tristo tisoč Slovenci). Če se omejimo na slednjega, kateremu pripadamo, vemo, da kljub vsem slovesnim obljubam novih oblasti so ta del zaznamovali vedno večje zaprtje meja, vedno težji prehod ljudi in dobrin čez novo mejo, vedno večje onemogočanje odnosov s slovenskimi narodnimi kulturnimi središči in obenem vedno nasilnejša raznarodovalna in asimilacijska dejavnost italijanskih nacionalističnih krogov, ki so polagoma prehajali v sklop fašističnega režima. V takšnem duhovno političnem ozračju se je v Gorici porodila zamisel, da se ustanovi nova samostojna izdaja MD oz. GMD. To ni bil razhod z matično MD, ker bi se morda skregali med seboj. Razmere, močnejše od nas, so nas razgnale s skupnega doma. A to je bil obenem izziv, da tudi naš primorski del bolje razodene tiste poteze narodovega obličja, ki so lastne le njegovemu prostoru. Vsekakor smo vedno ostali povezani in si pomagali oz. si še danes medsebojno pomagamo. Še in še bi lahko našteval sodelavce z onstran tedanje meje v prvem obdobju, kot so F.S. Finžgar, Ksaver Meško, Janez Jalen, Fran Milčinski, da ne govorimo o Primorcih, kot so Ivan Pregelj, France Bevk, Narte Velikonja, Joža Lavrenčič, in še cele vrste slovenskih skladateljev, kot so Vinko Vodopivec, Lojze in Jožko Bratuž idr., ki so vstopili v tedanje, rekel bi legendarne, zbirke cerkvenih pesmi, ko slovenska pesem zunaj cerkva in domov ni smela imeti prostora.

Poseben odbor Zbora svečenikov sv. Pavla, oz. poklicnega društva slovenskih primorskih in istrskih hrvaških duhovnikov, te nekake vlade v senci tedanjih primorskih Slovencev in istrskih Hrvatov, ko je bila že v teku bolj ali manj prisiljena odselitev pomembnega deleža slovenskih državnih uslužbencev in intelektualcev, se je zbral v Gorici in 23. novembra 1923 izdal ustanovni proglas, v katerem je med drugim zapisano: "Če je božja volja in vaša požrtvovalnost z nami, danes polagamo temelje veliki kulturno verski ustanovi med našim narodom". Podpisniki: dr. Josip Ličen, Alojzij Novak, Venceslav Bele, Stanko Stanič, inž. Josip Rustja, Filip Terčelj, dr. Janko Kralj, dr. Anton Kacin.

Zame, ki sem v tistem obdobju, to je v 30. letih, rastel kot otrok, so knjige GMD sestavljale družinsko knjižnico, prvo učenost v slovenskem sluhu srca, kajti GMD je prvotnemu smotru, to je kulturni promociji širših plasti slovenskega ljudstva v krščanskem ključu, dodala oz. pričela gojiti posebno občutljivost za vrednoto narodne istovetnosti in izražati s svojim delovanjem svojsko obliko kulturnega odpora spričo asimilacijskih teženj tedanjega režima. Tako je izgon slovenskega jezika iz osnovnih in drugih šol z Gentilijevo reformo pospešil izdajo tekstov, namenjenih najmlajšim, kot pripomoček za učenje slovenskega jezika znotraj družin in verouučnih šol.

Čeprav si oblast ni upala uradno ukiniti GMD, je vendar na vse načine ovirala njeno dejavnost, tako z zaplembami Mohorjevih knjig, s konfinacijami in opomini njenih mož. Koliko se je tedanja oblast bala Mohorjeve, je majhna epizoda. Še tako nedolžna knjižica z ožjo versko vzgojno vsebino prof. Ivana Tula Zvezde vodnice se je zdela za državo nevarna in je bila zato zaplenjena z naslednjo obrazložitvijo, *ker je namen knjige ohranjati znanje in navezanost na slovenski jezik pri ljudstvu ter tako ovira naše mirno prodiranje med drugorodce (allogene)*. Tako je tržaški prefekt leta 1940 odgovoril na vprašanje Stanka Vuka. Vsekakor kljub šikanam je GMD dostavljala v slovenske domove na Primorskem tisoče knjig vzgojne, poljudnoznanstvene, literarne vsebine. Bila je kot žarek, ki trga svinčeno nebo in govori, da nad nami še sije sonce.

Žal so leta druge svetovne vojne (1939-1945) in povojna leta usodno prizadela GMD, kakor so prizadela vse slovensko ljudstvo in seveda globoko spremenila duhovno podobo tudi primorskega slovenskega človeka. Osnovna kulturna smer MD je postala za večino ne le nezanimiva, marveč nesprejemljiva. Ob tem pa še znano dejstvo, da je nova razmejitvena črta iz leta 1947 pustila Gorico v Italiji in z njo le neznaten delček nekdanje Primorske, tako da je članstvo GMD iz predvojnih 20.000 članov (v tridesetih letih) padlo na borih 1.500 članov.

Te in še druge nepovoljne razmere so ne le poklicnih črnogledov, marveč tudi trezne idealiste prepričevale, da takšna družba posebne sorte, kot je GMD, ki je že od začetka živela na prepihu, povrhu še brez solidne gospodarske osnove, nima bodočnosti. A vemo, da, kar je velikega v zgodovini, gre pripisati ljudem, ki znajo upati tudi proti upanju. To je bila peščica predvojnih protagonistov GMD, ki so se zavedali, da ni prav, da utihne eden izmed osnovnih glasov, to je glas krščanskega kulturnega izraza, ki pripada duhu in zgodovini slovenskega ljudstva in ki je prav tedaj doživljal svoje najglobljo ponižanje in zanikanje pod težo marksistično revolucionarne evforije. In tako se je polagoma pričelo odvijati novo obdobje. Ostal je izvirni navdih, delno ostala žlahtnost večerniških beril, a ob tem, ki so primeren odgovor na zahteve in znamenja novejšega časa, je GMD rastla in še raste v nove razsežnosti in v novo ekumensko kulturno odprtost. V krog sodelavcev je polagoma pritegnila ljudi ne le iz ožjega zamejstva, marveč tudi iz matične in zdomske Slovenije. Pa tudi tematsko in kakovostno se je dvignila na tako kulturno raven, da se je ni treba danes sramovati. Tudi krog bralcev se je iz goriško tržaškega zamejstva razširil na slovensko diasporo tako v raznih predelih Evrope, kakor Amerike in Avstralije.

Posebej pomembna in zahtevna, med izdajateljskimi pobudami GMD, je bila odločitev, sprejeta v začetku sedemdesetih let, da se prične s *publikacijo Primorskega slovenskega biografskega leksikona (PSBL)*. Namen pobudnikov je bil, da se predstavijo in osvetlijo, v leksikografskem slogu, življenjski profili osebnosti, ki, ne glede na njihovo ideološko umestitev, so po izvoru ali bivanju, zlasti pa zaradi svoje umetniške, znanstvene, poklicne, verske, politične in druge družbeno pomembne dejavnosti vredne spomina, povezane, v dobrem ali slabem pomenu, s slovenskim svetom Primorske. Med ideatorji in začetniki te pobude izstopata imeni prof. Marijana Breclja in pok. msgr. dr. Rudolfa Klineca. Njunemu pogumu se moramo predvsem zahvaliti za prehod iz idejnega načrta v izvršilno fazo s publikacijo prvega zvezka leta 1974. Z vsakoletno kadenco je leksikon polagoma rasel in leta 1994 dosegel dvajseti zvezek in se s tem zaenkrat zaključil. V prvem času je izhajal pod vodstvom Marijana Breclja, nato pa največ in do zadnjega pod vodstvom univ. prof. dr. Martina Jevnikarja iz Trsta. Kot je običajno pri takšnih pobudah, gre za delo, ki ga je pisalo veliko rok iz matične, zamejske in zdomske Slovenije. Tudi zato utegne biti vrednost posameznih gesel različna. Ostaja vsekakor dejstvo, da je Leksikon dokaj zanesljiv, čeprav izboljšljiv tekst, sad navdušenega in poštenega raziskovanja in poštene intelektualne obdelave, v katerem so prisotni številni prispevki visokega esejističnega profila.

Predstavitveno vizitko GMD bi rad sklenil s pogledom na sedanje stanje in na kako upanje za prihodnost.

Čeprav moramo priznati, da ni lahko danes priti do literarno veljavnih pripovednih tekstov, vedno večje zanimanje pri bralcih GMD vzbujajo zvezki zbirke *Naše korenine*, katere pobudnik in urednik je dr. Branko Marušič, z zgodovinsko in memoarno tematiko vsekakor povezano s primorskim prostorom.

Kot sad zavesti, da moramo biti predvsem Slovenci tisti, ki lahko primerno predstavimo in približamo slovenski svet drugače govorečim sobivalcem tega našega prostora, je povsem nova pobuda GMD, da občasno izdamo kak tekst v italijanskem jeziku. Pri tem bi rad omenil, ob ponovni izdaji slovenske slovnice za Italijane prof. Antona Kacina, še zanimiv italijanko-slovenski frazeološki slovar prof. Diomire Bajc *Due piccioni con una fava - Dve muhi na en mah*. Rad bi poudaril tudi pomen prevoda Gorice v zgodovini slovenskega slovstva univ. prof. Lojzke Bratuž, ki je izšel leta 1997 pod naslovom *Gorizia nella storia della letteratura slovena*. Leta 1998 je GMD izdala prevod *Doberdoba* Prežihovega Voranca. Prevod je oskrbel prof. Ezio Martin. Leta 2000 pa je GMD, v sodelovanju z založbo Lint iz Trsta, izdala prevod *Slovenije* Stanislava Staniča.

Končno za dejavnost GMD se moramo zahvaliti ožjemu krogu slovenskih intelektualcev, tako iz zamejstva kakor iz matice, ki ob poklicnem delu podarjajo svojo intelektualno energijo in čas, da bogastvo vrednot, ki jih GMD goji, v našem prostoru ne ponikne ali, še huje, ne zamre.

OSREDNJA PROSLAVA OB 150. OBLETNICI MOHORJEVE DRUŽBE

Osrednja proslava ob 150. obletnici Mohorjeve družbe bo v petek, 28. septembra, ob 14. uri v Celovcu (10. Oktober Strasse 25). Slavnostni govor bo imel pisatelj prof. Alojz Rebula, pozdravne nagovore bodo prinesli predsednik NSKS Bernard Sadovnik, župan dipl. trg. Harald Scheucher, deželni glavar Jörg Haider, škof dr. Franc Kramberger, škof dr. Alois Schwarz, predsednik državnega zbora dr. Heinz Fischer. Prebrana bo tudi pozdravna poslanica zveznega predsednika dr. Thomasa Klestila, nato bo zbrane nagovoril predsednik RS Milan Kučan. Kulturni spored bodo oblikovali ansambel Drava, komorni zbor Ave, MePZ Gallus in MePZ Sele.

NA REŠETU

Z URNIMI KORAKI V JESEN

Mrzel konec tedna nas je opozoril, da se je dolgo, vroče poletje nagnilo v jesenski čas. Še malo in tudi poletne sporede tržaškega radia in televizije bodo zamenjali novi, bogatejši sporedi, saj so poletni sporedi razen Poletnega mozaika *v glavnem sestavljeni iz ponovitev oddaj preteklih sezon.*

So pa nekatere oddaje, ki ne gredo nikoli na počitnice in jih lahko poslušamo skozi celo leto. Danes bi se ustavila prav pri nekaterih od teh oddaj.

Prva je Kulturni dogodki, oddaja, za katero bi lahko rekli, da bi si jo morali izmisliti, če je ne bi bilo. Pa je! In brez poletne prekinitve je na sporedu ob petkih ob 18. uri, s ponovitvijo v soboto ob 8.10. V njej razni sodelavci seznanjajo poslušalce z novostmi na knjižnem področju, z likovnimi razstavami in pomembnimi kulturnimi dogodki. Dragoceno je redno poročanje o kulturnem utripu na Koroškem in na Dunaju Leva Detele in občasno kulturno pismo sodelavca iz Prage. Posebnost oddaje je vsakokratni intervju urednice Marije Brecelj, s katerim poslušalcem osvetli in podrobneje predstavi kak aktualen kulturni dogodek - kot Ehrlichov simpozij v Sloveniku v Rimu ali Mednarodna pesniška srečanja Sidaja v zadnjih dveh oddajah. Zaradi dolge tradicije, zanimivosti oddaje in ne nazadnje zaradi posrečenih terminov predvajanja je ta oddaja ena najbolj poslušanih oddaj tržaškega radia. Druga oddaja, ki ne gre na počitnice, je Vera in naš čas. *Sedanji urednik g. Dušan Jakomin nadaljuje tradicijo svojih predhodnikov, g. Stanka Zorka in Zvoneta Štrublja, in v njej obravnava zanimiva verska vprašanja, poglablja teme iz življenja Cerkve nasploh, in specifično slovenske ter lokalne Cerkve. Tako je v zadnji oddaji našla svoje mesto afera škofa Milinga, ki jo je Jakomin predstavil v objektivni luči, brez škandalističnih primesi, ki jih je bilo polno poročanje v tisku in na televiziji. - V zadnjem času traja oddaja pet minut več in se začne ob nedeljah ob 11.40, ponovitev pa je vsako sredo ob 18.40. Za kmete velja, da nimajo nikoli počitnic, zato tudi ne more na počitnice* Kmetijski tednik. *Tej oddaji radi prisluhnejo ne samo kmetje in polkmetje, ampak tudi tisti, ki imamo z zemljo opraviti samo v cvetličnih lončkih. Pa nas vseeno zanimajo težave in uspehi raznih panog kmetijstva, v zadnjih oddajah predvsem vinogradništva, oljkarstva in razvoja agroturizma. Prijetna in zanimiva oddaja, ki jo sedaj vodi Breda Susič, je na sporedu - če kdo še ne ve! - v nedeljo ob 8.30, ponovitev pa je v ponedeljek ob 13.30.*

Še dve kratki oddaji bi rada omenila, ki sta na sporedu vsako jutro približno ob 7.20, leto in dan. To je jutranji Koledarček, v katerem izvemo za pomembne dogodke, ki so se izvršili tistega dne pa za obletnice rojstva ali smrti pomembnih, predvsem slovenskih osebnosti. Sledi Svetnik dneva in Duhovna misel - kratka predstavitev svetnika, ki goduje tisti dan, in misel, ki naj pozitivno uravnava in osmišlja naš vsakdan. Gre za kratke, dobro pripravljene, a anonimne vsakodnevne utrinke.

TEJ

PREPOVED IZHODA IZ DRŽAVE

ZAKAJ SAMO PAHOR NE MORE ČEZ MEJO?

Italijanske oblasti so prof. Samu Pahorju prepovedale izhod iz države. Odločbo, po kateri mora izročiti vse dokumente, veljavne za potovanje v tujino, in s katero je bila tudi zavrnjena njegova prošnja za obnovitev potnega lista (sicer pa prizadeti pravi, da je tu besedilo nejasno), je Pahor prejel že 3. t.m., po nekajdnevnem dokumentiranju pa je dogodek sporočil javnosti v ponedeljek, 10. t.m. Pahorju je odločbo poslal posebni oddelek italijanske policije Digos, kar je po mnenju prizadetega že precej čudno, saj bi bilo bolj normalno, če bi mu to sporočil urad za potne liste tržaške kvesture. Prepoved izhoda iz države oblasti obrazložujejo z dejstvom, da prof. Pahor še ni plačal globe v višini 250.000 lir (129 evrov), na katero je bil pred časom obsojen na nekem procesu. Profesor globe še ni plačal enostavno zato, ker še ni prejel obrazca v slovenščini, sicer pa je po njegovem mnenju ravnanje oblasti tudi nezakonito, saj bi npr. na njegovo prošnjo za obnovitev potnega lista, ki jo je predstavil 19. julija letos, morale odgovoriti v teku 15 dni, pa tega niso storile.

Zakaj prof. Pahor ne more čez mejo? Kljub zagotovilom kvesture o normalnosti postopka prizadeti sumi, čeprav tega ne more stoodstotno potrditi, da je celotna zadeva povezana z njegovim pričevanjem v obrambo bivšega jugoslovanskega partizanskega častnika Oskarja Piskulića na t.i. "procesu o fojbah", ki poteka v Rimu in ki bi se moral zaključiti v drugi polovici septembra. V tem duhu je tudi napisano sporočilo agencije Nuova Mitteleuropa, ki jo vodi tržaški publicist Paolo G. Parovel. Po pisanju te agencije je Pahorjevo pričevanje 11. julija letos ovrglo glavne teze Piskulićevega tožilca. Kot znano, Piskulića (ki ni prišel v Rim) obtožujejo umora nekaterih oseb na območju Reke ob koncu druge svetovne vojne, prof. Samo Pahor pa kot izvedenec za zgodovino sodeluje z obtoženčevim branilcem, goriškim odvetnikom Liviom Bernotom. Prof. Pahor seveda ne more stoodstotno potrditi te domneve, res pa je, pravi, da mu je trenutno onemogočeno potovanje v Slovenijo in na Hrvaško, kamor je bil namenjen zbirat dodatno gradivo za dopolnilni spis, ki ga pripravlja za Piskulićevo obrambo.

Proces proti Oskarju Piskuliću (na začetku so skupaj z njim sodili še drugim obtožencem) se je pričel leta 1996 in je po poročanju agencije Nuova Mitteleuropa političnega značaja. Cilj naj bi bil mednarodno delegitimiranje jugoslovanskega osvobodilnega boja iz let 1941-1945 ter za krepitev revizionističnih zahtev do Slovenije in Hrvaške, zahtev, ki jih je nova italijanska desnosredinska vlada, tako agencija, še podkrepila.

NOVO ŠOLSKO LETO SE JE ZAČELO

Z ZAČETKOM POUKA TUDI KOMPROMISNA REŠITEV ZA VRTEC IN ŠOLO PRI SV. ANI

Za večino mladih obiskovalcev naših vrtcev ter osnovnih in srednjih šol se je pouk začel v ponedeljek, 10. t.m.. Šole so se namreč poslužile pristojnosti, ki jim jih daje uvedba avtonomije, in se tako odločile, da začnejo s poukom teden pred uradnim začetkom (17. t.m.).

Začetek šolskega leta je prinesel tudi pozitivno rešitev vprašanja vrtca Jakob Ukmar in osnovne šole Marica Gregorič Stepančič pri Sv. Ani. Kot znano, sta slednja zaradi februarskega požiga šolskega poslopja v ul. Fianona ostala brez prostorov in do nedavnega se sploh ni vedelo, kje bosta pristala. Na koncu je tržaška občinska uprava pristala na kompromisni predlog, po katerem bo v letošnjem šolskem letu vrtec deloval v prostorih italijanskega vrtca Kamillo Kromo, šola pa v prostorih nekdanje (sicer mednarodno zaščitene) osnovne šole Karel Širok v ul. Donadoni.

FOTO KROMA

Sicer pa gre na začetku šolskega leta zabeležiti sorazmerno pozitivno vest o povečanem vpisu v prvi letnik otroških vrtcev (155 malčkov v primeri z lanskim, 139), medtem ko se število vpisanih v prve razrede osnovnih šol dejansko ni spremenilo (132 vpisanih, lani 131). V prve razrede nižjih srednjih šol se je vpisalo 137 dijakov (lani 134), v prvih razredih višjih srednjih šol pa bo število dijakov občutno nižje kot lani (127, lani pa 162).

USPEŠNA POBUDA "VEČERI NA KONTOVELU"

VAS, KI SI ZASLUŽI NEKAJ VEČ OD DOSEDANJE ZAPOSTAVLJENOSTI

MATJAŽ RUSTJA

Gospodarsko društvo na Kontovelu je pred letom dni priredilo ob svoji stoletnici celotedensko praznovanje, ki je poneslo po vaških trgih in ulicah gledališko, glasbeno in likovno umetnost. Ob priložnosti je izšla tudi zajetnejša knjiga o Kontovelu, znani vinogradnik Edi Kante pa je poskrbel za priložnostno stekleničenje, vinifikacijo domačega grozdja. Obračun ob koncu sedmih dnevov na Kontovelu je bil nadvse pozitiven, tako da je odbor društva sklenil pobudo ponoviti v manjšem obsegu. Od torka, 4., do četrtka, 6. septembra, je Gospodarsko društvo vabilo v sodelovanju s Slovenskim dramskim društvom Jaka Štoka na Večere na Kontovelu (pobudo sta podprla tudi Zadružna kraška banka in Rajonski svet za zahodni Kras).

FOTO KROMA

Vreme je letos organizatorjem nekoliko zagodlo, tako da so potekale vse prireditve na zaprtem in ne pod milim nebom, kot je bilo napovedano. Valorizacija Kontovela in njegovih vaških ulic je namreč eden izmed temeljev te pobude, ker želi tudi očarati občinstvo v prostoru, ki kaže v arhitekturi in ureditvi življenja v vasi na izvor in predznak naših ljudi. Vsekakor pa dež in veter nista skazila dobrega vzdušja, saj je program zadostil tudi zahtevnejšim okusom.

Ker je bila lanska zamisel stekleničenja vina zelo dobro sprejeta, je društvo sklenilo pobudo ponoviti v sodelovanju s Kantejem. Predstavitev vina, ki je bila uvod v trodnevni kulturni program, je bila zaupana priznanemu enologu dr. Mariu Gregoriču. V strokovnem posegu je poudaril pomen kakovostnega vinogradništva, ki je prvi korak v zahtevnejši, končni produkt prav tako pazljive in podkovane vinifikacije. Kontovelska trta ima enkratne vremenske in talne razmere, saj je že v prejšnjih časih ponesla sloves žlahtne kapljice celo do dunajskega dvora. Že res, da terasasta oblika nasadov otežkoča vsakršni poseg in da so torej stroški proizvodnje višji, nedvomno pa ima breg pod Kontovelom nezanemarljiv potencial, ki pa je žal danes še revna pepelka. Da bi se iz nje razvila brhka kraljica žlahtne kapljice, se danes zavzema Gospodarsko društvo, ki želi tudi s takimi pobudami pritegniti mlade sile in poglede.

Torkov večer se je zaključil v kontovelski dvorani ali telovadnici z veseloigro domačina Jake Štoke *Trije tički* v režiji Adrijana Rustje. Popotni komedijanti, ki so v letošnjem poletju uspešno nastopali po naših vaseh, so končno dospeli v Štokovo rojstno vas, v društvo, ki ga je sam ustanovil, in v dvorano, katero so zgradili po njegovi pobudi leta 1905. V isti dvorani je dan kasneje nastopilo domače dramsko društvo z igro *Moliere na obroke* v režiji Suzi Bandi. Mladi ansambel je dokazal, da je klasika še vedno aktualna in zanimiva, da lahko še vedno vzbuja dobro počutje v občinstvu in igralcih.

Zadnji večer je bil napovedan na Križcu, glavnem trgu v vaškem jedru, zaradi vremena pa je bil koncert Klape Nevera z Reke premeščen v cerkev. Večer dalmatinskih pesmi je privabil res veliko število poslušalcev, ki so v izredni akustiki 250 let stare cerkve polno uživali melodijo dežele otokov, naravnih bogastev in sonca. Večer je bil tako uspešen, da bodo v kratkem nastopili tudi na Proseku.

Tudi letos so Večeri na Kontovelu pritegnili lepo število obiskovalcev, po besedah predsednika Društva Henrika Lisjaka nas bodo prihodnje leto spet vabili na Kontovel. Potrebna je sicer velika prizadevnost zlasti domačinov, vsi pa so si složni v prepričanju, da si biserček nad Miramarom le zasluži nekaj več od dosedanje zapostavljenosti.

ČETRTI ZAMEJSKI ROCK FESTIVAL

ŠTEVILO BENDOV STALNO NARAŠČA

V zadnjih tednih so v polnem teku priprave na Zamejski rock festival (ZRF), ki ga že četrtič po vrsti organizira skupina Kraški ovčarji s pomočjo zunanjih pobudnikov in v sodelovanju z vaško skupnostjo Praprot ter s finančno podporo sponzorjev, kot so Zadružna Kraška Banka, ZSKD, Kmečka Banka, Hotel Daneu, Vecchietti & Ravini, Graphart in Slovenska prosveta. Letos bo festival potekal v Praprotu, na prostoru vaške skupnosti Praprot, predvidoma v petek, 21., in v soboto, 22. septembra, v primeru slabega vremena pa bodo koncerti preneseni na soboto in nedeljo.

Letos se je organizacijski odbor ZRF odločil, da priredi prvič festival v dveh zaporednih večerih, ker se je za koncerte prijavilo kar devetnajst skupin iz Trsta in Gorice. V petek bodo nastopili Floating points, Xarantania, Sotto shock, The shiners, Terroristi da bar, Anna non vuole, Fiberglas, Black panters in La cacca intorno, v soboto pa Anorexica, Red people, Casablanca Bizarre, Striptocoke, I nuovi amici (della tua morosa), Latte di suocera, Nero chiaro, Charge, Kraški ovčarji in Snifferson Family. Poleg tega bo vsak večer še en gost, in sicer v petek nas bo "očarala" s svojim rockerskim glasom znana slovenska pevka Lara Baruca, v soboto pa nas bo obiskala slovenska zamejska skupina Bališ iz Avstrije. Naj povemo še, da bo vsak večer poskrbljeno za sveže pivo in pečen krompir, poleg tega bo na prostoru tudi možnost kampiranja s šotori.

Zamejski rock festival je gotovo edina tovrstna vsakoletna pobuda v našem zamejstvu, saj združuje večino slovenskih rock skupin iz Italije - letos prvič tudi iz Avstrije. Od svoje prve izvedbe je ZRF pridobil na važnosti in ugledu, za kar priča že samo število vpisanih skupin (ponavljamo: 19!!!), ki vsako leto narašča, če pomislimo na tistih šest bendov, ki so kot pionirji prvič doživljali rockersko evforijo ZRF-a. Poleg tega pa so organizatorji prepričani, da je ZRF od vsega začetka pripomogel k nastanku in širjenju tudi novih neznanih slovenskih zamejskih skupin. Vsi torej vabljeni v petek, 21., in soboto, 22. septembra, v Praprot, kjer bomo tudi zamejci ponovno doživeli naš veliki rock praznik!

IC

SLOVENSKI TRŽAŠKI SKAVTI SO TUDI LETOS TABORILI

V OBJEMU NARAVE IN PRIJETNI DRUŽBI PRIJATELJEV

Počitnice so mimo in tako tudi poletne izkušnje in dogodivščine. Med te sodijo gotovo za vse skavte tudi poletni tabori, ki so se že vsi zaključili. Zato se lahko ozremo še malo nazaj in pogledamo, kod so se potepali tržaški skavti in skavtinje.

Tržaški mestni steg se je letos odločil za tabor stega, kar pomeni, da so v bližini 200 m v kraju Lahovo pri Velikih Blokah taborili volčiči in volkuljice ter izvidniki in vodnice, katerim so se v zadnjih dneh pridružili še člani istega stega. Načelnika tabora sta bila Prizadevna puma (Katja Volpi) in Neustavljivi leopard (Enrico Lapel): prva je skrbela za najmlajše člane stega, drugi pa za tabor izvidnikov in vodnic. Novost tabora je bila tudi v tem, da so najmlajši prenočevali v stavbi, ki je bila nekoč kokošnjak. Program je bil tako pripravljen, da so udeleženci tabora vsak drugi dan preživeli skupaj, drugače pa ločeno po starostnih enotah, saj ima vsaka veja določene zahteve: z najmlajšimi so se voditelji v glavnem igrali, izvidniki in vodnice pa so se navduševali s pustolovščino, bivakiranjem, izleti, pionirstvom, kuhanjem na ognju ipd.

Volčiči in volkuljice vseh ostalih stegov (kraški in brežanski) pa so taborili skupaj v kraju Bukovje pri Cerknem. Taboru je načeloval Športni kormoran (Gorazd Bajc), ki je z ostalimi starimi volkovi skušal odkriti in dobiti ankus. Kaj je pravzaprav to, volčiči in volkuljice dolgo časa niso razumeli, ko pa so kraljevi ankus končno dobili in odkrili, da je to dragoceno bodalo za slone, jim je ta prizadejal le spor in notranje kreganje, tako da je le-ta na koncu slovesno zgorel pri zadnji rdeči roži (taborni ogenj).

Pred najmlajšimi pa so na istem tabornem prostoru taborili še srednja veja organizacije: kraški in brežanski izvidniki in vodnice. Pod vodstvom Šarmantnega lisjaka (Mitje Tretjaka) so se izvidniki in vodnice urili v mimetizaciji, postavitvi bivakov, prižiganju ognja, prvi pomoči, postavitvi majhnih zgradb ipd. Na taboru ni manjkal seveda tradicionalni izlet proti Zakojci , Bevkovi rojstni vasi, na Porezen, v bolnico Franjo, na Ermanovec in pa v širšo okolico, kjer so udeleženci iskali čarobno palico, do katere pa pot ni bila tako enostavna, saj so se morale skupine spoprijeti z gostim zelenjem grape.

Ob stalnih taborih je tržaški del organizacije poskrbel še za tri potovalne tabore za starejšo vejo roverjev in popotnic. Kraški klan in noviciat sta se odločila za kolesarsko turo, ki jih je ponesla od Trsta vse do Cerknega, kjer so udeleženci več dni preživeli na taboru volčičev in volkuljic in se tako tudi oni spopadli z iskanjem kraljevega ankusa in igranjem z mlajšimi brati in sestrami. Noviciat in klan Učen' klan (mladi od 16. do 20. leta iz mesta in Brega) pa sta se odločila, da bosta letos šla na pot ločeno, vseeno pa sta obe skupini preživeli nekaj skupnih dni na taboru stega Trst 4. Noviciat se je najprej potepal po Slovenski Benečiji, od Fojde do Špetra. Pot ni vodila sicer po visokogorju, pač pa po vaseh, ki se oklepajo grebenov Beneških Predalp. Vsak dan je udeležencem nudil pristen stik z domačini in nudil priložnost spoznavanja premalo znane dimenzije zamejstva. Noviciat se je ob koncu svojega potovanja popeljal še do Lahovega in tam predal štafeto klanu, ki pa je svojo pot opravil po Julijskih Alpah, točneje po Soški fronti. Štiridnevna pot jih je vodila iz doline Lepena do Krnskih jezer, prek samega Krna do koče pod Bogatinom in tja do koče pri sedmerih triglavskih jezerih. Med drugim se je Učen'klan letos odločil, da se udeleži tudi srečanja vseh slovenskih popotnikov in popotnic *Briga me!* pri Novem mestu, kjer je nad 600 udeležencev želelo s tem geslom in s prostovoljnim delom podčrtati pomen odgovornega državljanstva in pripadništva slovenskemu narodu.

Na vseh taborih je bil program pester in skrbno pripravljen in, četudi se navzven zdi, da je program kljub vsemu vedno isti, so izkušnje neštete in vsako leto se vsak posamezen skavt obogati s številnimi spomini in prijetnimi trenutki, preživetimi v objemu narave in prijetni družbi prijateljev.

(JC)

KATINARA / TRADICIONALNA MAŠA PRI KAPELICI

KATINARSKI IN DRUGI VERNIKI ZDRUŽENI OB KRALJICI MIRU

Za slovenske vernike na Tržaškem začetek septembra ni bil samo v znamenju tradicionalnega, letos 53. Marijanskega shoda na Občinah (o tem poročamo na drugem mestu). Na Katinari so se namreč v nedeljo, 9. t.m., zbrali številni domačini, pa tudi verniki od drugod, da bi kot vsako leto počastili Marijo, Kraljico miru z mašo pri kapelici, ki ji je posvečena. Kapelico je pred 62 leti (leta 1939) dal zgraditi danes že pokojni domačin Marcel Nadlišek, ki je s tem izpolnil zaobljubo za uslišano prošnjo. Družina Nadlišek pa še danes skrbi za vzdrževanje kapelice, ki je s časom postala priljubljena točka za Katinarce, pa tudi za prebivalce iz tržaškega mesta in okoliških vasi ter drugih predmestnih predelov, ki so nekoč spadali v okvir katinarske župnije.

FOTO KROMA

Nedeljske dopoldanske maše, ki jo je daroval katinarski župnik Anton Žužek, se je, kot že rečeno, udeležilo večje število domačih vernikov, med katerimi je bilo videti tudi več narodnih noš, ki so zbrano sledili službi božji. V skladu s prisrčno in že ustaljeno tradicijo pa na koncu maše verniki niso takoj odšli na svoje domove, pač pa so se zaustavili na družabnosti, ki je potekala na domačiji pri Nadliškovih.

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE

razpisuje

ABONMA ZA SEZONO 2001-02

(PREDVPIS)

DOSEDANJI IN NOVI ABONENTI lahko potrdijo svoj sedež ter vpišejo abonma za sezono 2001-02 **od 17. do 26. t.m.**

Redni vpis abonmaja bo potekal **od 1. oktobra dalje**.

Vsi, ki bodo izbrali svoj abonma v času predvpisa, si bodo lahko ogledali brezplačno eno izmed gostujočih predstav izven abonmaja.

Za italijansko govoreče gledalce SSG ponuja abonma red T z italijanskmi podnapisi. K vpisu so vabljeni tudi vsi člani jezikovno mešanih zakonov.

Gledališka blagajna bo v času predvpisa odprta od **ponedeljka do petka od 10. do 14. ure**.

VSE INFORMACIJE dobite na telefonski številki 040 362542.

UGODNOSTI PRI VPISU MLADINSKEGA ABONMAJA JE OMOGOČILA ZADRUŽNA KRAŠKA BANKA

ZVEZA CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV in FANTJE IZPOD GRMADE

vabijo

v soboto, 15. t.m., ob 20.30 v novo cerkev sv. Ivana v Štivanu na

ORGELSKI KONCERT TEČAJNIKOV LETOŠNJEGA POLETNEGA SEMINARJA V BOVCU

Sledilo bo srečanje na sedežu zbora Fantje izpod Grmade v Devinu.

SLOMŠKOVA NEDELJA V CELOVCU

ob 150-letnici Mohorjeve družbe bo v Celovcu
v nedeljo, 30. septembra,
praznovanje Slomškove nedelje.

GORIŠKA MOHORJEVA DRUŽBA

vabi na to praznovanje in zato pripravlja poseben avtobus, ki bo odpeljal **iz Trsta** (postajališče za avtobuse, ki vozijo na letališče, ob železniški postaji) **ob 8. uri**, nato se bo ustavil **v Sesljanu ob 8.20** in **v Gorici na Travniku ob 9. uri**. Na Koroškem bomo imeli kosilo in bomo obiskali Krnski grad ter se udeležili slovesnosti v celovški stolnici. Po sv. maši bo družabnost, nato odhod proti domu.

ZA INFORMACIJE IN VPISOVANJE kličite na naše uredništvo v Gorici, tel. 0481 533177, ali uredništvo Novega glasa v Trstu, tel. 040 365473.

OBVESTILA

ŽUPNIJA SV. Mihaela Nadangela v Zgoniku vabi ob skorajšnjem prazniku župnijskega zavetnika na orgelski koncert, ki bo v župnijski cerkvi v soboto, 15. t.m., ob 20.30. Orgelske skladbe priznanih skladateljev bo izvajal prof. Andrej Pegan iz Trsta.

KONCERTNA POBUDA Rojan in Glasbena matica Trst vabita na *Prvi koncert diplomantov* šole Marija Kogoja, ki bo v nedeljo, 23. t.m., ob 18. uri v Marijinem domu v Rojanu. Nastopila bosta harmonikarja Goran Ruzzier iz razreda prof. Klavdija Furlana in Mirko Ferlan iz razreda prof. Dorine Kante. Koncert, ki je bil napovedan za 15. september, pa odpade.

KLUB PRIJATELJSTVA prireja v ponedeljek, 1. oktobra, izlet preko Brkinov v Marijino romarsko svetišče na Trsatu pri Reki. Ogledali si bomo tudi zanimivo mestece Kastav. Vračali se bomo mimo Opatije skozi galerijo pod Učko mimo Roča (središča glagoljašev) in Buzeta. Vpisovanje v trgovini Fortunato, ul. Valdirivo 23 v Trstu, do 22. t.m. oz. do zapolnitve razpoložljivih mest. Informacije na telefonskih številkah 040 43194 in 040 639949.

CARSIANA ZA ŠOLE

V botaničnem vrtu Carsiana v občini Zgonik bo stekla pobuda z naslovom *Kraške rastline se pripravljajo na zimo*. Pobuda, ki lahko poteka tudi v slovenščini, je namenjena šolam z namenom približati mladim svet rastlin. Zainteresirani se lahko prijavijo pri upravi botaničnega vrta na št. 040 229573. Pobuda je namenjena tudi odraslim v obliki obiska vrta vsako nedeljo ob 16. uri od 16. t.m. naprej.

PREDSEDNIK MILAN KUČAN V NOVI GORICI

PODPORA NAŠIM JEREMITARJEM

Predsednik Republike Slovenije Milan Kučan se je med obiskom Nove Gorice v soboto, 8. t.m., po pogovoru z županom Črtomirom Špacapanom, sestal s predstavniki prebivalcev Jeremitišča v Štandrežu, ki jih ogroža namen goriške občinske uprave, da tam zgradi nove infrastrukture za dopolnitev

FOTO BUMBACA

tovornega avtopostajališča na bližnjem mednarodnem mejnem prehodu Štandrež. V predstavništvu "Rumitarjev" so bili Damjan Paulin, Mirjam Paulin, Bojan Makuc, Sabina Zavadlav in Vanda Srebotnjak.

V dokumentu, ki so ga izročili Kučanu, je poudarjena dolžnost Slovenije, "da skrbi tudi za tisti del narodnega telesa, ki se nahaja zunaj njenih političnih meja. Mi pa živimo v državi, kjer zakoni in mednarodne obveze ostajajo večkrat samo pisane besede. Problematika Jeremitišča je za nas, ki smo v prvi osebi ogroženi, izredno važna; zaradi njenih vidikov pa sodi tudi v območje odnosov med Slovenijo in Italijo. Novo postajališče v našem naselju bi bilo povsem nesmiselno. Razlogi za razlaščanje slovenske zemlje in rušenje naših domov so drugje. Iz zanesljivih virov vemo, da so resnične namere uporabe Jeremitišča za gradnjo velikih trgovinskih centrov. Gre torej za ekonomsko špekulacijo na naši koži, katere posledice boste občutili tudi v Sloveniji. Obenem pa gre tudi za povsem politično odločitev, s katero hočejo uničiti starodavni slovenski zaselek". V dokumentu so nadalje zapisali, da bodo "Rumitarji kot žrtve italijanskega nacionalizma zaradi ravnanja z njimi vložili pritožbo na Evropski svet, pri čemer pričakujejo podporo matične države".

Kučan je bil s primerom Jeremitišča že seznanjen, v pogovoru pa je izrekel solidarnost s prizadetimi vaščani, razumevanje za njihove zahteve in jim zagotovil, da bo o zadevi posredoval na raznih ravneh, v skladu s svojimi pristojnostmi in možnostmi.

M.

VELIKI PRAZNIK NA MEJI

O No border social forumu smo spregovorili v prejšnji številki. V njem se srečujejo različni društva in posamezniki, ki se zbirajo v prepričanju, da sta Gorica in Nova Gorica ter obmejni pas fizična meja med dvema državama, ki pripadata vedno bolj prostoru brez meja. Forum zbira po načelu prostovoljne angažiranosti ter raznolikosti vedno večje število ljudi in organizacij, ki skupaj želijo pripomoči k političnemu, družbenemu in kulturnemu osveščanju prebivalstva z organizacijo srečanj, okroglih miz in koncertov, ki bodo stekli med 5. in 7. oktobrom. Koncerte bodo priredili na odru, ki ga bodo dvignili pri goriški severni železniški postaji. Tridnevnico pripravljajo kot veliko kulturno srečanje, svojo podporo so izrazili med drugimi Moni Ovadia in Jacques Derrida, na okroglih mizah bodo sodelovali Predrag Matvejević, filozof Pier Aldo Rovatti in Francesca Comisso. V Gorici, Novi Gorici in Gradišču bo postavljena tudi fotografska razstava furlanskega mojstra Danila De Marca na temo človečanskih pravic in izgnanstva. No border social forum ima pisarno v knjigarni Equilibri v Gorici, ki je odprta vsak dan, od ponedeljka do petka od 15. do 19. ure. Informacije dobite tudi na tel. št. 0481 539028 ali na naslovu info@nobordersocialforum.org. *SP*

ŠOLSKA MAŠA ZA UČENCE PRI SV. IVANU

Lep slovenski pregovor pravi *Z Bogom začni vsako delo, da bo dober tek imelo!* Naše šole ga še zmeraj upoštevajo. Tako so se na prvi dan šolskega leta v ponedeljek, 10. t. m., osnovnošolci – letos jih je 79 - , ki obiskujejo edino osnovno šolo v mestu, Oton Župančič v ulici Brolo, na nekdaj povsem slovenski Livadi, podali v cerkev Sv. Ivana, v kateri ima sedež slovenska mestna duhovnija.

Šolarji so lepo sledili sveti daritvi in ob spremljavi harmonija zapeli nekaj hvalnic našemu Odrešeniku ter ga prosili za srečen začetek šolske poti. Sv. mašo je daroval mladi kaplan p. Mirko Pelicon, ki ga je slovensko verno občestvo slovesno sprejelo medse preteklo soboto. Po končani mašni daritvi je učence in vzgojitelje povabil, da so se razvrstili pred oltarjem in jim z zgodbico o dveh fantih, ki sta imela različne poglede na življenje, eden je mislil le nase in na svoj uspeh, drugi pa je rad vsem pomagal in bil zaradi tega priljubljen, skušal povedati otrokom, kako se morajo obnašati, da bodo res dobri učenci. Učiteljicam pa je priporočil, naj vzgajajo otroke tako, da bodo vzgojni prijemi zaobjeli celostno učenčevo osebnost. Ob koncu je vsem podelil božji blagoslov, ki naj učence in šolnike spremlja skozi vse šolsko leto. *IK*

ODPRTJE NOVIH ŽUPNIJSKIH PROSTOROV PRI CERKVI SV. IVANA

NOVO SREDIŠČE NAJ BO ZA ŽIVO SKUPNOST

DANIJEL DEVETAK

"To je tvoja hiša!" Te ljubeznive očetovske besede v slovenščini je položil na srce triletni župljanki goriški nadškof Dino De Antoni, potem ko je prejšnjo soboto, 8. septembra, na dan Marijinega rojstva, prerezal trak in blagoslovil novo župnijsko središče ob cerkvi sv. Ivana, kjer se zbirajo goriški verniki.

To niso bile samo priložnostne besede, izrečene ob uradnem odprtju obnovljene stavbe, kajti nadpastir goriške Cerkve je tudi med evharistijo iskreno zaželel vsej skupnosti, da bi komaj odprti prostori bili res dom vseh, otrok, mladih, družin in starejših.

Praznično slavje, ki je privabilo res lepo število ljudi, se je prejšnjo soboto začelo ob večerni maši, ko je veselo petje naznanjalo velik dogodek. Oktobra 2002 bo poteklo 30 let, od kar je bilo ustanovljeno dušnopastirsko središče pri sv. Ivanu, in končno so njegovi obiskovalci dobili primernejše prostore, kjer se lahko srečujejo in rasejo kot živo občestvo slovenskih vernikov iz goriškega mesta. Pred oltarjem je pokleknil sam nadškof, ob njem so somaševali naš župnik msgr. Cvetko Žbogar, msgr. Oskar Simčič, g. Jožko Kragelj, p. Mirko Pelicon in p. Gino Dalla Vecchia.

P. Mirko iz Družbe Jezusove, po rodu Goričan, bo kot kaplan pri sv. Ivanu skrbel med drugim za mlade in za družine; slovenska provinca DJ ga je poslala v Gorico in tako še enkrat pokazala zanimanje za naše vernike in obenem tesno sodelovanje z italijanskimi jezuiti, ki jih je prejšnjo soboto zastopal predstojnik goriške skupnost DJ p. Dalla Vecchia.

Uvodoma je v imenu župnijskega sveta izrazil nekaj po-

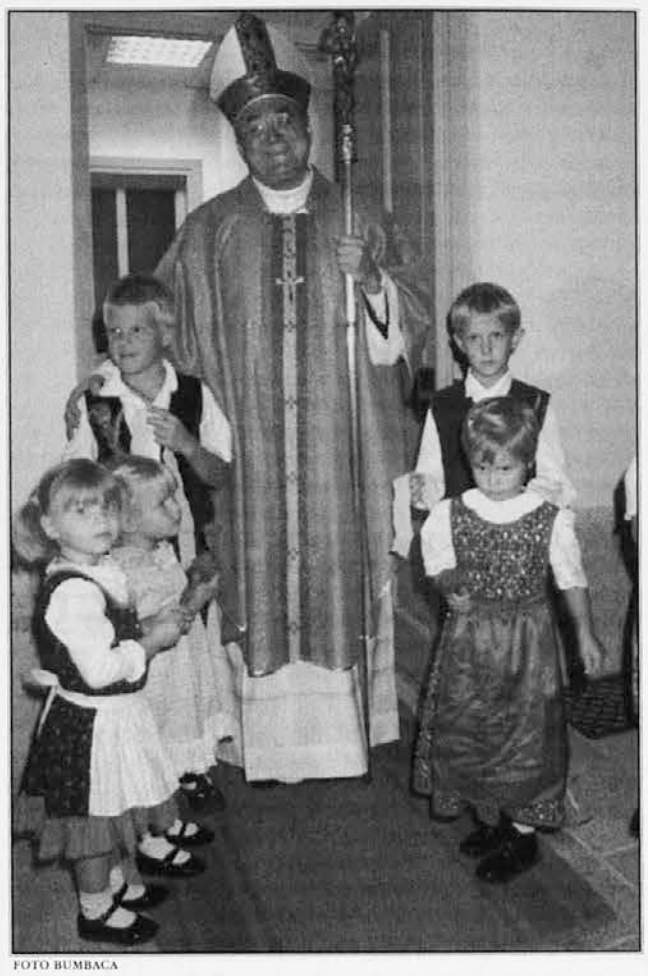

FOTO BUMBACA

menljivih misli Mauro Leban, oče treh otrok. Povedal je, da so si naši verniki ob tej priložnosti srčno želeli nadškofove prisotnosti, da bi se skupaj z njim zahvalili Bogu "za vse darove, ki jih naklanja naši duhovniji in širši verski skupnosti, za dobrotnike, za prizadevne sodelavce in pomočnike (od čistilk do veroučiteljev, od organistov do pevcev), predvsem pa za vestne in požrtvovalne dušne pastirje in ne nazadnje za glavnega pastirja goriške Cerkve, ki nas v veri potrjuje in nas spremlja s tako veliko in otipljivo ljubeznijo, da ne more ostati neopažena niti pri tistih ljudeh, ki ne zahajajo redno v cerkev." V imenu vseh se je javno zahvalil najprej pokojnemu msgr. Francu Močniku, ki je med drugim daroval župniji svoje stanovanje, in nato g. Marjanu Markežiču, vsem znanemu "neutrudnemu garaču", ki je prevzel skrb za prepis imovine, načrtovanje in obnovitvena dela; vsi verjetno ne vedo, da bi brez njega težko prišli v tako kratkem času do župnijskega centra, saj je obnovitvena dela modro nadziral od vsega začetka in jih tudi sam opravljal ter v ta projekt vložil ogromno svojega dragocenega časa. Leban se je spomnil tudi župnijskega upravitelja msgr. Žbogarja, "kateremu smo posebno hvaležni za molitev in zaupanje", in vseh neimenovanih dobrotnikov, "ki so s svojim darom podprli obnovo". Nadškofa je prosil, naj te prostore in vse prisotne blagoslovi, da bi ti prostori in vse, kar se bo v njih dogajalo, bili Bogu všeč. Omenil je tudi prihod novega kaplana p. Mirka Pelicona, ki bo lahko veliko naredil, da bodo ti prostori postali resnično kraj srečevanja mladih s Kristusom, kraj, kjer bodo družine našle pomoč pri vzgoji otrok in ohranjanju verskih vrednot, kraj, kjer "se bodo starejši čutili še pomemben del skupnosti". Lepo je tudi povedal, da bodo morali bistveno vlogo "odigrati laiki".

Maša se je nadaljevala in praznik je bil še večji, ko je mogočno zadonela *Slava*. Prvo berilo iz Knjige modrosti nas je vabilo k temu, da bi v vsem iskali božjo voljo, v drugem berilu iz Pavlovega pisma Filamonu smo slišali poziv h gostoljubnosti, evangelij nas je vabil k sprejemanju križa in popolni odpovedi, da bi lahko vredno hodili za Kristusom.

Msgr. De Antoni je v homiliji poučil prisotne, da je Kristus zahteven učitelj, ki noče, da ga občudujemo, ampak da posnemamo njegov stil življenja. "Vzeti nase križ pomeni biti Njegov, ne pripadati več sebi." Smo pripravljeni postaviti Jezusa Kristusa na prvo mesto? Nove strukture niso dovolj, je ugotavljal nadškof. "Sedaj boste morali prešteti svoje moči. S koliko vojaki boste stopili v ta novi podvig? Boste znali v prihodnosti ohranjati svoje verske tradicije in jih posredovati novim rodovom? Stavba iz kamna ne služi nič, če v njej ni ljudi, živih kamnov." Z očetovsko ljubeznijo je pozval prisotne, da je treba sedaj posvečati v prvi vrsti pozornost ljudem, njihovi duhovni prenovi. "Treba je obnoviti skupnost!"

Zahvalni daritvi je sledil blagoslov novih prostorov in prisotnih. Msgr. De Antoni je molil, da bi novi župnijski center bil znamenje Božje prisotnosti, da bi dobro služil svojemu namenu in prispeval k verski poglobitvi župnijske skupnosti. Prerezal je trak in se nato zadržal z ljudmi, ki so si ogledali prostore. Nato so se udeleženci slavja pomaknili na lepo dvorišče za cerkvijo, kjer je Pevska skupina Musicum zapela štiri pesmi. Mladi pevci, ki so v veliki večini zrasli prav pod zvonikom te priljubljene cerkve, so z veliko vnemo zapeli Jericijevo *Gorica vsa bela in spokojna*, črnsko duhovno, pravoslavno voščilo *Mnogaja ljeta* in milo molitev *Angelček*. Po simboličnem daru nadškofu se je praznik nadaljeval v vedrem in prijateljskem vzdušju ob bogato založenih mizah in sproščenem petju. In tudi to je bil še en pomemben korak v gradnji žive verske skupnosti.

POLETNO SREDIŠČE V ŠTANDREŽU SE JE LETOS POSLOVILO

IGRE IN IZLETI ZA KONEC

Skoraj vsi osnovnošolci so v šolskih klopeh in se pripravljajo na izpolnjevanje vsakodnevnih dolžnosti. Štandreški otroci so se na vrnitev v učilnice navajali v poletnem središču, ki je potekalo od 20. avgusta do 8. t.m., v organizaciji rajonskega sveta s sodelovanjem župnije, goriškega didaktičnega ravnateljstva in vaških društev. Obiskovalcev središča je bilo okrog 30, večinoma so bili domači otroci, med slovenskimi učenci sta bila tudi dva italijanska otroka, ki sta se prav dobro znašla v tem »letovišču«. Tudi letos so otroci v prvih dveh tednih imeli vsak dan dve uri igrivega pouka, ki je prvošolčke uvajal v šolsko delo, ostale pa razbremenjeval nalog, ki so jim jih naložile učiteljice za počitnice. Z otroki, ki so bili razdeljeni v dve skupini, sta bili učiteljici Majda Zavadlav in Mirka Bric, ki sta tudi tokrat ponudili svoje strokovno znanje za ta sredpoletni šolski urnik. Med delovnim časom so otroci spoznali tudi novo valuto, evro, ki bo v novem letu zamenjal liro. O uvedbi novega denarja, ki bo gotovo zbegal marsikatero gospodinjo, o njegovem pomenu, o skupnem trgu in boljšem sodelovanju med evropskimi državami, o skupni evropski himni - *Odi radosti* L. van Beethovna - , o bogastvu, ki ga prinaša različnost in še o marsičem zanimivem so otroci pripravili pisne prispevke za brošuro, ki jo bodo prejeli v prvih šolskih dneh. Brošura vsebuje tudi vaje, križanke z rešitvami in lepe risbe. Ko so obiskovalci središča izpolnili vse poletne šolske obveznosti, so se v zadnjem tednu skupnega dopoldanskega bivanja popolnoma prepustili igranju pod nadzorstvom animatork in g. župnika Bolčine, ki je skupino otrok 3. t.m. peljal na Barbano, kamor so isti dan romali verniki iz Goriške in Tržaške, da bi se priporočili Božji Porodnici. Isti dan se je večja skupina udeležencev središča odpravila z avtobusom v spremstvu staršev in predsednika rajonskega sveta Breščaka v kraj Gardaland. Tam je bilo zabave na pretek! Otroci so razigrano stopali na vrtiljake in obredli ves park, ki nedvomno spominja na Ostržkovo zabavišče, polno veselja.

Trije tedni so minili kot blisk, še posebno zadnji, ki je potekal v razigranem vzdušju med igrami na dvorišču rajonskega sveta in v župnijskem parku. Ves teden je bil z otroki tudi g. Karlo. Toplo sonce je otroke še zadnjič napotilo do bazena Skupnosti družin Sončnica v Zavodu sv. Družine; sprehod po Pevmskem parku ob bregovih naše lepe Soče in še posebno jahanje na posestvu Remuda sta bila prav lepo doživetje. Prehitro je prišel 8. september, dan slovesa. Od središča so se otroci poslovili z igrami in s petjem; ostalo jim je tudi nekaj časa za pripravo na šolsko mašo.

IK

POGOVOR / PROF. SILVAN KERŠEVAN, RAVNATELJ SCGV KOMEL

POKLON GORICI IN NOVI IZZIVI GLASBENE ŠOLE

Prihodnji torek, 18. t.m., se bo ob 20.30 Slovenski center za glasbeno vzgojo Emil Komel v sodelovanju s Kulturnim centrom Lojze Bratuž in Kulturnim domom iz Nove Gorice v veliki dvorani našega goriškega kulturnega hrama na Drevoredu 20. septembra na svoj način poklonil tisočletnici Gorice in Solkana z obetavnim glasbenim večerom, ki nosi naslov *Vse najboljše, Gorica!* Kaj več o tem, o začetku novega šolskega leta in aktualnih težavah v zvezi s tem nam je povedal ravnatelj šole prof. Silvan Kerševan, za kar smo mu iskreno hvaležni.

Kako je nastala zamisel vašega glasbenega poklona obmejnima mestoma ob njuni visoki obletnici?

Že pred leti smo se pripravljali na to veliko obletnico; dosti je bilo govora, dosti načrtov, pričakovali smo si ogromno, hkrati pa smo se zavedali, da gre pač za navadno obletnico neke omembe in bi lahko torej šla z lahkoto mimo brez pretiranih proslavljanj. Tako smo se ob misli na letošnje leto obenem ogrevali, z druge strani pa gledali na zadevo bolj realistično. Naše mesto imamo radi, in ker 1000-letna zgodovina le nekaj pomeni, smo razmislili, da bi dogodek na neki način le obeležili.

Biti izvirni ni lahko, z lahkoto se zapade v ponavljanja. Nastala je ideja, da bi obletnico obeležili z nečim, kar bi trajno ostalo. Tako je v pogovoru z ravnateljico Kulturnega doma v Novi Gorici nastala zamisel, da bi naročili delo, ki bi v besedi in glasbi počastilo obletnico. Izbira teksta ni bila lahka, na koncu smo jo prepustili samemu skladatelju. Izbrali smo Ambroža Čopija, ker je nekako Goričan ali vsaj posoški Slovenec, ker je zadnje čase plodovit skladatelj, ker nam je všeč marsikatera njegova stvaritev. Odločitev je padla, on jo je sprejel. Nastala je *Mala kantata* za solista, zbor in orkester. Sestavljajo jo trije deli, in sicer tri pesmi Alojza Gradnika (*Češnje, Ti belih križev tihi kraj, O drobne ptice mojega srca*). Kantato bodo prihodnji torek izvajali komorni zbor iz Nove Gorice, ki ga je pripravil sam skladatelj, in orkester Ars Atelier, telo, ki ga sestavljajo strumentalisti s te in z one strani meje. To bo glavni del večera. Še prej bodo različni izvajalci "spletli" glasbeni šopek, prispevek goriških ustvarjalcev, ki naj nekako "pobarva" tisočletno zgodovino Goriške. Šopek sestavljajo drobne skladbe, ki imajo tako ali drugače opravka z Gorico.

Goriški skladatelj Andrej Bratuž pa je napisal zborovsko skladbo na znani tekst *Villa quae Sclavorum lingua vocatur Goriza*. Tudi to bo izvajal komorni zbor iz Nove Gorice. To je skladba, ki bo na našem večeru nekako uokvirjala obletnico.

Hvalevredno je dejstvo, da bo ta večer ena redkih prireditev ob tisočletnici, ki jo prirejajo ustanove iz obeh Goric...

To smo naredili nalašč, ker se nam je zdelo pomembno. Medtem ko se je pripravljal ta večer, se je marsikaj zgodilo. V Gorici je bila meseca aprila velika proslava, naši upravitelji so nas nekako pustili ob strani. Mislili smo, da bo Goriška praznovala skupno, a do tega ni prišlo, saj Italijani praznujejo sami zase, goriški Slovenci spet zase, Solkan zase, prav tako Nova Gorica. S tem večerom smo želeli prispevati primeren kulturni doprinos. Z glasbo želimo počastiti rojstni dan naših mest. Ne moremo sicer predstaviti popolnega prikaza tisočletne zgodovine, gotovo pa bomo ponudili nekaj skladb avtorjev, ki bodo pokazali pisano kulturno podobo Goriške.

Obrnimo stran. Začenja se novo šolsko leto in steklo je vpisovanje...

Lanski gojenci so skoraj vsi potrdili vpis, nekaj je novih. Kot vedno, se Goričani zbudijo zadnji trenutek in se bo zato vpisovanje nadaljevalo tja do meseca oktobra. Z rednim poukom bomo začeli v ponedeljek, 17. septembra.

Poleg klasičnih instrumentov, stranskih predmetov, solopetja in drugih tečajev ponujate letos kaj novega?

V glavnem so tudi letos na razpolago tradicionalni predmeti. V zadnjih časih nas sprašujejo po sodobnejših instrumentih. Če bomo dosegli primerno število zainteresiranih, bomo poiskali nekoga, ki bi poučeval tudi te. Konservatorij odpira danes vrata tudi tem instrumentom in kaže, da bomo morali tudi mi prej ali slej ubrati to pot.

Letos smo končno dobili zaščitni zakon. Se bo za center Komel v novem šolskem letu kaj spremenilo?

Mislim, da tega nihče ne ve. Novice so namreč sporne, vsak teden izvemo kaj novega. Kar se tiče glasbenega šolstva oz. konservatorija v Trstu, je zaščitni zakon nekako "zaspal", ker je pač bil fomuliran tako, da bi se moral konservatorij spremeniti v nekakšno akademijo. Ker pa konservatorij še ni postal akademija, naj bi slovenski del postal, po starem, konservatorij. Tu nastajajo juridična vprašanja; samo ministrstvo ne ve, kako bi jih rešilo. Poleg tega poteka sedaj reforma šolskih ciklusov in spet se za glasbo ne ve, če pride v poštev ali ne. Skratka: začenjamo šolsko leto z veliko zmedo, ki še posebno zadeva našo šolo. Sicer smo svoje poglede in mnenja že predstavili marsikomu. Prepričani smo o tem, da je člen zaščitnega zakona, ki predvideva glasbeno šolstvo in prvič omenja dve glasbeni šoli slovenskih zamejcev, zelo težko izvedljiv in obenem lahko dvorezen v smislu, da lahko uniči obe ustanovi. Ustvari sicer tretjo, ki pa bo reduktivna, naši pa bosta ostali nekje na nižji ravni... S tem se ne strinjamo. Če obstaja zakon, naj ščiti ustanove, ki obstajajo, delujejo, imajo neko tradicijo in so pomembne za manjšino. To smo povedali ustno in pisno v Trstu in Rimu.

Gre torej za formalne probleme? Gojenci lahko mirno začnejo obiskovati vaše učilnice?

Staršem smo predstavili položaj, razložili, da se pripravljajo reforme in da v tem trenutku nihče ne more vedeti, kaj bo prišlo iz vsega tega. Zato svetujemo staršem, naj se obnašajo tako, kot so se obnašali lansko leto, in naj vpišejo otroke v slovensko glasbeno šolo, ki jim najbolj ustreza.

DD

DAROVI

ZA CERKEV v Rupi N.N. 50.000 lir.

ZA CERKEV na Vrhu družina Devetak ob krstu sinčka Anthonyja 100.000; N.N. za cvetje 10.000; Černic Franc in Mafalda ob zlati poroki 100.000; družina Frandolič ob krstu hčerke Martine 50.000 lir.

ZA CERKEV v Gabrjah Lojzka Florenin 15.000; druž. Florenin ob poroki Marize 300.000 lir.

ZA MISIJON p. Kosa N.N. s Peči v zahvalo 100.000; N.N. iz Rupe 150.000 lir.

POPRAVEK

V prejšnji številki je prišlo do neljube napake. V članku z naslovom Med Julijci na počitku *so se pevci mešanega pevskega zbora spomnili dolgoletnega predsednika Romana Lavrenčiča, ki ga ni več med nami (in ne Gergoleta, kot smo po pomoti napisali). Prizadetim se opravičujemo.*

ZAHVALA

Ob otvoritvi novih župnijskih prostorov se pastoralni svet pri sv. Ivanu zahvaljuje vsem, ki so sodelovali pri pripravah in kakorkoli prispevali, da je praznovanje uspelo.

ČESTITKA

Dragi **Niko**, *še veliko sončnih dni naj ti življenje podari; ko Abrahama srečal si, se veselimo s tabo vsi prijatelji SD Sončnica.*

SLOMŠKOVA NEDELJA V CELOVCU

ob 150-letnici Mohorjeve družbe bo v Celovcu ***v nedeljo, 30. septembra,*** *praznovanje Slomškove nedelje.*

GORIŠKA MOHORJEVA DRUŽBA vabi na to praznovanje in zato pripravlja poseben avtobus, ki bo odpeljal iz Trsta (postajališče za avtobuse, ki vozijo na letališče, ob železniški postaji) ob 8. uri, nato se bo ustavil v Sesljanu ob 8.20 in v Gorici na Travniku ob 9. uri. Na Koroškem bomo imeli kosilo in bomo obiskali Krnski grad ter se udeležili slovesnosti v celovški stolnici. Po sv. maši bo sledila družabnost, nato odhod proti domu.

Za informacije in vpisovanje kličite na naše uredništvo v Gorici, tel. 0481 533177, ali uredništvo Novega glasa v Trstu, tel. 040 365473.

GLASBENA MATICA - GORICA

obvešča, da poteka

VPISOVANJE ZA ŠOLSKO LETO 2001/2002.

Podrobnejše informacije o pouku glavnih instrumentov in tečajev nudijo na tajništvu šole v Gorici, ul. della Croce 3, (tel. 0481 531508) s sledečim urnikom: ponedeljek in sreda - od 11. do 13. ure, torek in četrtek - od 13. do 15. ure

SLOVENSKI CENTER ZA GLASBENO VZGOJO EMIL KOMEL GORICA v sodelovanju s KULTURNIM CENTROM LOJZE BRATUŽ

POD POKROVITELJSTVOM GORIŠKE OBČINE IN POKRAJINE

VSE NAJBOLJŠE, GORICA!

Glasbena prireditev ob 1000-letnici prve omembe Gorice in Solkana

GLASBENI ŠOPEK POKLANJAJO

Gallus consort, Romina Basso, Mirjam Pahor, Enza Pecorari, Alessandra Schettino, Martin Srebrnič, Alessandro Arbo, Clara Bensa, Elisa Bensa, Daniela Brussolo, Matija Faganel, Peter Gus, Valentina Pavio, Sara Rustja, Ingrid Silič, Boris Štakul

Andrej Bratuž, **VILLA QUAE SCLAVORUM LINGUA VOCATUR GORIZA**

Ambrož Čopi, **MALA KANTATA** ZA SOLISTA, ZBOR IN ORKESTER

IZVAJAJO

komorni zbor Nova Gorica
Orkester Ars Atelier
Stojan Kuret, dirigent

Kulturni center Lojze Bratuž, **torek, 18. septembra ob 20.30**

KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ

vljudno vabi na

SLIKARSKI POKLON DRUŽINI ŠANTEL

Dela bo predstavila **dr. Verena Koršič Zorn**

Kulturni center Lojze Bratuž, **petek, 21. septembra 2001, ob 18. uri**

ALPE-JADRAN PUPPET FESTIVAL

LUTKE SO VZELE SLOVO

IVA KORŠIČ

Mednarodni Alpe-Jadran Puppet festival, ki ga je priredilo Deželno središče za animirano gledališče (CTA) v sodelovanju z raznimi krajevnimi ustanovami, tudi s tržaškim inštitutom za anglo-germansko literaturo in kulturo, Kulturnim centrom Lojze Bratuž in Kulturnim domom ter Primorskim dramskim gledališčem (pet predstav je bilo že drugo leto onkraj meje v Kanalu, Šempetru in Novi Gorici pod naslovom *Gledališče ob meji brez meja*) se je končal v soboto, 8. t.m. S svojo okroglo, deseto obletnico, se je čarobno spojil s tisočletnico prve omembe Gorice in je v svoji sedemdnevni dogodivščini razkril 19 predstav. Od teh je bilo 11 posvečenih najmlajšim gledalcem, devet pa odraslim. Malim ljubiteljem pripovedk so bili namenjeni vsako dopoldne, od 3. do 8. t.m., *Mali zapleti*, šest zgodbic, ki jih je tržaški pisec Ugo Vicic priredil po ljudskih legendah in pravljicah iz Goriške. V notranjem dvorišču Državne knjižnice sta jih pripovedovali igralki-animatorki Luisa Vermiglio in Serena Di Blasio ob figurah Sergia Bona. Vsakič jih je neposredno prenašal radijski program deželnega sedeža RAI. Ta pobuda sicer ni nikakršna novost; slovenski otroci poznajo taka srečanja že nad deset let, saj se v Feiglovi knjižnici vsako zimo vrstijo *Otroške urice*, ki prinašajo našim otrokom veliko veselja in ustvarjalnega vzgiba. Festivalska ponudba sicer ni doživela zaželenega odziva, zelo dobro obiskane pa so bile popoldanske igrice, ki so jih posredovale italijanske, avstrijske, madžarske, slovaške in nemške skupine; žal je edina slovenska predstava izpadla zaradi nepredvidljive tehnične zagate. Po že utečenem sporedu so lutkovne skupine postavile svoje odrčke v lepih kotičkih našega mesta, toda nestanovitnost vremena je organizatorje nekajkrat prisilila preseliti predstave v zaprte prostore, ki pa niso bili vedno dovolj veliki, da bi sprejeli tolikšno število mladih gledalcev, med katerimi je bilo zelo malo slovenskih.

Vsekakor je treba poudariti zelo opazno razliko med italijanskimi in tujimi gledališči. Italijanski lutkarji (razen izjem) ljubijo vpletati v še kar kričave, bolj puhle pripovedi improvizacije, prikazi skupin iz srednjeevropskih oz. vzhodnih držav pa temeljijo na visoki kakovosti in kažejo neko vztrajno stremljenje k novim, vedno bolj učinkovitim izpovednim in tehničnim izpopolnitvam. Med temi naj omenimo le Papiertheater Invisius iz Berlina, ki je za igrico *Pastir in njegova žena*, povzeto po pravljici bratov Grimm in ljudskem motivu, uporabil papirnate figure na leseni podlagi z iznajdljivimi mehanizmi in prav takšne natančno narisane kulise, ki so zaradi posebne namestitve in dobre osvetlitve v barvah pridobile globinsko dimenzijo. Izredno izviren je bil tudi igralec Peter Ketturkat (Obiekt Theater z Dunaja); za svojo nemo, a zelo razumljivo pravljico o "navideznih" pošastih je uporabil čopiče, odpirače in drugo kuhinjsko ter hišno "orodje".

Letošnji festival je želel posredovati gledalcem inovacijske, večkrat zaradi enigmatične vsebine vznemirljive in izpovedno močne poetike nemškega lutkarskega sveta. Take so bile npr. *Der Flaschenteufel* (Hudič v steklenici) gledališča Homunkulus iz Berlina (tej predstavi so gledalci sledili kar na odru) ali pa *Dracula* (Papiertheater Invisius-Berlin). Zanimiva je bila tudi plesno-žonglerska predstava *Giocolieve* skupine Centro teatrale di ricerca iz Benetk s plesalko Michelo Raddi in mimom-plesalcem Francoisom Chatom. Plesalka je imela domiselno sešite kostume, ki so se ob gibih napeli kot jadra v vetru.

Čeprav je bilo na večernih ponudbah malo ljudi, ker so Goričani bolj leni in se težko odpravijo na zahtevnejše predstave in ker za lutke še zmeraj ni pravega zanimanja, je bil umetniški vodja Puppet festivala Roberto Piaggio zadovoljen z letošnjo izvedbo, v kateri sta bili tudi dve delovni srečanji. Sedaj že premišljuje, kako bi v prihodnje z nekaterimi spremembami obogatil festival in ga naredil privlačnejšega za širšo publiko.

BENEŠKA SLOVENIJA

GORIŠKA KRONIKA

ZASLUŽEN SIN SONČNIH BRD

SPOMINI NA MSGR. VENCESLAVA BELETA

MAKS KOMAC

Tudi naša sončna in cvetoča Brda so nam dala zaslužne može. Našega pesnika Alojza Gradnika, domoljubnega pesnika in pisatelja Ludvika Zorzuta in Venceslava Beleta. Rodil se je v Višnjeviku v Brdih, kjer je bil takrat njegov oče nameščen kot učitelj, 25. junija 1887. Pozneje je bil njegov oče premeščen v Vipavsko dolino, v Osek, kjer je bil za župnika France Franke in tukaj je našel Bele drugi dom in pozneje mu je bil Franke dober prijatelj. Šolo je nadaljeval v Gorici in začel zgodaj pisateljevati. V Gorici je prišel v stik z Jožo Lavrenčičem, Alojzijem Remcem, Petrom Butkovičem, Nartejem Velikonjo in se je živahno udeleževal tega mladega književnega dela, ki je prineslo dragocene sadove.

Po končani gimnaziji se je odločil za duhovniški stan in kakor sam pravi "po brezmejnem svetu lepe resnice". Ta leta so mu tekla v študiju bogoslovnih ved in književnosti, vesela leta cvetoče vigredi, ko je vsak cvet neskončno upanje.

Novo mašo je pel v Oseku 26. junija 1911. Na prvo službeno mesto ga je škof poslal v Črniče in je bil pomočnik dekanu Ivanu Muravcu. Z veliko ljubeznijo se je lotil dela med mladino, ki jo je zbiral okoli sebe. To mladež je učil igre in jo izobraževal z lepo knjigo ter s predavanji. Ko ga je škof leta 1913 poslal na novo službeno mesto v Podmelec, je hotel po večernicah skrivaj zapustiti vas, toda fantje so nekaj slutili in so poslali dva fanta na zvonik na stražo, da bi takoj obvestila, ko bi kaj zapazila. Takoj ko sta zagledala, da kaplan odhaja iz hiše, sta obvestila ostale in so tako vsi skupaj spremljali kaplana iz vasi. Novo službeno mesto je bilo v Podmelcu, ki je bila zelo razsežna fara. V tej fari je bil za župnika delavni Ivan Kovačič, znan kot dober pridigar. Pri tem izobraženem in zelo natančnem predstojniku je ostal Bele 20 mesecev in se je z vso dušo posvetil delu v prid vernemu ljudstvu.

V jeseni leta 1914 je bil Bele poslan za vikarja na Ponikve. V tem lepem kraju, na zeleni planoti lepih polj in gozdov, je Bele deloval osem let. Veliko je imel dela, pa tudi zadoščenja. Hitro zatem se je pričela prva svetovna vojna in je bila fronta prav blizu. Tudi Ponikve bi morali sprazniti in ljudstvo bi moralo v begunstvo, toda mladi in priljubljeni vikar, ki je zaradi ljubeznivega nastopa užival spoštovanje pri vojaških oblasteh, je prosil generala, da Ponikev niso izpraznili. Večkrat so granate padale na polja in so morale ženice zapuščati delo na polju. Ves ta čas je Bele držal skupaj mladino in gojil z njimi dramatični krožek in tako uprizarjal igre ter nastope z deklamacijami in petjem. Imel je mnogo zadoščenja za svoj trud pri tem delu, toda tudi marsikatero grenko uro je moral doživeti posebno zaradi takratnega pijančevanja, ko je skoraj vsaka hiša kuhala žganje in to strupeno pijačo dajala tudi otrokom. Mnogo se je Bele trudil, da bi to hudo hibo odpravil in se mu je tudi precej posrečilo. Ponikve je Bele zelo vzljubil in vložil mnogo truda, da je cerkev mnogo olepšal. Pri cerkvi je postavil lep spomenik vsem padlim faranom iz prve svetovne vojne. Vaščani so mu vso to skrb in delo, posebno v prid mladini, vračali z ljubeznijo. Malo pred smrtjo je pisal prijatelju Davidu Doktoriču v Argentino "najlepša leta sem preživel na Ponikvah."

V aprilu l. 1922 je bil imenovan za dekana v Kanalu, to je častno mesto, ki zahteva mnogo dela in tudi truda. Z vso ljubeznijo se je Bele lotil vsega tega. Olepšal je cerkev, z otroško veselostjo se je lotil zbirati umetniška dela za jaslice, ki so edinstvena v vsem okraju. Močno je vzljubil Kanal, Sočo in svoj vrtiček, kamor je z velikim trudom nanosil zemljo in si uredil vrtiček, poln lepega cvetja, katerega je tako ljubil. Ko so ga po nekaj letih, ki jih je prebil v Kanalu, prišli iz Gorice prosit, naj napravi vse korake, da bi prišel v Gorico za stalnega kanonika, je smehljaje odgovoril: "ne morem odtod, ker sem preveč dela in srca tu založil."

Ko je prišel v Kanal, je rad prevzel uredništvo izdaj GMD, posebno Koledarja. Postal je načelnik ožjega književnega odbora GMD. Zasnoval je skupno s prijatelji Stankom Staničem, Filipom Terčeljem in Jankom Kraljem podroben načrt izdaj Mohorjevih knjig. Tako je uredil koledarje večjega formata za leto 1925, 1926 **(na sliki)**, 1927. Bil je mnenja, da mora vsakoletni koledar prinašati tudi leposlovna dela. Tudi v Kanalu je skušal zajeti mladino za življenje s Cerkvijo. Mnogo dobrega dela je posvetil Dekliški Marijini družbi. Tudi fante je rad zbiral ter jih z veseljem učil in jih spodbujal: "fantje, veseli bodite".

Sredi tega vsestranko plodovitega in koristnega dela ga je Bog poklical k sebi 19. decembra 1938. Pokopan je v Šempasu. Njegovi psevdonimi so Štefan Levkos, Ponikovski, Antonov in Višnjeviški. Tudi msgr. Bele bi pred smrtjo lahko rekel, kakor ruski mislec Solovjev: "Težka so dela za Gospoda".

PRIŠLA DOLGO PRIČAKOVANA URESNIČITEV ZAŠČITNEGA ZAKONA

ŠOLSKO LETO SE ZAČENJA V DRŽAVNI ŠOLI IN VRTCU

ERIKA JAZBAR

V prejšnji številki našega časopisa smo obširno poročali o zaskrbljenosti, ki je vladala med osebjem in odgovornimi pri Dvojezičnem šolskem centru v Špetru. Zaščitni zakon namreč predvideva podržavljenje omenjene šolske ustanove (z vrtcem vred), vendar zaradi komplikacij, ki jih omenjeni proces zahteva, je prišlo pri pristojnem ministrstvu do nekaterih upočasnitev in različnih interpretacij odobrenega besedila, tako da je bil nemoten potek novega šolskega leta, ki se v Špetru pričenja 17. septembra, dejansko pod vprašajem. V ta namen so se učno osebje in nekateri predstavniki staršev otrok napotili do deželnega šolskega ravnatelja, ki jim je zagotovil potrebno podporo ter poudaril, da problematiko šolstva v Nadiških dolinah dobro pozna.

Ob tem sta tudi predstavnika krovnih organizacij SKGZ in SSO iz videmske pokrajine Jole Namor in Giorgio Banchig poslala odprto pismo italijanski ministrici za šolstvo Morattijevi, v katerem sta povzela problematiko, zaskrbljenost in nejasen položaj, v katerem se je znašla ustanova, ki zbira največ šolske populacije v Nadiških dolinah.

Odprta vprašanja, ki ogrožajo nemoten začetek novega šolskega leta, zadevajo status osebja, ki bi moralo v državni ustanovi postati državno, vendar zaščitni zakon tega specifično ne omenja, ter problem finansiranja šolske ustanove, ki jo ravno tako predvideva zakon, vendar finančno kritje ni bilo še nakazano, tudi v tem primeru pa naj bi potreben vzvod prišel ravno tako s strani ministrstva.

Nekaj dni za tem so mediji objavili novico, ki smo jo vsi pričakovali, in sicer da je italijansko ministrstvo za šolstvo prižgalo zeleno luč za podržavljenje špetrske osnovne šole in otroškega vrtca ter za vstop v stalež učnega in pomožnega osebja dvojezičnega šolskega centra, kar, kot rečeno, predvideva 12. člen zakona 38/2001, t.j. zakona o zaščiti Slovencev v Italiji.

O problematiki naj bi razpravljali v kabinetu ministrstva ob prisotnosti vseh pristojnih predstavnikov oddelkov, ki se neposredno tičejo problematike špetrske šole. Na podlagi dokumentacije, ki je v ta namen prišla v Rim iz deželnih šolskih uradov, so določili, da pridobi špetrsko središče (osnovna šola in vrtec) status državne ustanove, osebje pa status državnih uslužbencev. Zadeva je sedaj v pristojnosti deželnih uradov, saj mora deželno šolsko ravnateljstvo izdati potrebne ukrepe, vključno s finansiranjem, ki ga zakon predvideva.

Kaj pa v dvojezičnem centru v Špetru? Ravnateljica prof. Živa Gruden **(na sliki v učilnici)** nam je povedala, da zaenkrat nima v zvezi z omenjenimi novicami še v rokah nobenega konkretnega dokumenta (ki pa ga pričakujejo vsak čas), vendar da so si v šoli upravičeno oddahnili. S tem so rešili nedvomno največji problem, s katerim so se ubadali v šolskem središču, zaveda pa se, da novi status prinaša šoli nekatere novosti, kar pomeni, da ne bodo kar tako počivali.

Urediti bo namreč treba problem prevozov šolskih otrok, ki prihajajo iz najrazličnejših tudi oddaljenih gorskih zaselkov. V ta namen so se odgovorni pri šoli že srečali z beneškimi župani, ki si bodo v tem smislu prizadevali, da bi s strani dežele in drugih institucij dobili potrebna finančna sredstva za kritje nemajhne vsote za jamstvo prevoza otrok. Glede ureditve šole pa so s strani deželnega ravnatelja že na srečanju v Trstu dobili na podlagi dokumentacije, ki so jo predočili, potrebna zagotovila glede programov in strukture, tako da v tem smislu ne bi smelo biti vidnejših problemov. Novi status prinaša nedvomno več birokratskih težav.

GLOSA JURIJ PALJK

O ŠOLSKI TORBI

Pravzaprav bi rekli nekaj besed kar o naši, slovenski šoli in ne samo o že pregovorno pretežkih šolskih torbah naših malčkov, ki so minuli ponedeljek pogumno in veselo zakorakali v novo šolsko leto.

Šolsko leto se je torej začelo in spet bomo zapisali, kar je sicer že znano bilo stokrat, če ne že večkrat povedano: Za našo narodno manjšino je šola v slovenskem učnem jeziku temeljnega pomena, saj skorajda edina zagotavlja obstoj slovenske narodne manjšine v Italiji. Strinjamo se torej z besedami, ki jih je bila izrekla na šolskem seminarju za slovenske šolnike minister Republike Slovenije za šolstvo, znanost in šport dr. Lucija Čok, ki je sicer odlična poznavalka naše stvarnosti in je bila v preteklosti tudi sama večkrat predavateljica na študijskih seminarjih, ki jih matična država nudi slovenskim šolnikom že desetletja. Na otvoritveni slovesnosti že 36. študijskega seminarja za slovenske šolnike v Italiji v goriškem Kulturnem domu je namreč minuli teden dr. Lucija Čok dejala, da je sama še vedno trdno prepričana v dejstvo, da je prav slovenska šola hrbtenica slovenstva, slovenske kulture, slovenskega jezika, omike in ne nazadnje tudi narodne identitete.

Gre za lepo, predvsem pa v naši javnosti na glas izraženo misel, ki v bistvu zaobjema tudi naše videnje slovenske šole, ki ne more biti samo v golem učenju malčkov, šolarjev in dijakov, ampak mora biti tudi prostor, v katerem se naši najmlajši med učenjem in v medsebojnem druženju vzgajajo, odraščajo in pridobivajo vsa tista potrebna znanja in vedenja, ki jim bodo služila v življenju, istočasno pa postajajo tudi polnokrvni in zavedni pripadniki naše narodne manjšine.

Nobenega sprenevedanja in tudi nepotrebne ter odvečne patetike ni v teh besedah, saj smo še vedno trdno prepričani, da je prav naša, slovenska šola tista, ki vzgaja, ali ne vzgaja, mlade v zveste pripadnike slovenskega naroda, ki mu je dano živeti v Italiji. Nedvomno je takoj po družini prav šola tista, v kateri se poleg slovenskega jezika šolar mora začeti zavedati, da pripada slovenski narodni manjšini, da je in bo njegovo življenje bogatejše, saj bo poleg italijanske kulture dodobra spoznal tudi slovensko; ne nazadnje se mora zavedati tudi tega, da je dvojezičnost, ki mu je dana od malega, velika prednost pred vrstnikom, ki govori samo jezik večinskega naroda. Tudi zato smo tudi sami istega mnenja, kot slovenski minister za šolstvo dr. Lucija Čok, ki je zbranim slovenskim šolnikom v Gorici dejala, da je že prav, da šolarju nudijo med poukom potrebna znanja, novo snov in nova vedenja, a je še bolj potrebno, da na prvo mesto postavijo človeško plat učenja in vzgoje.

Za srčno kulturo torej gre, za vse tiste stvari, ki spadajo zraven pouka ter vsakodnevnega dela in bivanja v šoli kot sestavni del življenja!

Šolar mora namreč v slovenski šoli spoznati tudi slovensko kulturo, omiko in vse tisto, kar mu bo služilo v življenju, da se bo svojega in lastnega naroda bogastva zavedal v polnosti. Le tako bo lahko postal zrel in odprt, širok človek, ki bo v družbi trdno zasidran in odprto dejaven, saj bo svojo narodno pripadnost doživljal kot bogastvo in svoje narodne korenine in kulturno izročilo kot prednost, ki mu bo omogočala polno življenje svoje narodne identitete sredi večinskega naroda.

Jasno je, da so to visoke zahteve, pričakovanja in postavke, a prav tako je tudi jasno, da mora biti naša, slovenska šola, zares kovnica mladih moči, brez katerih grozi naši narodni manjšini v Italiji izginotje.

Prav zato z veseljem stojimo ob strani našim šolnikom in jih bomo tudi v prihodnje podpirali pri njihovih prizadevanjih za vedno bolj kakovostno, bolj odprto, strokovno in sodobno slovensko šolo, ki bo kos sodobnim izzivom in bo tako zares hrbtenica slovenskega naroda, naše manjšine. Zavedamo se namreč, da je slovenska šola temeljnega pomena za naš obstoj in so torej tudi šolniki izjemno pomembni člani naše skupnosti in je zato nujno, da se sredi naše skupnosti dobro počutijo, da so upoštevani in predvsem pa dejavni členi našega skupnega življenja. Če vemo, na kakšnem razpotju in pred kako temeljitimi reformami je šola v Italiji, lahko mirno zatrdimo, da bodo naši šolniki še kako potrebovali pomoč vse naše družbe, še posebej pa političnih predstavnikov naše manjšine, ki so zadnja leta premalo skrbeli za našo šolo.

Ko našim šolarjem želimo v slovenski šoli veliko veselja pri pouku, pa šolnikom želimo uspešno delo, zadovoljstvo in zavest, da so na izjemno pomembnem mestu v naši družbi, in to kljub temu, da se prav vsi v družbi premalo zavedamo učiteljeve pomembnosti in odgovornosti, ki jo zagotovo ima. Starši šolarjev si seveda tudi želimo, da bi se šolniki zavedali, da jim stojimo ob strani tudi takrat, ko ne gre vse tako, kot bi tudi v šoli moralo iti. Končno jim le zaupamo naše otroke in bo tudi od njih odvisno, kaj bodo naši otroci v prihodnosti.

V šolo nosijo šolske torbe tako učenci kot učitelji in vsem v torbo poleg knjig, zvezkov in domačih nalog zraven dobre malice starši šoloobveznih otrok z veseljem dodajamo še nekaj zdravega poguma, veselja in sreče, dobrega počutja v učilnicah, predvsem pa zavesti, da v šoli niso sami!

Srečno!

OBISK ITALIJANSKEGA ZUNANJEGA MINISTRA RUGGIERA

PODPIS SPORAZUMA O MEJI S HRVAŠKO NEGOTOV

MARJAN DROBEŽ

Pričetek politične jeseni se v Sloveniji kaže tudi s pomembnimi dogajanji na domačem in mednarodnem prizorišču. V sredo, 5. septembra, je Evropski parlament sprejel posebno resolucijo o Sloveniji in njeni pripravljenosti za sprejem v EU. Dokument, ki je na splošno ugoden za Slovenijo, čeprav vsebuje tudi nekaj opozoril o tem, kaj bi morali hitreje reševati, je pripravil italijanski poslanec našega rodu Dimitrij Volčič, uporabili pa ga bodo tudi pri izdelavi poročila o napredku držav kandidatk za sprejem v evropsko povezavo. Le-tega bo Evropska komisija (vlada) objavila prihodnjega 13. novembra. Velik odmev v politični in tudi ostali javnosti je vzbudil prvi uradni obisk novega italijanskega zunanjega ministra Renata Ruggiera, v torek, 11. septembra. Med državama ne bi smelo biti nerešenih vprašanj, zato bi morali probleme v dvostranskih odnosih hitreje odpravljati oz. jih reševati. Slovenija zlasti pričakuje, da bo italijanska vlada začela uresničevati svoje obveznosti iz zaščitnega zakona za slovensko narodno skupnost v Furlaniji-Julijski krajini ter Slovenijo podpirala pri vključevanju v EU. V Sloveniji so sicer z naklonjenostjo sprejeli napoved podsekretarja v italijanskem zunanjem ministrstvu Roberta Antoniona, vsebovano v pogovoru za tržaški časnik Il Piccolo, da se bo namreč Italija pri obravnavi premoženja italijanskih beguncev iz Slovenije izognila političnim sporom in raje poiskala skupne točke za sporazum.

V prejšnjih dneh so nastali zastoji pri urejanju odnosov s Hrvaško. Potem ko je kazalo, da bo njihov Sabor (parlament) kmalu potrdil sporazum o meji med Slovenijo in Hrvaško, ki sta ga zasnovala predsednika vlad dr. Janez Drnovšek in Ivica Račan s sodelavci, so proti predlogu tega sporazuma v sosednji državi uprizorili pravo kampanjo. Opozicijske stranke, pa tudi posamezniki iz petih strank vladne koalicije, so se združili v gonji zoper premiera ter ga obtožili, da Sloveniji odstopa velik del Piranskega zaliva, kar da je "veleizdaja". Predsednik hrvaške vlade je ostal osamljen glede predvidenega sporazuma o meji s Slovenijo, čeprav je svojim političnim nasprotnikom ves čas po dogovoru z dr. Janezom Drnovškom dokazoval, da bi bil sporazum o meji tudi v veliko korist hrvaškim nacionalnim interesom. V novem položaju se je Ivica Račan zavzel za celovito obravnavo odnosov med Hrvaško in Slovenijo, o čemer bo sam poročal na naslednjem zasedanju Sabora, ki bo proti koncu tega meseca. Dotlej bo v prid predlogu sporazuma o meji poizkušal dobiti podporo 101 poslanskega glasu. Hrvaški premier je dejal, da v primeru, da Sabor predloga sporazuma o meji ne bo podprl, obstajajo tudi drugačne rešitve. Zatrjujejo, da razmišlja o možnosti, da bi vprašanje meje med državama rešili z mednarodnim razsodiščem (arbitražo).

Glede problemov v Zagrebu je na posebni časnikarski konferenci v četrtek, 6. septembra, obžaloval zaplete pri potrjevanju predloga o državni meji in poudaril, "da je Slovenija svoje naredila". Imamo enkratno priložnost za "zaprtje" celotnega poglavja odprtih vprašanj s Hrvaško, je razmišljal o sedanjem političnem trenutku in dejal, da bi v novem položaju slovenski parlament lako zavrnil ratifikacijo sporazuma o Jedrski elektrarni Krško.

Po mnenju premiera bi s podpisom in ratifikacijo obeh sporazumov (torej o meji in Jedrski elektrarni Krško) v naslednjih dveh mesecih dali spodbudo za rešitev še zadnjega spornega vprašanja med državama, to je vračila deviznih prihrankov pri nekdanji Ljubljanski banki v Zagrebu. "S tem bi dokončno odpravili vsa stara vprašanja, ki so oteževala tudi tekoče odnose med Slovenijo in Hrvaško, ter se povsem posvetili prihodnosti, skupnemu delu, usklajevanju in sobivanju v Evropski uniji. Zato tega ugodnega trenutka v meddržavnih odnosih ne bi smeli izgubiti. Zavrnitev sporazuma o meji bi verjetno spet pripeljala do negativne spirale odnosov med Slovenijo in Hrvaško. Zdaj je torej treba zbrati politično voljo na eni in drugi strani in stvar končati".

IZ AKTUALNE KRONIKE

Domača kronika dogodkov beleži, da se v Solkanu in v Novi Gorici nadaljujejo slovesnosti ob tisočletnici prve pisne omembe Solkana, Gorice in Goriške. Ti kraji so bili izhodišče za nastanek in razvoj Goriške pokrajine. V Solkanu je v soboto, 8. t.m., o tem jubileju in njegovih aktualnih razsežnostih govoril tudi predsednik Republike Slovenije Milan Kučan.

V luki Koper so cariniki v štirih zabojnikih, ki so bili pripeljani z neko ladjo, odkrili približno petdeset ton neprijavljenega pehotnega orožja. Gre za puške, pištole, mitraljeze in podobno orožje, menda tudi za bombe. V preiskavi so ugotovili, da je tovor prispel v luko že 4. septembra. Kam je bilo orožje namenjeno, ni znano. Med osumljenci za ta novi primer tihotapstva z orožjem je 50-letni avstrijski orožar H.M. Osumljenec je znan orožar in je bil v prvi polovici 90. let že vpleten v trgovino z orožjem s slovenskimi kupci.

Drugačne, pomembnejše razsežnosti ima napoved Janeza Janše, da bodo poslanci SDS in stranke Nova Slovenija, krščanske in ljudske stranke v parlamentu vložili resolucijo (interpelacijo) zoper ministra za okolje in prostor, Janeza Kopača. Dolže ga kršitve raznih predpisov in tega, da nasprotuje decentralizaciji Slovenije. To naj bi dokazal s sklepom, da bo sedež Holdinga Slovenske elektrarne v Ljubljani in ne v Mariboru, kar bi bilo v skladu z decentralizacijo odločanja in enakopravnejšega razvoja vseh območij v Sloveniji. Ko je Janša utemeljeval razloge za vložitev resolucije, je menil, "da bo verjetno tudi LDS razmislila, ali se velja za vsako ceno boriti za ministra Janeza Kopača".

Poslanci iz SDS bodo v državnem zboru zahtevali tudi ustanovitev parlamentarne preiskovalne komisije, ki bi se ukvarjala z ozadjem fizičnega napada na časnikarja dnevnika Večer v Mariboru, Mira Petka. Predsednika društva in sindikata slovenskih časnikarjev, Grega Repovž in Tomislav Ivič, sta o primeru in ravnanju policije obvestila tudi mednarodno in evropsko zvezo novinarjev in evropsko komisijo (vlado). Naročnikov in storilcev še niso odkrili, zato sta predsednika društva oziroma sindikata v sporočilu javnosti opozorila na čudne izjave predstavnikov policije in poudarila, "da se vprašanje o morebitni povezanosti policije s storilci oziroma naročniki kaznivega dejanja postavlja vse bolj pogosto".

OB TISOČLETNICI SOLKANA, GORICE IN GORIŠKE

ODKRITJE SPOMENIKA, OBISK PREDSEDNIKA

FOTO BUMBACA

V Novi Gorici in v Solkanu so bile v soboto, 8. septembra, razne slovesnosti v počastitev tisočletnice prve pisne omembe Solkana, Gorice in območja, na katerem se je pozneje postopno oblikovala Goriška pokrajina. Jubilej izhaja iz znane darovnice, s katero je cesar Oton III. v Ravenni dne 28. aprila leta 1001 oglejskemu patriarhu Janezu podelil "polovico gradu, ki se mu pravi Solkan, in polovico vasi, ki se v jeziku Slovanov imenuje Gorica, ter polovico vseh hiš in posestev v Solkanu, Gorici in na ozemlju krajev med Sočo, Vipavo in Vrtovinskim potokov ter slemeni Alp". Pol leta pozneje, 27. oktobra 1001, je isti cesar v Pavii furlanskemu grofu Verihenu podelil drugo polovico posestev na omenjenem območju. Morda je bilo simbolno in tudi v aktualnem političnem pogledu najpomembnejše odkritje spominskega obeležja tisočletnici, dopoldne na travniku pred zgradbo mestne občine v Novi Gorici. Obeležje iz kraškega kamna je odkril župan Črtomir Špacapan, ki je ob tem dejal, "da so v Novi Gorici z njim hoteli preseči tragične zgodovinske dogodke, ki so zaznamovali prostor, na katerem živimo, mu vdahniti pozitivno energijo in zanos. S tem smo bodočim rodovom poklonili upanje, da bodo v novem tisočletju lahko živeli v miru in sreči".

Na spomeniku je vklesan del besedila že omenjene darilne listine cesarja Otona III., in sicer v izvirnem latinskem jeziku in v slovenskem prevodu. Kot simbol prijateljstva in sožitja ob meji na Goriškem je novogoriški župan v zrak spustil dvoje golobov.

Odkritja spominskega obeležja in potem slavnostnega zasedanja Mestnega sveta mestne občine Nova Gorica sta se udeležila tudi župan Gorice Gaetano Valenti ter Stefano Pizzin, predsednik pokrajinskega sveta v Gorici. Kot zanimivost s seje Mestnega sveta omenjamo, da župan Špacapan v poročilu o družbenogospodarskih razmerah in prihodnjih težnjah te občine, ki je med najbolj uspešnimi v Sloveniji, niti z besedo ni omenil odnosov z občinsko upravo v Gorici, ki so se poslabšali zaradi različnih pogledov na proslavljanje tisočletnice prve pisne omembe Solkana, Gorice in Goriške.

V Solkanu pa so bile v soboto, 8. septembra, sklepne slovesnosti ob tisočletnici tega naselja. Po odprtju vodnjaka na osrednjem Trgu Jožeta Srebrniča, fontane, ki naj simbolizira življenjsko navezanost Solkancev na reko Sočo, so o jubileju govorili župan mestne občine Nova Gorica Črtomir Špacapan, predsednik Republike Slovenije Milan Kučan in predsednik krajevne skupnosti Solkan Tomaž Vuga. Milan Kučan je izrekel priznanje Solkanu, "ki je primer trdoživosti in upornosti ljudi, ki so v iskreni človečnosti in občutljivosti za krivice s ponosom soustvarjali samoniklega slovenskega duha in spoštljivo črpali iz ustvarjalnosti in dela prejšnjih rodov. Je tudi simbol povezanosti slovenskega človeka s Sočo in vso njeno burno zgodovino, v kateri se je preizkušalo in kalilo slovenstvo na svoji zahodni meji". Nadalje je dejal, "da dr žavne meje, tudi meja z Italijo, že dolgo ne ločujejo več, pač pa kličejo in vabijo k sodelovanju v združeni Evropi, ki postaja del vsakdana, tudi za Slovence". Pri tem je spomnil na nekdanjega italijanskega predsednika Cossiga, "ki je svojo podporo in globoko razumevanje evropskih tokov zgodovine prihodnosti pokazal tako, da se je odzval povabilu in natanko pred desetimi leti na Erjavčevi cesti v Novi Gorici nam v Sloveniji kot prvi ponudil roko prijateljskega in razumevajočega sodelovanja. To je bilo v tistem času negotovosti tudi dejanje osebnega poguma. Za vselej bo s hvaležnostjo zapisano v naš zgodovinski spomin".

Ko je izrazil pripravljenost Slovenije, da hodi po poti sprave, je dejal, "da pričakuje, da bodo obžalovanje in obsodbo doživeli tudi Slovencem in slovenstvu povzročeno gorje in hude krivice. Tako bodo ostali in naj ostanejo, zaradi pravice vseh do prihodnosti in zaradi skupnega bogastva v različnosti svobodnih narodov in držav, klicarji duhov preteklosti vedno bolj oddaljeni od skupnega življenja Italijanov in Slovencev v demokatični Evropi".

Glede izvajanja zaščitnega zakona za slovensko narodnostno skupnost v Italiji je predsednik Slovenije tudi menil, "da je pri sprejemu zakona prevladala zavest, da so narodne manjšine potrebne posebnega varstva zato, da bi lahko bile enakopravne; zavest, da se demokratičnost, tudi nacionalni ponos in veličine države potrjujejo v razmerju do šibkejših. Prepričan sem, da bomo tudi v prihodnje ob dejavni pomoči obeh manjšin, ki živita med nami, našli prave skupne poti in načine za ustvarjanje sožitja". Za Primorke in Primorce je dejal, "da so odprti in gostoljubni ljudje. S toplim srcem sprejemate prijatelje, odločno pa odganjate vsiljivce. Tega ste se naučili iz stoletij trde preteklosti. Prav takšni ste tudi jamstvo, da bo Slovenija kot dejavna članica evropskih povezav zmeraj domovina slovenskega naroda, pa ob tem odprta država, sposobna in pripravljena sodelovati enakopravno in spoštljivo z vsemi dobro mislečimi".

M.

PRIMORSKO DRAMSKO GLEDALIŠČE PRED NOVO SEZONO

SEPTEMBRSKE PONUDBE ZA VSE OKUSE

Po avgustovskem premoru se je tudi v dvorano Primorskega dramskega gledališča povrnilo živahno ustvarjalno vretje, ki se pojavi vsakič pred novo sezono oz. pred novim študijem predstave, ki jo bodo prvič obsijale zaslepljajoče odrske luči. Novogoriški igralski ansambel že intenzivno vadi dramo *Dogodek v mestu Gogi*, ki jo bo predstavilo gledalcem, da bi z njo počastilo stoletnico rojstva Slavka Gruma, enega izmed najizvirnejših slovenskih dramatikov. Ta teden je v četrtek, 13., napovedano gostovanje gledališča Ptuj z "izvrstno komedijo o gledališkem zakulisju" *Marjetka, str. 89* Lutza Hübnerja v režiji Sama M. Strelca. V glavnih vlogah igrata Mojca Funki in Gojmir Lešnjak-Gojc, ki se ga abonenti SSG gotovo spominjajo, saj je kot član zamejskega gledališča ustvaril prenekateri posrečen lik. V soboto, 15. t.m., pa bo ob 17. uri v mali dvorani PDG krstna uprizoritev dramsko-lutkovne igrice *Pingvin Cofek* slovenske avtorice Romane Ercegovič v režiji gosta iz Beograda Dragoslava Todorovića, ki jo bodo odigrali novogoriški igralci. V četrtek, 20. t.m., bodo že prišli na svoj račun letošnji abonenti. Na programu bo namreč prva letošnja abonmajska ponudba, in sicer jesenska premiera "vrtoglave komedije" Carla Goldonija *Zdrahe* (Baruffe chiozotte) v režiji Vita Tauferja. Komično plat prispeva predstavi tudi primorsko narečje, v katero je Goldonijeve prepire imenitno prelil dr. Mirko Rupel. V izvedbi mlajših igralcev PDG in s štirimi gosti je doživela premierno uprizoritev že v juliju na Primorskem poletnem festivalu in naletela na dober odziv pri gledalcih in kritikih. Kdor še ne ve, kako bi v dolgih zimskih večerih preganjal otožnost in malodušnost, naj se čimprej odloči za vpis abonmaja PDG; letošnja sezona obeta marsikaj, saj bo potekala pod geslom *V boju Proti DolGčasu*. Vpis abonmaja v jesenskem roku je možen do 20. septembra pri blagajni PDG, ki je odprta vsak delavnik od 10. do 12. ure in od 15. do 18. ure, ob sobotah od 10. do 13. ter uro pred začetkom predstav. Vrste abonmajev so: Premiera, Sreda, Četrtek, Petek, Petek A, Sobota in Sobota A. Cena premierskega abonmaja je 12.000 SIT za parter, 11.000 SIT za balkon; za reprize je treba odšteti 10.000 SIT za parter , 9000 SIT za balkon. Dijaki, študentje in brezposelni imajo 50% popust, upokojenci pa 20% popust. Abonma se lahko plača tudi v dveh obrokih.

Poleg zgoraj omenjenih Goldonijevih *Zdrah* obsega letošnji abonmajski program še pet predstav: Slavko Grum *Dogodek v mestu Gogi* (dramski mozaik brezupnih prošenj; režiser Mile Korun), Anton Pavlovič Čehov *Tri sestre* (čutna ruska klasika; režiser Jernej Lorenci), *Ben Elton Popcorn* (slovenska praizvedba slavnega trilerja; režiser Andreas Ingenhaag), Zoran Hočevar *M' te ubu* (prva uprizoritev črnohumorne slovenske komedije; režiser Matjaž Latin), pa še gostovanje SSG z delom F.G. Lorce - D. Z. Freya *Krvava svatba* (koreodrama brez besed, režiser D. Z. Frey), ki je v minuli sezoni navdušila in pretresla zamejske ljubitelje gledališke umetnosti.

Poleg navedenega abonmajskega programa bo PDG nudilo svojim obiskovalcem ponovitve uspešnejših del iz minulih sezon, gostovanja slovenskih in tujih gledališč ter igrice za otroke, ki se bodo veselo zavrtele na *Goriškem vrtiljaku*. Svoje delo bo prikazal tudi Amaterski mladinski oder pod taktirko režiserja Emila Aberška.

IK

ITALIJANSKO PRAVO

EVRO IN DRUŽBE

DAMJAN HLEDE

V zvezi z obveznostjo pretvorbe družbene glavnice v evro smo že pisali junija 1999 in februarja letos. To pa zato, ker so bila zakonska pravila, ki urejujejo ta postopek, že nekajkrat "popravljena". In še zmeraj se dogaja, da tri mesece pred koncem t.i. "prehodne" faze uveljavljanja skupne evropske denarne enote, nekatera vprašanja niso še dobila zakonskega odgovora, tako da tik pred dokončno uvedbo skupne evropske valute vlada na tem področju še precejšnja zmeda, zaradi katere se večina zainteresiranih podjetnikov ni še odločila za ta korak, ker pričakuje večjo zakonsko gotovost.

Naj vsekakor spomnimo na splošna pravila tega postopka: od 1. januarja 1999 se lahko kapitalske in osebne družbe ustanavljajo z družbeno glavnico, izraženo alternativno v državni valuti, v evru ali pa v obeh denarnih enotah. Vsem, ki ustanavljajo novo družbo, se gotovo izplača, da glavnico in deleže ali delnice že takoj v ustanovni listini izrazijo v Evru. V drugačnem primeru bodo morali do 31. decembra leta 2001 poskrbeti za pretvorbo glavnice in deležev ali delnic v evro. V primeru osebnih družb in delniških družb, katerih vrednost delnic je nižja od 200 lir ali pri katerih obstajajo tudi privilegirane ali hranilne delnice, je potreben občni zbor z notarskim zapisom. Za delniške družbe, pri katerih je vrednost delnic višja od 200 lir, po trenutno veljavnih zakonskih pravilih, zadostuje sklep upravnega odbora, ki ga mora odobriti sodnik (homologacija), razen v primeru, ko bo sklep upravnega odbora o pretvorbi kapitala, po presoji upraviteljev samih, sprejet z notarskim zapisom. Problem je pač v tem, da ta pravila niso še bila prilagojena nedavni reformi sodnih homologacij, ki sodni nadzor dejansko v večini primerov odpravlja.

Vprašanje je torej, če je sedaj sklep upravnega odbora, ki ni bil sprejet pred notarjem in je moral pred reformo prestati sodno kontrolo, po njeni odpravi nujno podvržen notarskemu zapisu ali je prost vsakršne formalnosti in podvržen le formalni kontroli legitimnosti v trenutku vpisa v register podjetij. Odgovori pravne doktrine in različnih sodišč so bili doslej, praviloma, različni. 9. člen zakonskega osnutka t.i. "ukrepa stotih dni" pa sedaj potrjuje tolmačenje, po katerem je, tudi po odpravi sodne homologacije, sklep upravnega odbora o pretvorbi glavnice v evro prost notarskega zapisa.

Drugo vprašanje se tiče osebnih družb, za katere obstoječa zakonodaja ničesar ne predvideva. Doslej je prevladovalo zgoraj omenjeno tolmačenje, po katerem naj bi osebne družbe morale pretvoriti glavnico s formalnim notarskim zapisom, tako kot delniške družbe, katerih vrednost delnic je nižja od 200 lir. Zakonski osnutek "ukrepa stotih dni" pa sedaj potrjuje tolmačenje tistih, ki so doslej trdili, da bi bil ta postopek preveč bremenilen za osebne družbe, za katere obstoječa zakonodaja ne predvideva nobenih določb o družbeni glavnici, zaradi česar so za pretvorbo predlagali preprost sklep družbenih članov.

Tretji problem, ki ni še našel dokončnega odgovora, se tiče družb z omejeno odgovornostjo. Zanje določa zakon, da morajo glavnico sestavljati deleži v znesku enega evra ali njegovih mnogokratnikov. Jasno pa je, da pretvorba glavnice skoraj nujno privede do decimalk, tako da se postavlja resno pravno vprašanje, ali je kljub vsemu možno izvesti pretvorbo glavnico, ki privede do deležev z decimalkami, ali je treba nujno počakati zakonsko razjasnitev. Orientacije sodišč so za sedaj namreč različne.

V PRIČAKOVANJU DOKONČNEGA ZAKONSKEGA BESEDILA

DAVEK NA DARILA

Berlusconijeve obljube o odpravi davka na dedovanja in na darila so ustvarila precejšnje pričakovanje, ki se še krepi v pričakovanju na dokončno objavo "ukrepa stotih dni", ki to reformo uvaja. Mnogi si namreč nadejajo, da bodo po tem ukrepu lahko končno začeli urejevati družinske premoženjske zadeve brez davčnih bremen.

Resnica pa je nekoliko drugačna. Če bo dokončno zakonsko besedilo takšno, kot je bilo doslej sprejeto, bosta davek na darila in dedovanja res odpravljena, to pa ne pomeni, da bodo darilne pogodbe postale neobdavčene. Dejstvo je namreč, da so že sedaj darilne pogodbe, katerih vrednost ne presega 350 milijonov lir, proste davka na dedovanja. V primeru nepremičnin se računa tako imenovana "katastrska vrednost", tako da je meja neobdavčljivosti precej visoka. Oprostitev davka na dedovanja pa seveda ne pomeni oprostitve od drugih davkov, ki imajo drugačne razloge obdavčljivosti in se tičejo drugih vidikov pogodbe. Darilna pogodba, katere vrednost ne presega 350 milijonov lir, je sedaj podvržena hipotekarnemu in katastrskemu davku, ki skupaj znašata 3% pogodbene vrednosti darila.

Če bo sedaj odpravljen davek na darila, se ne bo za pogodbe v omenjenih vrednostnih mejah nič spremenilo. Odprava davka na darila (enako lahko rečemo tudi za davek na dedovanja) bo dejansko učinkovala odrešujoče le na velika premoženja in bo torej šla v korist zgolj velikih posestnikov, od katerih država ne bo več zahtevala niti tistega, kar je doslej.

DH

KMEČKA ZVEZA S TRŽAŠKEGA SVETUJE

BLIŽA SE ČAS TRGATVE

MARIO GREGORIČ

Svetovalna služba Kmečke zveze je v prvih dneh septembra opravila veliko število meritev sladkorja in kisline na belih sortah tako v Bregu kot na Krasu. Te podatke dopolnjujejo tudi rezultati meritev, ki jih opravlja Svetovalna služba, ki jo je vzpostavila pokrajinska uprava, tako da je paleta podatkov zelo široka in omogoča dober pregled nad stanjem zrelostne stopnje belega grozdja.

Na osnovi omenjenih analiz je možno predvideti, da bo kakovost grozdja dobra, čeprav verjetno ne bo dosegla izrednega lanskoletnega nivoja. Tako vsebnost sladkorja kot stopnja kislin sta na dobri ravni, čeprav se pozna vpliv dežja zadnjih dni, ki je zorenje nekoliko zavrl. Zato bo za trgatev potrebno počakati v Bregu še kakih deset dni, predvidoma do 15. - 20. septembra, odvisno seveda tudi od lege in sorte. Ta napoved velja predvsem za domači sorti malvazijo in vitovsko, medtem ko bosta chardonnay in sauvignon dosegla primerno zrelostno stopnjo nekaj dni prej. Na Krasu bo grozdje doseglo primerno zrelost verjetno teden dni pozneje, tako da bo trgatev potekala predvidoma od 20. do 25. septembra.

Pri mlajših trtah in tistih, ki rastejo na plitvih tleh, so opazne posledice suše. Kjer je ta nepovratno prizadela trte, se vpliv dežja ne bo čutil ali se bo čutil v manjši meri. Na srečo je takih vinogradov malo in bo škoda po suši manjša, kot je kazalo pred nekaj tedni.

Zdravstveno stanje grozdja je, z redkimi izjemami, zelo zadovoljivo, preti pa nevarnost, da se ob dežju ne bi grozdov lotila gniloba, kar velja še posebej za sorte, ki nimajo zbitih grozdov.

Svetovalna služba Kmečke zveze zato priporoča vinogradnikom, naj pozorno sledijo zorenju grozdja in naj v primeru gnitja grozdov nemudoma opravijo trgatev, gnile jagode pa seveda odstranijo.

Uvodoma smo omenili, da so vrednosti parametrov, ki nam kažejo zrelostno stopnjo grozdja, zadovoljivi, a so odstopanja tudi na istem območju zelo občutljiva. Zato nam samo neposredna meritev na kmetiji da točne podatke o zrelosti grozdja. Zaradi tega svetujemo vinogradnikom, naj se obrnejo na strokovno službo Kmečke zveze, da jim opravi meritve. Le na ta način bodo točno določili najprimernejši čas za trgatev. Pravočasna trgatev pa je predpogoj za dobre rezultate v kleti, kajti le iz dobrega grozdja lahko pridelamo dobro vino.

Poudarili smo še, da so bile dosedanje meritve opravljene skoraj izključno na belih sortah, ker je znano, da rdeče sorte dosežejo zrelost od deset do petnajst dni pozneje. Vsled tega bo svetovalna služba šele v prihodnjem tednu začela s sistematično meritvijo teh sort; po do sedaj opravljenih, sicer maloštevilnih meritvah, se vidi, da smo še relativno daleč od trgatve. Izjema bi lahko bil merlot, ki prej dozori kot naši najbolj razširjeni sorti refošk in teran, za trgatev katerih bo treba še počakati.

O poteku zorenja rdečih sort bomo seveda izčrpno poročali v naslednjih tednih.

SLOVENIJA

VISOK PREDSTAVNIK ZRJ V SLOVENIJI

ZGLEDNO GOSPODARSKO SODELOVANJE

Potem ko je nova demokratična vlada Zvezne republike Jugoslavije 9. decembra lani priznala Slovenijo, so se odnosi med državama izboljšali, saj je bilo tudi zaradi pripravljenosti Beograda med državami naslednicami mogoče končno doseči sporazum o delitvi premoženja nekdanje skupne države. Občutno so se povečale tudi blagovne oz. trgovinske menjave med državama. Zvezna republika Jugoslavija in Slovenija sta odprli tudi ustrezni veleposlaništvi v Ljubljani oz. v Beogradu.

O odnosih in sodelovanju med državama so pred dnevi razpravljali v Ljubljani, ob obisku Dragoljuba Mićunovića, predsednika Zbora državljanov Zvezne skupščine Zvezne republike Jugoslavije. Sprejeli so ga njegov gostitelj, predsednik državnega zbora Borut Pahor, predsednik države Milan Kučan, premier dr. Janez Drnovšek, predsednik odbora za zunanjo politiko slovenskega parlamenta Jelko Kacin, ministrica za gospodarstvo dr. Tea Petrin, predsednik Gospodarske zbornice Slovenije Joško Čuk in nekatere druge osebnosti. Gost iz Beograda se je sestal tudi s predstavniki podjetij, ki svoje izdelke ali storitve izvažajo v Srbijo oz. Jugoslavijo, od tam pa uvažajo surovine in drugo blago. Mićunović je med dvodnevnim obiskom nekajkrat ponovil, da so morali zaradi politike prejšnjega režima v Beogradu dolgo čakati na obnovo stikov in sodelovanja s Slovenijo. Ugotovil je, da sta državi podprli sklenitev okvirnega sporazuma o razdelitvi premoženja nekdanje skupne države. Le-tega pa bo mogoče izvajati šele po ratifikaciji sporazuma, kar naj bi parlamenta obeh držav opravila še to jesen. Predstavniki slovenske države, politike in gospodarstva so gosta opozorili, da je za sodelovanje na raznih področjih potrebno skleniti ustrezne dvostranske sporazume. Rešitev nekaterih vprašanj pa je sploh predpogoj za prihodnje sodelovanje med državama. Tak je problem lastnine slovenskih podjetij, ki je bila v obdobju Slobodana Miloševića zaplenjena. Vrednost tega premoženja ocenjujejo kar na okoli milijardo ameriških dolarjev, doslej pa razen nekaj trgovskih lokalov v Beogradu in v Novem Sadu ni bilo ničesar vrnjenega. Druga taka nujna zadeva je vzpostavitev redne letalske proge med Ljubljano in Beogradom, o čemer so bila dosedanja pogajanja neuspešna. Mićunović je ob zaključku obiska na državni TV dejal, da bo omenjena letalska proga zagotovo pričela delovati še v tem mesecu, septembru.

Pogovori in srečanja v Ljubljani so se pričeli in končali v obetavnem vzdušju. Po mnenju slovenskih udeležencev je pomembno predvsem to, da bi Zvezna republika Jugoslavija ohranila stabilnost, saj bo to omogočilo vračanje zaupanja v njene ustanove in v gospodarstvo. Predsednik Zbora državljanov Zvezne skupščine Zvezne republike Jugoslavije je izrazil prepričanje, da bosta državi odslej veliko hitreje dosegali dvostranske sporazume, ki bodo lajšali in poenostavljali sodelovanje ne področju gospodarstva, kulture in športa. Poudaril je tudi, da je Slovenija bila in bo tudi v prihodnje eden najpomembnejših gospodarskih partnerjev Jugoslavije, kar kažejo tudi podatki o sodelovanju v tem letu. V prvih šestih mesecih je bil slovenski izvoz v Zvezno republiko Jugoslavijo v primerjavi z enakim obdobjem lanskega leta večji kar za 154 %, jugoslovanski v Slovenijo pa je narasel za 113 %. Glede prihodnje usmeritve in politike Zvezne republike Jugoslavije je gost povedal, da bo njegova država prednostno razvijala in utrjevala odnose in sodelovanje z državami, ki so nastale na območju nekdanje SFRJ.

M.

V BRDIH BO VINO LETOŠNJE TRGATVE ZELO KAKOVOSTNO

V Goriških Brdih se je v četrtek, 6. septembra, pričela trgatev, najprej zgodnjih sort grozdja. V vinski kleti na Dobrovem ocenjujejo, da bo pridelek sicer za okoli 10 do 15 % manjši kot lani, ker je suša prizadela zlasti mlade vinograde, bo pa vino iz letošnje trgatve zelo kakovostno. Vremenske razmere so bile namreč v največjem obdobju zorenja ugodne. V vinski kleti ob tem poudarjajo, "da so k dobremu letniku v prvi vrsti prispevali vinogradniki oz. kmetje sami, saj so nasade čez celo leto primerno obdelovali, trte so lažje obremenjevali in tako ublažili posledice suše. Toča je bila omejena na manjši del Goriških Brd, tako da je grozdje v glavnem ostalo nepoškodovano in zdravo". V vinski kleti na Dobrovem, ki je ena največjih v Sloveniji, pričakujejo, da bo trgatev zaključena v prvih dneh meseca oktobra. Dotlej naj bi klet prevzela okoli 11 milijonov kilogramov grozdja. Dodati pa je kakih 3,5 milijona kilogramov grozdja, ki ga pridelajo tisti vinogradniki, ki niso člani kmetijske zadruge. V prejšnjem tednu se je pričela trgatev tudi v Vipavski dolini, Slovenski Istri in ponekod na Krasu. M.

€vrokotiček

MARA PETAROS

Ta teden začenjamo objavljati v našem tedniku novo rubriko "evrokotiček". V njej bo naša dragocena sodelavka Mara Petaros odgovarjala na najrazličnejša vprašanja o uvedbi nove evropske valute, ki bo z začetkom januarja 2002 povzročila pravo "revolucijo" v naših denarnicah.

Bralce vabimo, naj nam posredujejo svoja vprašanja oz. dvome glede evra po elektronski pošti, faksu, tradicionalni pošti ali tudi po telefonu; mi bomo vse to posredovali naši sodelavki. Tokrat objavljamo odgovor enemu izmed naših naročnikov, ki je postavil zanimivo vprašanje:

"Delam v podjetju, kjer rabimo drobiž za avtomat, ki pripravlja kavo in druge tople pijače. Ta avtomat dela seveda s kovanci. Kako bo z našo vsakodnevno kavo po 1. januarju 2002, ker naše podjetje ne namerava zamenjati avtomata? Človek, ki oskrbuje napravo s kavo, sladkorjem itd., je dejal, da sam ne ve, kako se bo problem rešil. Kaj meniš ti?"

❖

Če vaš avtomat deluje samo na kovance, v novem letu ne bo več uporaben. Točneje: vaš avtomat, ki deluje samo na kovance, bo uporaben, vse dokler bodo lahko krožile tudi lire, to je do 1. marca. Po tem datumu bo postal vaš avtomat za kavo in druge pijače popolnoma neuporaben. Trenutno sta možni dve rešitvi:

1) lahko kupite nov avtomat, ki bo deloval na evre;

2) lahko pa zamenjate samo tisti del avtomata, ki ureja plačilo. Po mnenju izvedencev italijanske osrednje banke je možna tudi taka zamenjava. Na tak način se bodo močno zmanjšali stroški zamenjave avtomata. Če pa vaš avtomat za kavo, druge pijače in slaščice deluje tudi na magnetno kartico, ne boste imeli problemov, saj bo magnetna kartica uporabna tudi po uvedbi nove valute. V tem primeru pa boste morali zamenjati polnilnik magnetnih kartic, ki trenutno delujejo samo na lire, ali pa poskrbeti za polnjenje magnetnih kartic pri kakem drugem podjetju. V vsakem primeru bi morali ukrepati čimprej, saj se je povpraševanje po novih plačilnih mehanizmih v zadnjih dneh močno povečalo, sicer boste v ključnih trenutnih ostali brez kave.

Kovanci, ki se jim bomo morali kmalu privaditi

PREJŠNJO NEDELJO REGATA MED GORICO IN SOLKANOM

REGATA, KI POVEZUJE OBE JUBILANTKI

FOTO BUMBACA

Soška regata je vsakoletna priljubljena in posebna pobuda, za katero poskrbita kajakaški društvi iz obmejnega prostora, zamejsko društvo Šilec ter društvo Soške elektrarne iz Solkana v sodelovanju z drugimi organizacijami in institucijami. Z omenjenim pristopom organizaciji utrjujeta sodelovanje in prijateljstvo na meji, ob tem pa spomnita tudi tiste, ki na to radi pozabljajo, da sta Gorica in Solkan mesti, ki imata, če ne drugo, skupno to, da jih povezuje ista reka, ki k sreči ne pozna meja, vsaj ne takih, za kakršne rad poskrbi človek.

Spust po reki Soči je priljubljena iniciativa, na katero bi se včasih marsikdo rad vpisal in pri njej sodeloval, če bi bil vešč v kajakaški in na splošno veslaški panogi, tako da se dogaja, in se je tudi letos zgodilo, da se je marsikdo zaustavil na pevmskem mostu in nestrpno pričakoval, kdaj se bodo pod njim spustili letošnji udeleženci. Tudi vreme je letos prizaneslo organizatorjem, saj je bilo, kljub neobetajočim napovedim, za katere so poskrbeli strokovnjaki, v resnici pa je bilo, po besedah samih udeležencev, vreme naravnost idealno za veslanje in regato, kakršen je bil nedeljski spust po Soči.

Letošnja regata je bila posebna. Bila je šestnajsta po vrsti, ob tem pa je na svojevrsten način proslavljala Otonov dokument iz leta 1001, ki, kot vedo že domala vsi, prvič omenja Gorico in Solkan, zato je bila pobuda naravnana tudi v proslavljanje letošnjega pomembnega jubileja. Soška regata je bila s tega zornega kota zanimiva tudi zato, ker je zaenkrat ena od redkih pobud, ki je fizično, simbolno in organizacijsko povezovala obe jubilantki, in sicer mesto Gorica in Solkan.

Vpisanih in sodelujočih udeležencev je bilo v nedeljo 181, v glavnem so bili to slovenski ljudje, Solkanci, zamejci ter ljubitelji omenjene športne panoge, ki so prišli tudi iz drugih predelov Slovenije, npr. Štajerske. V Solkanu je prisotne v jutranjih urah na štartu pozdravil novogoriški župan Črtomir Špacapan, goriško občino pa je zastopal pristojni občinski odbornik za šport Mauro Bordin. Govornika sta seveda poudarila simbolno pomembnost omenjene iniciative, ki povezuje obmejna kraja. Sama politična predstavnika sta se nato podala v gumenjak in skupaj z vsemi udeleženci sodelovala pri regati.

Cilj regate, po 8 kilometrov dolgi progi, je bil v Podgori, točneje pod ločniškim mostom, kjer je na bližnjem sedežu slovenskega podgorskega društva Andrej Paglavec sledila družabnost. Pred tem pa je program predvideval tudi slovesen trenutek nagrajevanja najboljših. V imenu organizatorjev, ZSŠDI-ja in KK-ja Šilec je spregovoril njegov predsednik Andrej Brisco. Nagrado za najštevilnejšo skupino so tudi letos prejeli solkanski kajakaši, saj jih je bilo kar 57, posebno nagrado je dobila udeleženka, ki se je v Gorico oz. Solkan podala iz Moskve, posebno pozornost pa so namenili Ferdinandu Golobu iz Šempetra, ki se je s plovilom podal na veslanje iz Devina po Dalmaciji do Albanije ter nazaj po italijanski obali do Devina, skupno torej 2100 kilometrov.

Tudi letošnja Soška regata je tako dobro uspela, organizatorji in udeleženci so bili namreč z nedeljskim jutrom, potekom iniciative in družabnostjo, ki je objela iniciativo, nadvse zadovoljni.

VER

EVROPSKO PRVENSTVO V KOŠARKI

JUGOSLAVIJA EVROPSKI PRVAK

V prejšnji številki smo bili kar dobri preroki, saj nam je uspelo napovedati evropskega prvaka v košarki, ki je tudi tokrat Jugoslavija. Tudi stoji zato, ker smo že vajeni, da pišemo o "plavih" kot o takih ali drugačnih prvakih. Če odštejemo najboljšo ameriško vrsto košarkarjev iz NBA lige, ki pa se v svetu malokrat pojavi, ker so Amerikanci itak prepričani, da so že ZDA ves svet, potem lahko zapišemo, da so Jugoslovani daleč najmočnejša košarkarska sila na svetu.

Tudi tokrat je bilo tako, saj so "plavi" v finalu nadigrali v peklenskem vzdušju domačine, Turke, ki so v finale prišli samo zaradi sodnikov in zato, ker bi sicer evropsko prvenstvo propadlo, ker domači navijači niso hodili gledat drugih tekem razen tekem turške reprezentance. Končni izid 78:69 niti ni tako pomemben, saj je važnejše dejstvo, da so spet kralji Evrope Jugoslovani, katerim gre priznati premoč v košarki in ekipnih športih. Prepričani smo, da tudi Katanec, selektor nogometne vrste Slovenije, ve, da se bodo Jugoslovani tudi v nogometu prej ali slej premočno vrnili tja, kamor spadajo, in je bil tudi zato tako vesel točke v Beogradu...

Bistvo jugoslovanske košarke je v fantaziji, izjemni atraktivnosti igre in v tem, da Jugoslavija da vedno vsaj en koš več kot nasprotnik, kar je dovolj za zmago. Zato so zares neverjetni komentarji italijanskih "raznoraznih izvedencev", ki kar tekmujejo v tem, kdo bo bolje razložil, kako slabo obrambo imajo Jugoslovani, kako ne znajo tega ali onega. Jugoslovani pa zadevajo, kot so zadevali včasih in vedno pripeljejo s seboj zvezdnike, kakršnih drugi nimajo. Od vekomaj je bilo tako in tako je tudi danes. Če se spominjate, kako so govorili, da po Dalipagiću najprej, po Divcu, Djordjeviću in Daniloviću pozneje, Jugoslovani ne bodo imeli več košarkarskih asov, pa sta danes tu Bodiroga in Stojakovič. Predrag Stojakovič je zvezda v NBA ligi in se je to videlo tudi v Evropi, kot se je videlo, da tam upravičeno igra druga evropska prava zvezda, nemški as Dirk Nowitzki.

Vse ostalo je govorjenje. Bistvo košarke je namreč v tem, da moraš dati en koš več kot nasprotnik. Nič več in nič manj. To pa je veliko. Jugoslovani so spet dokazali, da je to največ.

ODPRTO TENIŠKO PRVENSTVO V ZDA

V. WILLIAMS IN L. HEWITT ZMAGOVALCA

Na Odprtem teniškem prvenstvu ZDA sta slavila starejša od temnopoltih sester Williams **(na sliki desno)** in mladi avstralski objestnež Hewitt **(na sliki levo)**, ki pa igra izvrsten, napadalen tenis. Iz čisto človeške pietete ne bomo rekli nobene o sestrah Williams, ki sta bolj podobni mišičastim težaškim delavcem v rudnikih in pristaniščih povsod po svetu kot pa brkim sovrstnicam, ki tudi igrajo tenis. Ko se človeku stoži po dobrih starih časih, po Moniki in Štefki, po Gabrielli, da o ruski Anici niti ne govorimo....

Kar se pa tiče nekdanjega prvega moža tenisa na svetu, poznanega tudi pod vzdevkom Pistol Pete, lahko zapišemo, da bo morda še kdaj dobil kakšen Grand Slam turnir, a gotovo ne s tako igro, kot jo je prikazal v finalu, kjer ga je bilo žalostno gledati.

Sampras se je lani poročil in lahko zato le upamo, da za njegovo slabo igro le ni kriva samo žena...

KULTURA

MEDNARODNO LITERARNO SREČANJE

VILENICA ODSLEJ V ELITNEM KROGU

Šestnajsto mednarodno literarno srečanje Vilenica, na katerem je letos prejel nagrado Vilenica estonski pesnik Jaan Kaplinski, se je končalo tako, kot vsakokrat doslej, s slovesnostjo v prelepi kraški jami poleg Lipice, po kateri nagrada in literarni festival tudi nosita ime. Minulo soboto je za večerno slovesno podelitev nagrade Vilenica poskrbel tržaški pevski zbor Jacobus Gallus pod vodstvom Janka Bana.

Sicer pa bi o Vilenici, ki je letos v Slovenijo privabila 120 pisateljev in pesnikov z vseh celin, lahko napisali marsikaj, a bomo samo najvažnejše, in to je odlična pridobitev, za katero je najbolj zaslužen direktor prireditve Iztok Osojnik, kateremu je uspelo prav v Lipici prirediti sestanek in posvet domala vseh velikih literarnih festivalov na svetu in se dogovoriti za prihodnje plodno sodelovanje. Prosteje bomo povedali to tako: Vilenica je s tem dejanjem dobila veliko mednarodno priznanje, saj bodo odslej vsi večji svetovni literarni festivali povezani med seboj "na vodoravni ravni", kar pomeni, da si bodo enakopravno izposojali podatke o avtorjih, njihove življenjepise, naslove, si pomagali pri organizaciji in tudi nudili avtorje, ki bi lahko gostovali zdaj tu, zdaj tam. V svetu, ki prisega na komunikacijo, je to ogromen korak naprej in Iztoku Osojniku gre zasluga, da je do tega prišlo. Šele čas bo pokazal, za kako pomembno dejanje gre.

Sicer pa Vilenica ni odgovorila na nalašč provokativno zastavljeno vprašanje o tem, ali lahko literatura reši svet, saj se na ta odgovor ne da odgovoriti; bo pa to gotovo večna tema prihodnosti, kot se je dalo razumeti v Ljubljani, kjer je bila okrogla miza na to temo.

Ukrajinska pesnica Natalka Bilocerkivec je letošnja dobitnica kristala Vilenica, Špela Poljak iz Divače pa je mladi up slovenske književnosti, saj je dekletu iz Divače šla nagrada Mlada Vilenica. Štanjel je bil tudi letos prizorišče branja poezije, lepo vreme in prijazni ljudje so naredili svoje, tako da je bila tudi letošnja Vilenica uspeh.

Publike in ljubiteljev poezije je še nekaj, množic tudi nihče ne pričakuje. Angleščina postaja *lingua franca* tudi na Vilenici, kar je včasih že skorajda moteče, predvsem za tiste, ki tega jezika ne poznajo.

Nekaj lepega je imel od Vilenice tudi Trst, saj je pravkar končani festival poezije Sidaja v Trstu dejansko sad organizacijskih in predvsem finančnih naporov Vilenice in Kulturnega doma. Pesnikom iz vsega sveta je namreč Slovenija omogočila bivanje in jim krila stroške tudi za nastope v Trstu, slovenski kulturni hram pa odprl vrata tam, kjer jih v Trstu sedaj drugi zapirajo. Sam Bog ve, če se bo kdo v Trstu tega zavedel!

JUP

PRVO MEDNARODNO PESNIŠKO SREČANJE SIDAJA

TRST NAJ POSTANE DOM POEZIJE

Takoj po končanem mednarodnem pesniškem festivalu v Vilenici je v nedeljo, 9., in v ponedeljek, 10. t.m., v Trstu potekala prva izvedba mednarodnega pesniškega srečanja Sidaja. Srečanje so organizirali založba Multimedia/Dom poezije iz Salerna, mednarodno kulturno združenje Palacinka iz Trsta in Društvo slovenskih pisateljev ter festival Vilenica v sodelovanju s Slovenskim stalnim gledališčem iz Trsta, kavarno Illy in on-line revijo Fucine Mute. Svoje pokroviteljstvo sta dali Srednjeevropska pobuda in tržaška Družba za turistično promocijo, medtem ko je gmotna podpora prišla s strani Zadružne kraške banke, deželnega sveta Furlanije-Julijske krajine, Zveze slovenskih kulturnih društev, Deželne gledališčne ustanove in združenja ARCI. Navdih so organizatorji črpali v poeziji Carolusa Cergolyja *Ho-ho Trst*, kjer pesnik govori o Trstu kot stičišču več jezikov in kultur ter izkustev. Čas je, so menili, da v tržaški mejni stvarnosti poezija najde svoj dom, katerega temeljni kamni so pesniki, ki s svojimi glasovi in z različnimi jeziki ustvarjajo trenutke kulturnega in socialnega pričevanja.

Ta dom poezije so skušali postaviti na noge ob prisotnosti številnih znanih pesnikov iz različnih krajev sveta: od sarajevskega pesnika Izeta Sarajlića (ki pa se srečanja ni mogel udeležiti) do čilske avtorice Carmen Yanez, soproge znamenitega pisatelja Luisa Sepulvede, ki je z branjem svojih pesmi na nedeljskem zaključnem srečanju posredovala vso bridko izkušnjo nasilja diktature, a tudi neizmerno moč ljubezni. Ostali udeleženci srečanja pa so bili Bogomil Gjuzel iz Makedonije, švedska avtorica Agneta Falk, ki sicer živi v Angliji, srbsko-hrvaški pesnik Sinan Gudzević s svojimi epigrami, sloviti Jack Hirschman iz ZDA, Italijan Umberto Mangani, japonski avtor Ban'ya Natsuishi, Američan Carter Revard, sicer pesniški glasnik svojega naroda, indijanskega plemena Osage, Tomaž Šalamun iz Slovenije ter naša Michele Obit in Miroslav Košuta. S svojo nenapovedano prisotnostjo pa je srečanje počastil letošnji nagrajenec Vilenice Jaan Kaplinski.

Glavnina dogajanja (ob nedeljskem in ponedeljkovem pesniškem srečanju in poklonu pesniku Cergolyju je bila npr. tudi na ogled razstava pesniških portretov slikarja Paola Cervija Kervischerja, potekala pa je tudi okrogla miza) je potekala v tržaškem Kulturnem domu, saj je SSG prepričano šlo v ta projekt s ciljem, da se zbere čimvečje število ljudi, ki se razumejo tudi na neko drugačno kulturo od tiste, ki je trenutno uradna.

POGOVOR / PETER GUS, NAŠ "WEB MASTER"

IZDELAVA SPLETNE STRANI JE USTVARJALNO DELO!

JURIJ PALJK

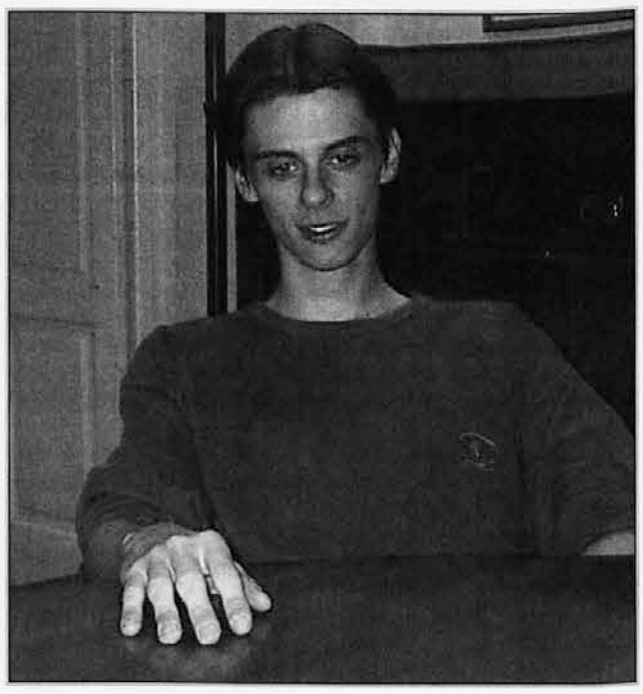

Že na prvi strani lahko bralec prebere zapis o naši spletni strani, ki bo odslej vsak teden na voljo na internetu. Novi glas tako stopa v korak s časom, čeprav ostaja tiskana beseda še vedno naša prvenstvena naloga. Vseeno pa z veseljem sporočamo, da bo odslej vsakdo, ki uporablja internet, na spletnih straneh Novega glasa lahko dobil koristne informacije in predvsem pa vpogled v novo številko, sčasoma pa bo lahko začel brskati tudi po arhivu.

Ljudem, ki se na računalnike dobro spoznajo, pravimo kar po domače računalničarji; vsem tistim pa, ki znajo izdelovati spletne strani in se spoznajo na svetovno omrežje, na internet, pa z že udomačeno ameriško tujko pravimo "web master". Mojster mreže bi bil malce prisiljen prevod za besedo "web master". Tudi naš tednik se je obrnil na mladega študenta računalništva na videmski univerzi Petra Gusa, ki ga v naši sredi na Goriškem poznamo tudi kot dobrega glasbenika. Letos spomladi smo ga zaprosili, naj nam izdela spletno stran za Novi glas in z veseljem je sprejel izziv, tako da danes lahko rečemo, da so spletne strani Novega glasa njegovo delo.

Spadate gotovo v generacijo X, se pravi v tisto generacijo mladih poznavalcev računalnikov, ki so se že v otroških letih spoprijeli z računalniškim jezikom. Je tako?

Res je, da sem zrasel z računalnikom, in to od prvih šolskih korakov naprej. Govorim o času, ki mu danes lahko že rečemo kamena doba računalništva. Kdo se namreč še spominja računalnika Commodore 64, ki je bil prvi pravi učbenik računalništva? Danes je to že pozabljeno, računalnik Commodore 64 pa je lahko že muzejski eksponat. Začel pa sem prav z njim. Resneje sem se začel z računalniki ukvarjati šele v srednji šoli v Gorici. Potem je šlo naprej samo, danes študiram na univerzi v Vidmu računalništvo. Nekaj veselja do tega dela je že moralo biti, če sem se odločil za ta študij, a ne?

Napravili ste nam spletno stran, je to težko narediti?

Niti ne, ker danes lahko to naredi vsakdo, samo ustrezne programe je potrebno imeti. Seveda govorim o preprosti spletni strani, ki je vedno enaka. Naj razložim: to je stran, ki jo poiščeš tako, da vpišeš naslov in se potem odpre, a je vedno enaka, ista. Pri Novem glasu pa je bilo delo zahtevnejše, saj sem moral za naš tednik napraviti dinamično, odprto spletno stran. Vsakdo, ki odpre spletno stran Novega glasa, se tako znajde pred več možnostmi, saj lahko poišče zadnjo številko, odpira razne članke, lahko pogleda v arhiv, dobi razne povezave, klikne na naslov elektronske pošte in takoj pošlje sporočilo, in še in še bi lahko našteval. Moral sem narediti tako spletno stran, da bo potem lahko uredništvo samo vsak teden znova vstavljalo članke in fotografije, jo posodabljajo iz tedna v teden. S časnikarjem Novega glasa Danijelom Devetakom sva dobro sodelovala pri pripravi spletne strani, saj mi je on dajal napotke, povedal, kaj uredništvo rabi in kako naprej. Sam dobro pozna računalništvo in sva zato dobro sodelovala.

Od marca ste to delali?

Ja, a vmes so bile tudi počitnice... Ponavljam, da sem za Novi glas pripravil tako spletno stran, da je vsakomur hitro razumljiva in lahko vsakdo s klikom odpre iskalnik, s katerim si pomaga; uredništvo pa lahko samo vstavlja nove zapise, fotografije in sporočila v strežnik. Članke lahko obiskovalec spletnih strani Novega glasa dobi z iskalnikom po datumu, po ključnih besedah, po avtorju in tako dalje.

Je bila pri tem vrsta težav?

Ja, nekaj jih je bilo tudi zato, ker sem tako spletno stran prvič delal, prvič sem se ukvarjal tudi s problemom strešic, ki smo ga končno le rešili. Moral sem narediti tak program, da omogoča uredništvu hiter in nenehen poseg v spletne strani na kar se da razumljiv in razmeroma lahek način. Pri tem delu ne gre sicer za kako visoko programiranje, je bilo pa zelo zahtevno rešiti problem strešic, ki jih slovenska pisava zahteva. In Novi glas ne bi mogel na spletno stran brez strešic... Rad bi še povedal, da sem moral usklajevati težave in zahteve strežnika s pričakovanji in računalniškim omrežjem uredništva Novega glasa. Bilo pa je zabavno, ker je to le lepo delo.

Je to delo tudi ustvarjalno?

Seveda je, saj sem moral tudi na spletni strani ohraniti grafični izgled tiskane številke posameznega Novega glasa; se pravi, da sem moral ohraniti "grafični dizajn", obliko in prepoznavnost Novega glasa. Vem, da ljudje mislijo, da delo z računalnikom ni kreativno, a to je velika zmota. Delo je bilo po svoje tudi zahtevno, a lepo, zame nov izziv.

Pri časniku in internetu gre pa za povsem dva različna medija in moraš za to pri tem na spletnih straneh razmišljati tako, kot razmišljajo ljudje, ki prihajajo na splet. Zato se pri tem prenosu nekaj grafičnih elementov odvzame, nekaj doda. Spletna stran Novega glasa je morala ohraniti duh časopisa, a v bistvu postati sveža in nova, primerna za internet. Upam, da mi je to uspelo narediti in da ste zadovoljni z izgledom spletne strani.

Smo in hvala lepa!

Še to bi dodal, da se ta spletna stran lahko tudi v prihodnje nadgrajuje, dopolnjuje. Je kot časnik, pri katerem se ohranjajo duh in smernice, a se spreminja oblika, ki se prilagaja času. Ni rečeno, da v prihodnje ne bomo še kaj postorili okrog spletne strani Novega glasa. Na koncu še povabilo vsem, naj le kliknejo na naslov: www.noviglas.it.

58. FILMSKI FESTIVAL NA LIDU

NAGRADA ZA FILMSKI PRVENEC SLOVENSKEMU FILMU KRUH IN MLEKO

DAVORIN DEVETAK

Proti vsem predvidevanjem se je na filmskem festivalu v Benetkah zgodil "čudež". Slovenski film *Kruh in mleko*, delo igralca, scenarista in režiserja Jana Cvitkoviča **(na mali sliki)**, je prejel nagrado za filmski prvenec: zlati lev prihodnosti. Filmski samouk, sicer arheolog po formaciji, ki se je uveljavil kot protagonist in koscenarist Burgerjevega filma *V leru*, je bil torej izbran med več kot 20 mladimi avtorji letošnje Mostre, ki je eden od glavnih filmskih festivalov na svetu.

Lepo je bilo videti z zlatim levom nagrajenega in nasmejanega Jana Cvitkoviča, oblečenega v "nekonvencionalno" majico z demodè simbolom srpom in kladivom, namesto smokinga, na sobotnemz gala nagrajevanju...

Po neodzivnosti letošnjega filmskega maratona v Portorožu, ki mu ni priznal niti stranske nagrade, in zatišju, s strani kritike, ki je sledilo predstavitvi *Kruha in mleka* na Lidu, si je bilo res težko predstavljati to presenečenje. Tako, po več desetletjih neuspelih poskusov znanih imen srednjega in novejšega rodu avtorjev (Klopčič, Pavlovič, Slak idr.), ki so sicer prodrli na velike festivale (Cannes, Berlin itd.), je to uspelo najnovejši, mladi filmski sceni, ki je zrasla v samostojni Sloveniji.

Zasluge za to ima tudi vztrajno in dosledno producentsko delo Danijela Hočevarja od E-Motion filma, to je samostojne proizvodne skupine, ki se je razvila iz ljubljanskega ŠKUC-a in drugih vej slovenske alternative 80-ih in 90-ih. Pomislimo na odkritje in valorizacijo neetabliranih avtorjev kot Damjan Kozole, Vinči Vogue Anžlovar, Igor Šterk, na produkcijo celovečerne risanke *Socializacija bika*. Nekateri od teh so bili tudi nagrajeni, pa čeprav na manj znanih festivalih.

Po zatonu problematičnih in družbeno-kritičnih filmov iz bivše Vzhodne Evrope, za katere je vladalo na Zahodu – pred padcem berlinskega zidu – veliko estetsko, a tudi ideološko zanimanje, je torej sedaj prostor, v sicer rezkih nišah, ki jih dopušča splošni hollywoodsko-konzumistični aparat, za drobne in intimne filme, ki spregovorijo o sodobnem času drugače. To ne velja le za filme iz t.i. tranzicijskih, vzhodnih ali izvenevropskih dežel, a tudi za italijanske produkcije in druge evropske produkcije, kot je potrdil tudi letošnji beneški festival.

Jasno je, da smo v Sloveniji (in zamejstvu) sprejeli vest z nebrzdanim navdušenjem, v slogu navijaštva za dosežke Katančeve reprezentance ali slovenskih vrhunskih alpinistov in drugih športnikov. V dobi potrjevanja slovenske državnosti in njene umestitve v mednarodne okvire (EU, NATO) tudi to prav pride.

Komentarji profesionalnih opazovalcev in akterjev domače kinematografije, ki jih je beležila ponedeljkova slavnostna Delova številka (ministrica za kulturo Andreja Rihter, direktor filmskega sklada Filip Robar Dorin, predsednik društva filmskih ustvarjalcev Metod Pevec, direktor slovenske kinoteke Silvan Furlan, podpredsednik Euroimagesa Igor Korsič, vodja promocije filmskega sklada Nerina Kocjančič in kritik Marcel Štefančič jr), so bili, ob splošnih pohvalah, dokaj uglašeni v zahtevi, naj se iz državne bilance več nameni za slovensko kulturno "pepelko" - film.

Edina materialna nagrada beneškega festivala (100 tisoč dolarjev in 20 tisoč metrov filmskega traku) je šla prav slovenskemu filmu, zato ima uspešni debitant Cvitkovič stvarne možnosti za preverjenje in potrditev talenta, tako pri proizvodnji kot pri distribuciji, ki je seveda najtežja postavka pri "nehollywodskih" produkcijah. Lepo bi bilo, ko bi pristojne oblasti, tudi po tem dokazu, če je bil sploh potreben, res ukrepale za bolj dovršeno finančno, institucionalno in organizacijsko politiko filmskega delovanja v Sloveniji.

Na kratko omenimo še ostale nagrade, ki jih je dosodila letošnja žirija po taktirki nekonformističnega predsednika Nannija Morettija. Zlati lev je šel, tudi nepričakovano, filmu znane indijske avtorice Mire Nair *Poroka v času monsuna*. Favorit kritikov, Irančan Babak Payami, je za delo *Skrivna glasovnica* prejel nagrado za najboljšo režijo, Avstrijec Ulrich Seidl za *Pasje dneve* pa veliko nagrado žirije. Navkljub splošnemu navijanju za "edino" letošnjo zvezdo Nicole Kidman, je odnesla priznanje za najboljšo žensko vlogo Sandra Ceccarelli in za moško Luigi Locascio, oba Italijana in protagonista Piccionijevega filma *Svetloba mojih oči* (Luce dei miei occhi). Nagrado filmskih kritikov in leva leta pa je dobil Laurent Cantet za film *Izraba časa*, ki se je uveljavil kot eden izmed najzanimivejših novih francoskih avtorjev s prvencem *Ressources humaines*. Nagrada za scenarij je šla filmu *Tudi s tvojo mamo* režiserja Alfonsa Cuarona in koscenarista Carlosa Cuarona.